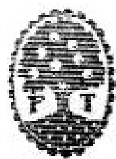
JOSEF ŠIMÁNEK

HÁJ SATYRŮ

ROMÁN

1915

NAKLADATEL F. TOPIČ V PRAZE

SVÉ ŽENĚ

I.

HÁJ SATYRÚ.

Villa Stacketonova měla překrásnou polohu. Malé, úhledné a čisté stavení bělalo se mezi cypřiši, dívajíc se průčelím svých osmi oken v prvním patře na moře, ležící pod strání, v hloubce dvou set metrů. Rozsáhlá veranda, přepásaná z rána a za večera dlouhými a zahrocenými stíny stromů, které Boecklin tolik miloval, skýtala nejkrásnějšího pohledu z celého poloostrova. Po pravé straně vybíhal do moře kus země, pokrytý vavřínovým hájem, po levé straně výběžek, nesoucí piniový lesík, z něhož tyčily se poměrně zachovalé zbytky chrámu Artemidina, rozloženého poblíže břehu. Obraz mramorového stavení odrážel se v hluboce modrých vodách, a jeho sloupoví vlnilo a zachvívalo se na hladině zálivu, kdykoli se voda začeřila, zkreslujíc obraz při mírném pohybu a propůjčujíc mu při pohybu prudkém vzezření přízračného, vidinového a neskutečného. V dálce bělaly se plachty rybářských lodí, a jen málokdy objevil se tu i tam parník, chrlící svým komínem kotouče černého kouře a vnášející disharmonii do tohoto panenského ovzduší, neposkvrněného dosud pokrokem. Záliv byl málo navštěvován. Ležel v ústraní a nepožíval knižní a brožurové slávy míst, vyhlašovaných cizineckým tiskem. Krása nebyla zde dosud učiněna prostředkem reklamy a příroda nebyla ještě snížena na obchodní agentku. Tato okolnost dovolila doktoru Harrymu Stacketonovi, že mohl se v tomto prostředí nerušené oddávati svému studiu a svým snům. Koupil vkusnou villu Vazovu, když majitel

její zemřel, od jeho dědicův a usídlil se v ní pro celou dobu svých archeologických prací, jichž výsledky přinášel na čelném místě londýnský „Archaeological Magazine“.

Dnes hostila villa doktora Henryho Stacketona četnější a veselejší společnost, než jaké byla uvykla. Několik přátel archeologových, jenž byl zároveň nadaným básníkem, mužů i žen, navštívilo ho v jeho polosamotě, aby ztrávili několik veselých chvil, aby se dali unésti krásami krajiny a konečně, aby prohlédli si archeologické výzkumy Stacketonovy, které zavdaly před nedávnem příčinu k tak velkým sporům mezi anglickými archeology a klassickými filology, jež rozšířily se záhy za hranice a vyšinuly z rovnováhy archeology a klassické filology celého světa. Proti Harrymu Stacketonovi podniknuta tenkráte opravdová výprava. Veškeré orgány, které náležely archeologickým a klassicky filologickým společnostem, jakož i ty, které poskytly jejich projevům pohostinného místa – a mezi tyto patřily všecky čelné časopisy světové, – útočily ostře na mladistvého učence, prohlašujíce jeho theorii o nymfě Chrysidě za čistý výplod fantasie, nepodepřený a neodůvodněný jediným vědeckým podkladem a odporující všem známým faktům o pramenech a prvcích řecké mythologie a jejích vztahů místních. Jméno Stacketonovo a jeho sláva, které mu získalo několik geniálních objevů dřívějších, zejména však jeho spis „O skrytých vztazích náboženství řeckého k mystériím egyptským“, byla velmi ohrožena touto kampaní, a mnoho jeho nadšených přívrženců odtrhlo se od něho, aby na ně nepadla část odia officielního světa vědeckého, tak nemilosrdného ke všem kacířům, a neměla nepříznivého vlivu na jejich karriéru. Harry Stacketon ukázal v tomto obrovském sporu neobyčejnou chladnokrevnost a klid. Teprve když bylo

proti němu napsáno tolik rozhořčených a zdrcujících článků, že by bylo bývalo lze učiniti z nich celou literaturu, odpověděl v jediném časopise, který mu ochotně otevřel své sloupce, listu velice nepřístupném a přísném k vědě officielní jako k vědě neofficielní, velice krátkým článkem, který obsahoval na dvou stranách spoustu velkolepých důvodů, jimiž potíral zavilé soupeře. Tento článek, přinesený časopisem „Archaeological Magazine“, – který současně prohlašoval, že přestává býti v této chvíli orgánem oxfordského Musea, – psán byl slohem na výsost zhuštěným a obsahoval neméně fakt než zdrcujících vtipů, strhujících bezohledně zářící nimbus s hlav největších a nejstarších autorit. Velkolepé důvody získaly doktora Stacketonovi několik nepředpojatých archeologů, kteří připojením se k mladému učenci demonstrativně osvědčili své vystoupení z kruhů officielně vědeckých, a duchaplné vtipy naklonily mu veřejnost laickou, u níž získal Stacketon jako básník proti své vůli nové popularity. Na konci svého prohlášení oznamoval Harry Stacketon, že mimo uvedené již důvody podá pro svou theorii ještě nové neklamné důkazy, jichž hodlá nabýti vykopávkami na poloostrově Ch.

Protože byl z kruhů officielní vědy vyloučen, podnikl výzkumy na tomto zajímavém poloostrově, kde bylo dosud velmi málo bádáno a pátráno, z největší části na vlastní útraty, odmítnuv stipendium velké waschingtonské společnosti, spíše originální a podivínské než vědecké, která nabízela mu vysokou summu s podmínkou, že vynasnaží se cenné vykopávky získati pro její museum. Stacketon, podniknuv vykopávky na vlastní vrub, což dovolovalo mu jeho dosti značné jmění, požíval neomezené svobody a byl zbaven oněch nevítaných rad, které jsou eufemismem rozkazů vědeckých autorit; rozkazů, jichž

neuposlechnutí se tresce vyloučením z officielních kruhů a z účasti na jejich nesmrtelné slávě, která se rozděluje dle síly a množství akcií.

Rozhovor ve ville otáčel se kolem básní, řeckého umění a vykopávek. Mrs. Burtonová, krásná žena junonského typu, manželka anglického vyslance v Athénách, recitovala verše Stacketonovy z ovzduší staré Hellady, hlasem lahodně rythmovaným, jenž připomínal zvuky hellénských forming, nesených dalekou mramorovou síní. Alice Burtonová byla ženou, jež celý svůj duševní život připiala k hellénskému hédonismu a jež svoji ideu dovedla uplatňovati s důsledností, překvapující u ženy tak subtilní a delikátní povahy, s čivami sladce a lehce vydražditelnými, reagujícími na nejjemnější záchvěvy skrytých strun života, dle starého zákona o samovolném sdílení zvuků strun stejného ladění.

Když přednášela verše Stacketonovy, zapálila se její tvář lehkým červánkem, a zvláštní plápolání, jež jako by bylo reflexem plamenů z duše, stojící mimo ni a metající žhavé paprsky do její duše okem, v němž zbarvovaly se zelenavou modří jedovaté krásy, vstoupilo do jejích zdvižených zraků. Jako by se její celá bytost v té chvíli transformovala, jako by duše vstupovala do jiné fáze žití, jasnější, krásnější a radostnější. Bylo znáti, že na Mrs. Alici Burtonovou působí básně Stacketonovy jako těžká a prudká východní aromata na ženy jasnovidné, jichž tváře plápolají pojednou v extasi, jež činí je blízkými všemu spíše než zemi a jejím zákonům. Když omočila občas rty do číše, naplněné chijským vínem, nastala nepatrná pausa, jež byla přestávkou v pravém slova smyslu jedině akustickou. Neboť skrytý obsah jejího hlasu, smyslům nevnímatelný, dozníval a opět se rozšiřoval v duších posluchačů, naplňoval je novou hudbou, jež, přeroďujíc se, zachovávala stále svou

podstatu. Mužsky krásný verš pojil se v mystické souloži s ženským pólem melodie a hudby, kterou oplodňoval, a při tomto spojení proskakovaly rubínové jiskry duchovní elektřiny, plnící ovzduší edenským ozonem, opojným, neodolatelným a měnícím srdce v poháry šumícího nektaru. Byly to hédonistické slavnosti, při nichž Anakreon oživoval v sublimované podstatě, mezitím co venku proháněl se horký vítr, přinášející vůně kvetoucích oliv a celující jimi vrcholky cypřišů a rozpálené mramory zřícenin.

Zapadající slunce vrhlo růžovou záři na bílé mramory, ozářilo i Stacketonovu villu a skupinu hostí na verandě. Mrs. Alice Bartoňová přestala recitovati a zahleděla se do fialových mraků, vznášejících se jako vlající závoj nad purpurovou koulí sluneční. Pak chopila se kytary a udeřila do jejích strun. Dala tryskati do večerního soumraku neznámým melodiím, jako by duše její improvisovala modlitbu k zapadajícímu slunci. Pak slavnostní tón hudby přecházel v motivy intimnější, rozkošnější a bolestnější. Myšlenky a city hudoucí ženy přeskakovaly na strunách, vznášely se večerním tichem jako zlatý prach, jako roje svítících, duhově přecházejících a měnících se zlatých, stříbrných a bronzových včel, které narážely o sebe tenkými kovovými křídly a odlétaly, unášeny teplým, laskajícím větrem; k moři, – snad k místu, kde nořila se veliká šarlatová koule do vln, polévajíc je nachovou září. A zdálo se, že i tyto zvuky, letící vonnými vánky jižního večera, zabarvují se nachově a vracejí se zbrocené zpět k té, která je vyloudila, a poletují kolem její zlatovlasé hlavy jako živá aureola. Její tvář rozsvěcela se stále mocnějším vnitřním ohněm, mezitím co zvuky strun stávaly se tiššími a tlumenějšími. Když poslední paprsek sluneční zhasl na vlnách, ustaly úplně. Jako

by byly v těsném vztahu k slunečním paprskům. Na obzoru objevily se první hvězdy.

Hosté setrvali v němém mlčení. Z jediných rtů nezazněly výrazy obdivu, příliš mocného a příliš opravdového, než aby galantní slova pochvaly neobjevila se hrubou urážkou a znesvěcením zposvátnělé chvíle. Chijské víno ztemnělo v pohárech a nad olivovým hájem vyplul zvolna měsíc. Byl veliký a zlatý, zbarvený jantarovými parami. Alice obrátila své veliké, zelenomodré oči na Harryho Stacketona s výrazem tragické výmluvnosti a nedočkavé otázky. Její pohled zůstal bez odpovědi. Harry Stacketon měl oči dovnitř obrácené, soustředěné pevně na obraz ve svém nitru. Byl tak krásný, že zatlačil úplně zájem o originál.

Společnost setrvala dlouho v mlčení. Ticho bylo přerušeno teprve za drahnou chvíli, když z blízkého lesa ozvalo se nejprve melodické pískání jako pastýřských píšťal, pak divoký smích nesmírně upřímné radosti, z části dětský, z části hluboce mužný, plný smyslné síly.

„V Háji Satyrů zase straší,“ – poznamenal kapitán Dover a dal se do smíchu.

„Satyři provádějí své reje s nymfami,“ pravil Howard, malíř a přítel Stacketonův. „Co tomu říkáte, Stacketone?“

„Že zvuk, který jsme slyšeli, odpovídá úplně mým představám o hlasech satyrů. A myslím, že nejen mým, nýbrž i představám všech, kdož snažili se ve své duši rekonstruovati tyto mythologické zjevy.“

„Rekonstruovati,“ – pravil kapitán, – „lze pouze to, co již kdysi existovalo. Věříte tedy, že existovali satyrové a nymfy?“

„Věřím v jich existenci posud, milý kapitáne. A opravdově nedovedu chápati tak ironického skepticismu u člověka, který věří nejfantastičtějším

pověstem námořním, jež přece nemají podkladu o nic positivnějšího.“ – „Námořník má do jisté míry právo býti pověrčivým. Vy však jste positivním učencem, objektivním badatelem a archeologem. Ale, ovšem, vždyť jste především básníkem, Stacketone, nevzpomněl jsem toho hned.“ –

„Máte za to, že básníkova fantasie jest méně pravdomluvnou než theorie učenců? Vzpomeňte jen, kolik velkolepých a oslnivě nahých pravd pronesli básníci ve svých nejztřeštěnějších fantasiích, a jakou spoustu pošetilých lží, neodůvodněných ničím, než bezdůvodnou a ješitnou zavilostí neomylných, najdete v střízlivých, positivních a rozvážných faktech vědeckých! Mám za to, že jediné básník a mathematik mohou dospěti k nejzazším metám lidského badání a odstraniti na chvíli závoj s tváře sfingy. Oba, vycházejíce od poznatků všeobecně známých a přístupných, dospívají za hranice lidského poznání a zjišťují fakta, lidským smyslům nepředstavitelná a prostému, divinací neposílenému rozumu nepochopitelná. Kdybych nebyl básníkem, nebyl bych učencem. A jedině okolnosti, že jsem básníkem, děkuji za některé šťastné výsledky svého badání.“ –

„Nejvíce jsem ochoten věřiti vašim slovům ve chvíli, když slyším přednášeti vaše verše Mrs. Alicí Burtonovou. Zajímá mne však velice, jak si představujete existenci satyrů a nymf za dnešních dob.“

„Nenavazuji o těchto předmětech obyčejně rozhovorů. Dnešní společnost však, důvěrná a přátelská, nevylučuje ani tohoto druhu rozhovoru, stejně jako i nálada přítomné chvíle jest ochotna jej podporovati. Ostatně, upozorňuji všecky své vzácné hosty, že jest jim zcela volno pokládati můj názor za žert, za báchorku, nesmysl, nebo naprostou pravdu. Může býti vším – dle toho, jakou duší je vnímán a

chápán. Nuže, toliko lidé ranění slepotou, nebo slabí a nemohoucní, ztrácející rovnováhu v témže okamžiku, kdy nemohou se opírati o údaje svých pěti smyslů, mohou tvrditi, že existují jedině bytosti, které vnímáme svými smysly. Z této fanatické nevěry vyvinuje se nadutost a neomylnost, která poškozuje nejbolestněji moderní vědu. Byla by mnohem dále, kdyby byla skromnější a nezatěžovala svých nohou olověnými koulemi výhradně hmotného nazírání. Již staří dobře věděli, že veškeren svět kolem nás jest oživen bytostmi našim smyslům neviditelnými a námi za normálních poměrů nevnímatelnými, jichž existence však přes to projevuje se nám jejich činností, nepopiratelnou a nestrannému pozorovateli všude patrnou. Jsou to duchové přírodních sil, známí stejně Kabbale jako egyptskému tajnému učení, od něhož je Kabbala přijala, a jako filosofii řecké v jejím tajném podání. Duch řecký však dovedl tyto bytosti živelné zosobňovati nejdokonaleji a nejplastičtěji, – ať již následkem intuitivních schopností nebo přímého jasnovidectví, nebo spojení řeckého umění s iniciačními společnostmi, jež jsem na mnohých místech bezpečně a nesporně zjistil. Satyrové na příklad jsou duchové eruptivních a plodivých sil přírodních, sil aktivních, představovaných pólem pohlaví mužského. Nymfy zastupují pól záporný, princip ženský v přírodě: proto je tak často nalézáte v pramenech. Řecká mythologie jest ve svém duchu velkolepá, neboť podává nám klíč ke všem tajemstvím přírody a záhadám vesmíru; klíč, jehož lze zde dosáhnouti nejsnáze, neboť kdežto náboženství jiných ras jsou nelidsky božská, jest náboženství hellénské božsky lidské a lehce přístupné duším, milujícím krásu a pronikajícím za symbol s onou vrozenou schopností, která nebéře doslovně věcí, jichž obsah dává tušiti tajemné hloubky. Esthetický prvek, který vložilo do

náboženství (par excellence filosofického!) řecké umění, působí, že jest nebesům nejblíže a že má dokonalou polaritu srdce a mozku, ducha a duše, citu a myšlenky, pravdy a krásy. Příroda oživená, plná intelligencí různorodých a barvitých, vystupujících a sestupujících po evolučním žebříku, blížících se člověku a vzdalujících se od něho, toť tajemství starých i nových tradic, jehož dosáhnouti dáno jest jedině těm, kdož jsou bez předsudků. Zní to paradoxně, leč, bohužel, jest to až tragicky pravdivé, že staré lidové báje ukrývají nepoměrně více, než tisícistranové folianty vědeckých spisů. Mají něco, čeho chybí studeným bytostem učenců: jest to intuice. A v mythologiích starých národů najdete, budete-li chtíti, celou kosmogonii, podanou ve formě nejnádhernější.“

„Viděl jste už někdy satyra nebo nymfu?“ otázal se náhle s úsměvem kapitán.

„Zda jsem je viděl? Jde-li o vidění niterné, bez pomoci optického zraku, mohu říci, že ano. Dívali jsme se již na ně všichni, všichni do jednoho, kteří zde nyní sedíme, ne všichni však jsme jich viděli. Pamatujete se na první počátky jara v našich vlastech, kde zima projevuje se prudkými mrazy, sněhy a ledovými korami na vodách? Zda necítili jste v prvních dnech březnových nebo posledních dnech únorových, když přivalila se tepelná vlna a dala táti sněhům a ledům, jak odpoutávají a uvolňují se spoutané dosud a uvězněné síly? V dobách, kdy počínají pučeti jívy a vrby, a kdy ze sněhu tu i tam počínají nesměle vyhlédati první podsněžníky? Kdy ratolesti vyrážejícího lýkovce pokrývají se poupaty rodících se květů, pod řidnoucí a tající korou potoků slyšíte jásavé hučeni a skrze nejtenčí místa ledová lze pozorovati rychlý pohyb valících se a výskajících vod? Když se strání, dosud pokrytých ledy a sněhy, řítí se bystřiny

do údolí a bílá pěna šumí jako v žilách probouzející se vášeň? Zda neslyšíte toho neslyšitelného a přece tak bouřlivého jásotu, zda necítili jste, jak nakaženi bezmezným veselím neviditelných bytostí kolem sebe, stáváte se opojenými radostí z probuzeného života? Jak divoké chorovody kolem vás otáčejí se v tajemně skandovaném pohybu? V té chvíli vstoupilo vám do žil zvláštní teplo, stupňující se v žár, a pocítili jste neodolatelnou touhu, odložiti těžký zimní šat, proraziti ledovou kůru a vrhnouti tělo, zmámené a opojené vonným dechem hluboce oddechující Matky Země, v objetí těmto laskajícím, jásajícím a nakažlivě bujným vodám… A v té chvíli vstupovali jste v nejtěsnější styk s elementály, vaše duše jásala s nimi v harmonickém zpěvu, živelná a nepotlačitelná radost jistých prvků vaší bytosti slyšela a cítila ohlas bytostí těmito prvky s vámi příbuzných, sdělovala se o ně s ostatními prvky vaší bytosti, až zachvátila ji celou. To jsou chvíle, kdy společná radost z probuzení k svěžímu životu, posílenému dlouhým odpočinkem k novému mládí, činí bytosti vzájemně sdílnějšími a přístupnějšími a duchové přírodní za této veliké slavnosti veškerého tvorstva otevírají svou náruč i člověku, před nímž se v jiných dobách uzavírají. Krajiny jižní, nemající zimy v pravém slova smyslu, neznají tohoto přirozeně těsného styku výlučných okamžiků, kdy příroda stává se vůči člověku nejsdílnější v obrovské radosti znovuzrození, a jejich lidšti obyvatelé dospívají k poznání jejích tajných a intelligentních sil cestami jinými, částečně již umělými, částečně pudovými a jasnovideckými. Vy však, kteří jste byli účastníky těchto chvil v poloseverních krajinách, majících přesně vyhraněně a odlišené všecky čtyři roční doby, zda uvažovali jste v těchto jasných chvílích nebo po jich uplynutí o neznámém jásavém opojení, které zmocnilo se vašich nervů? Zda jste je analysovali?

Jistě, že nikoliv. A netušili jste, že vcházíte v bezprostřední styk se světem zcela odlišným od vašeho, třebaže mu byl ve všech směrech analogický, se světem, v němž nalézti lze klíč k nesčetným záhadám a k nejvnitrnějšímu srdci Přírody? Snad se vysmějete těmto mým názorům hned na místě, snad také ze zdvořilosti, nebo ze soucitu, zachovávaného k těm, jež pokládáme za blázny, uschováte si svůj výsměch až po návratu do svých domovů. Toť zcela lhostejno. Nikdo, komu nebylo popřáno tváří v tvář popatřiti na Velikého Boha Pana ať již v kterémkoli jeho attributu, nepohlédl také tváří v tvář podstatě života a veškerého jeho dění a bude velmi nesnadno chápati výklady o její jsoucnosti.“ –

„Nemyslíte, že jsou však i v dnešní společnosti lidé, kteří se domnívají, že pohlédli tváří v tvář podstatě života,“ – poznamenala Mrs. Alice Burtonová, – „a kteří chápou dostatečně jsoucnost světa od našeho odlišného a jemu tak analogického? Snad jste přece nemluvil k lidem tak zcela předpojatým. Hle, kapitán Dover úplně zvážněl za vašich slov, a Mr. Howard nevypadá nikterak jako člověk, který by chtěl žertovati. A siru Jamesu Broocklynovi dokonce se nechce žertovat, neboť velmi tvrdě spí.“

„Ano. Pozoruji vskutku, že jsou pánové velmi zdvořilí, taktní a snad dokonce i soucitní.“

„Pak dovolte, abych vás upozornila, že nejsem v této chvíli ani zdvořilá, ani taktní, ani soucitná.“

Alice pohlédla velmi významně na Harryho. Pak pozdvihla pohár a pravila s rostoucí emfasi:

„Připíjím všem velkým a božským silám, které jsou v nás i kolem nás. Připíjím dárcům žhavé mízy života, udržovatelům a zachovatelům, svatým rozkoším, které jsou dědictvím Olympu. Připíjím volným, upřímným a nezastřeným intelligencím Přírody, jichž zlatitý paprsek proniká vody, vzduch, zemi, a jejichž světlo

prostupuje všemi předměty. Ulévám nymfám i satyrům; ulévám Velkému Dionysovi, dárci extatických opojení, z nichž rodí se nahá postava Pravdy, jako Afrodité zrodila se z pěny mořských vln.“

Alice ulila z poháru na mosaikovou dlažbu verandy a vztyčila znova číši, na jejíž hladině zářila nyní stříbřitá zář měsíce, blížícího se k zenitu. Oči její plály divoce a horečně. Následkem zvláštní suggesce, kterou vyvinoval sebevědomý, hrdý a velitelský její posun, a která ukázala se naprosto neodolatelnou, povstali všichni hosté se svých křesel a ulivše z pohárů na kamennou dlažbu, opětovali vážně a mlčky připitek. Opětovali jej jako poslušné loutky, bez jediného ironického záchvěvu kolem koutkův úst… Pak tváře všech obrátily se napiatě směrem k lesu. Neboť z háje ozvala se zvláštní divoká hudba, jako na tajemné a neznámé druhy píšťal… Hudba plná bouřlivých rythmů, zdánlivě bez pravidel a přece sama v sobě podivuhodně ukázněná. Přes její primitivnost bylo v ní cosi téměř nelidsky krásného, nebýti hluboce lidských přízvuků tryskající vášně, která z nich vystupovala, chvějíc se jako vzduch nad rozžhaveným železem.

„Satyrové nám odpovídají,“ – usmál se po chvíli Dover. Ale nikdo ze společnosti neopětoval jeho úsměvu, a Dover sám pojednou zvážněl, a tvář jeho zbledla.

Alice pohlížela zrakem široce otevřeným a naprosto nepřítomným k lesu, zvanému již od starověku Hájem Satyrů. Lidová pověst rozhlašovala, že v něm straší. Středověký názor proměnil satyry ve smečku ďáblů, ale název háje se ku podivu zachoval. Obyvatelstvo celé krajiny mělo ode dávna před lesem pověrčivou hrůzu. Jen nejodvážnější vážili jím cestu, a i těm prý jektaly zuby děsem, když jím za večera procházeli. Les však, který vzbuzoval tak pověrčivou a panickou

hrůzu, vyvolával v obyvatelstvu i pocity nesmírné úcty. A tak se stalo, že nikdo neodvážil se vztáhnouti ruku na starý les, který táhl se do délky asi dvaceti a do šířky asi sedmnácti kilometrů. Středem jeho protékal široký potok, uhánějící mírným svahem přes četné skupiny balvanů směrem k moři, do něhož se však nevléval, neboť ztrácel se náhle v druhé třetině lesa do země. Prameny bystřiny byly tři a vyvěraly ze tří skal východně od lesa, spojujíce se v společný a nepřetržitě bublající tok ve vzdálenosti tří kilometrů od lesa nad velkou a sráznou skalou, zvanou Tachyrroia, od které již nerušené řítil se pak potok nevelkými záhyby směrem k západu.

„Znáte pověsti o Háji Satyrů?“ – pravil Howard, obraceje se ke kapitánu Doverovi.

„Slyšel jsem o nich cosi, leč bylo toho málo. Zavítal jsem jen zřídka v tuto krajinu, vždy jen proto, abych navštívil přítele Stacketona a krátce odměřený pobyt zdejší nepopřál mi času, starati se o lidové pověsti. Se vzhledem k tomu, že nezná jich, vyjímajíc asi Harryho Stacketona, ani ostatní společnost, myslím, že by bylo velmi zajimavo vyslechnouti některé z nich.“ –

„Dle pověsti je Háj satyrů obydlen satyry až po naše doby, a nejen satyrové, nýbrž i nymfy mají v něm své vítané sídlo. Proto v něm straší. Vypravuje se, že asi před sto lety chtěl dáti Háj Satyrů z části pokáceti řecký šlechtic Roman Venilos. Sotva však širočiny dělníků dotkly se prvních kmenů, odrazily se ode dřeva, jako by bylo kamenné, a poranily těžce dřevorubce. A z nitra lesa ozval se strašlivý chechtot, při němž krev tuhla v žilách. Při opětovaném pokusu stalo se totéž, a posléze kníže Venilos nenašel dělníků, kteří byli by ochotni ani za nejvyšší mzdu pustiti se do této práce. Knížeti šlo prý především o vyvrácení pošetilé pověry. A aby vyvrátil pověru, která měla v některých svých episodách a podrobnostech tolik

velkolepé poesie, umínil si, že zničí stůj co stůj tento skvostný les, jenž může býti zván v mnohém směru divem přírody. Nedlouho poté založil kdosi v lese požár. Tvrdilo se po kraji všeobecné, že se tak stalo na návod knížete, který byl prý ochoten i za cenu obrovské ztráty, kterou znamenalo zničení háje, proraziti svou vůlí. Byl mužem tvrdošíjným a umíněným, bezohledným stejně k sobě jako k jiným. Stal se po marném pokusu les vykáceti monomanem. Požár v zápětí uhasl, padlo mu za oběť pouze několik větví, v téže době však vypukl z neznámé a nevysvětlené příčiny oheň v zámku Venilově. Neštěstí stalo se v noci, a než-li přispěchala pomoc, byl zámek celý v plamenech. Čeleď slyšela zoufalé volání o pomoc z ložnice knížete v prvním patře, kolem níž zuřil požár, a k níž nebylo již přístupu leč oknem. Odvážný mladý čeledín vystoupil po žebříku k prvnímu patru a vyhoupl se na okno. V téže chvíli však ozval se z jeho úst strašlivý výkřik, a čeledín se sřítil. Byl upoután dlouho na lože. Když se probudil z mdloby, marně snažili se přiměti ho, aby promluvil. Sešedivěl a sešílel, a nikdo se nedověděl příčiny jeho strašlivého otřesu duševního. Kníže Venilos nalezen druhého dne po požáru v ssutinách zámku jako napolo zuhelnatělá mrtvola. A na jeho napuchlém hrdle nalezeny stopy vytlačených prstů, jaké nalézáme na hrdlech lidí zardoušených. Kníže Venilos neměl dědiců, a les připadl státu. Zvláštní však náhodou zůstal úplně nepovšimnut až po naše doby a zůstane rozhodně i nadále – vyjímaje ovšem doktora Harryho Stacketona, který koná v něm právě tak bedlivá studia jako ve zříceninách chrámku Artemidina.“

„Potkal jste již na svých výzkumech také nějakého rohatého satyra, nebo snad dokonce krásnou nymfu?“ – otázal se kapitán Harryho.

„Dosud nikoli, kapitáne. Ačkoli jsem v lese byl již nesčetněkráte a prošel jej celý křížem krážem. Nepopírám však, že nemohl jsem se nikdy ubrániti pocitům zvláštní hrůzy, když jsem do něho vstupoval, a že trvá vždy dobrou hodinu, než se mi podaří tento pocit překonati. Les má svou zvláštní atmosféru a svou zvláštní auru, jaké jsem nepozoroval, či spíše necítil nikde jinde, ačkoli jsem procestoval téměř celý svět. Ani v nitru nejtajemnějších pagod, ba ani v nitru pyramid nepocítil jsem takových psychických doteků.“

„Byly to právě vaše výzkumy v Háji Satyrů,“ – poznamenal kapitán, – „které vedly k famosnímu vašemu sporu a úplné rozluce vaší s officielní vědou. Četl jsem o něm posledně v Bombayi v ‚Daily Chronicle‘ a ‚Times‘. To byly již poznámky a invektivy proti vám na jedné straně velmi plaché a nesmělé, z části opět nesmírně vzteklé a vzbouřené. Oba extrémy naplnily mne radostí, neboť jsem z nich poznal, že nabýváte vrchu nad officielním vědcem. Kdyby však byli slyšeli před chvílí náš rozhovor o satyrech a nymfách! S jakou rozkoší byli by této soukromé rozmluvy využili proti vám, doktore Stacketone!“

„Té příležitosti se jim nenaskytne. To jsou intimnosti mých názorů, do nichž nedávám nahlížeti očím nepovolaným a které sděluji pouze s nejbližšími přáteli. Moje theorie o nymfě Chrysidě, či spíše můj výzkum, neboť doklady, které jsem přinesl, ukazovaly mnohem více než pouhou, třebaže přísně vědeckou theorii, jest předposledním článkem mých sdělení officielnímu světu. Již tenkráte činil jsem si výčitky, že profanuji krásnou báji, dávaje ji na pospas drásavým, zvědavým a neuctivým rukám některých badatelů. Dnes ovšem nezbývá mi již, než úplně dokončiti svou práci vůči veřejnosti a podat i důkazy archeologické, k nimž jsem se zavázal. Další mé výzkumy, pokud uznám za vhodné prozraditi z nich něco veřejnosti, budou

dány k ruce jediné umělcům, zejména básníkům. Řekl jsem již na počátku rozmluvy, že jediné jim jest dáno otevříti tajemné brány, dělící náš svět klamů a zdání od světa skutečného.“ –

„Nymfa Chrysis,“ – pravil Howard, – „stane se jistě středem nejkrásnějšího básnického díla Harryho Stacketona.“ –

„Je-li básnické dílo pravým a věrným odrazem života, pak zajisté,“ – odpověděl Harry.

„Viděl jste ji někdy?“ – pravila Alice Burtonová.

„Nikdy. Ani v kameni. Ačkoli je nesporno, že její socha existuje. Mám za to, že ji v dohledné době vypátrám.“

„Buďte opatrn a ostražit, aby se vám nestala nebezpečnou.“

„Jak to?“ –

„Dle pověsti jest její krása neodolatelnou a osudnou zejména synům lidským.“ – „Jak znáte tuto podrobnost, Mrs. Alice Burtonová?“ –

„Jste překvapen, že zná mimo vás také někdo jiný onu část báje, které jste dosud nesvěřil veřejnosti? Buďte bez starosti! Nepoužiju jí nikde, a jest přes to výzkumem ryze vaším. Šla jsem svou cestou, zcela odlišnou od vaší, a nalezla ji. Toť prostě vše.“ – „Dovolte, abych se poklonil vašim znalostem i vaší methodě. Pozoruji, že byste byla výborným spolupracovníkem archeologovým.“ –

„Mýlíte se. Nemám o archeologii ani ponětí a necítím k ní také nadání. Archeologie jest mi lhostejná a cizí. Což však nikterak nevadí, abych vás nevarovala před Chrysidou. Opakuji: Jest velmi nebezpečna.“ –

„Podejte mi záruku, že je nebezpečna, a znásobíte můj zájem. Zbožňuji nebezpečí, jako zbožňuji krásu.“ –

„Krásu, které jste nikdy nespatřil, a která žije jediné ve vašem snu?“ řekla poněkud zlomyslně, jako někdo, kdo chce usvědčiti z promluvené nepravdy.

„Která je však přes to zajisté nesmírnou krásou, když jest synům lidským osudná. Řekla jste to sama, Mrs. Alice Burtonová. Čím větší a zářivější jest krása, tím zřetelnější znak osudnosti nese na své tváři. Myslíte, Mrs. Alice Burtonová, že bych se mohl podivovati vaší kráse, kdybych nepozoroval zřetelného znamení hrdé osudovosti ve vašich očích a ve vašich rysech? Ano, jste krásou tak ryze antickou v tomto směru, že překonáváte i samotnou antiku v jejím denním a historickém životě. Vaše krása je více. Je mythologickou. Jste pravdivou bájí uprostřed života. Pravdivým mythem, který mimo skvělou skutečnost nemá společného ničeho s pravdou smrtelníků. A dovoluji-li si připíti velkému a slavnému mythu, který jest pravdou a který jest krásou, prosím, abyste byla ujištěna, Mrs. Alice Burtonová, že činím tak s pevným vědomím a bezpečnou znalostí vaší duše, jež nemá mezi smrtelnými ženami sobě rovné.“ –

Číše zazvonily znova do nočního ticha. Pánové povstali, vzdávajíce čest skvělé ženě, která je opojila a naplnila nesmírnou úctou, a jejíž síla, emanující z očí, dovedla jejich částečnou rozjařenost z chijského vína zapřáhnouti k duši a použíti jí jako vehiklu k zušlechťujícím výškám, činíc z opilosti ctnost, vedoucí k svaté extasi.

Zatím byla půlnoc již dávno minula. Šero počalo se zvolna rozplývati, tma bledla, nabývajíc odstínů stříbřitých. Temná její modř přecházela v neurčitou a světlou zeleň. V dálce na obzoru počalo se moře zapalovati odstíny nesměle nachovými a oranžovými, a uprostřed syté žluti objevila se loď.

„Marie Viktorie pro nás přijíždí,“ – zvolal kapitán Dover a povstal. „Je čas k odjezdu. S Bohem, Stacketone, a na shledanou. Děkuji za dnešní večer.“ –

Elegantní yachta se rychle blížila ku břehu. V šířícím se jitru bylo lze rozeznati již na její přídi nápis „Maria Viktoria“.

Společnost povstala a připravila se k odjezdu. Stacketon a Howard – který přijel ke svému příteli, aby u něho ztrávil několik neděl – doprovázeli hosty po serpentině k malému přístavišti. Táhla se vlnitě uprostřed hustých keřů, z nichž občas týčil se k nebi osamělý fíkovník, místy i cypřiš. Končila u žulových schodů, sestupujících na přístaviště.

Harry Stacketon kráčel po boku Alici, poněkud pozadu za ostatní společností. Byli zamlklí, jako by do sebe ponoření, jako lidé, kteří si mají příliš mnoho říci, než aby mohli mluviti. Když blížili se k přístavišti a vzdálenost mezi nima a ostatní společností se značně zmenšila, obrátila se Alice k Harrymu a řekla:

„Jest to tedy mythická krása, která budí váš podiv a která poutá ke mně vaši duši?“

„Zajisté je to ona, jež poutá k vám můj obdiv. Proč se ptáte, Mrs. Burtonová?“ odpověděl překvapen.

„Abych věděla bezpečně, kde hledati svého nepřítele. Nesnáším nikde sokyň, Stacketone. Ani v mythu!“ – Podívala se na něho vášnivě a tragicky.

II.

NYMFA CHRYSIS.

Probouzel se purpurový, pyšný den. Vzduch plnil se chvějivým bzukotem hmyzů a obloha měla vzezření slavnostní. Byl to jeden z oněch plně krásných dnů, jaké jsou tak časté v krajinách jižních, dnů bez kazu, přezlacených sluncem a překypujících radostí ze života. Když Stacketon a Howard vrátili se k ville, doprovodivše hosty k yachtě, byl den již v úplném probuzení. Nad vrchy za Hájem Satyrů vystupovalo

veliké slunce, a celý záliv byl naplněn roztaveným bronzem, jenž oslepoval zrak.

„Chce se vám spáti, Howarde?“

„Necítím ani stínu ospalosti. Jsem přemožen sluncem, a chce se mi bdít.“ –

„Také mně se nechce spát. Libo-li, posnídáme v zahradě a podíváme se pak do chrámu Artemidina.“ –

„Zajisté, Stacketone. Souhlasím. Jsem dychtiv zvěděti, jak pokročily vaše vykopávky. A chtěl bych konečně slyšeti jednou v souvislosti celý váš mythus o nymfě Chrysidě.“ –

„Jest již dokonale doplněn. Jak jsem očekával, našel jsem dokument nesmírné ceny, který potvrzuje úplně mé dohady. Jest to báseň neznámého řeckého básníka, pocházející z časů patrně Perikleových, která zpracovává tento mythus prostým a jímavým způsobem. Našel jsem ji v základech Artemidiny svatyně. Je psána na egyptském papyru, značně poškozeném, a písmo je na přemnohých místech naprosto nečitelné. Nicméně souvislost je v celku dobře zachována. Ostatně hexametry, jimiž je báseň psána, usnadnily mi značně práci, neboť slova, tu i tam chybící, doplňoval jsem poměrně lehce, maje vodítkem metrům, ukládající přesný počet slabik i jejich délku. Originál vám mohu ukázati ve ville. Budete první, kdo jej uvidí. Prosím vás však, abyste zatím zachoval celou věc v tajnosti.“ –

Než usedli v besídce, zavedl Stacketon Howarda do svého starožitnického sálu a ukázal mu dokument.

„Jeho fotografii jsem již pořídil a v nejbližší době dám jeho pravost ověřiti znalci. Bojím se však, že professor Alfons Gomery, který pravil ve veřejném zaslánu, že se prohlašuje za naprostého idiota, dokáži-li, že báj o nymfě Chrysidě je něco více, než chorobným výplodem mé fantasie, bude raněn mrtvicí. Vzal bych si nerad něco podobného na svědomí, neboť

professor Gomery je přece jen vážným a velikým učencem. Otisk fotografie uveřejním v brzké době v „Archaeological Magazinu“.“ –

„Hm, drahocenný svitek,“ – řekl Howard, – zapaluje si cigarettu o antický kahan, kterému dával Stacketon ve dne v noci hořeti před sochou Apollonovou.

Stacketon odešel do pracovny a přinesl s sebou překlad řecké básně.

„Pořídil jsem překlad hexametrů metrem, které mu v poměrech naší přízvučné metriky nejlépe odpovídá. Myslím, že bude nejlépe, přečtu-li vám báseň v chrámu Artemidině.“ – „V ovzduší, do něhož byla samým autorem zasazena. Lituji, že neumím řecky, abych ji mohl poznati v originále.“ –

„Právem. Neboť báseň vyniká neobyčejnou melodičností, která předstihuje některé básně nejlepších básníků hellénských. Její sloh neukazuje však ani na jednoho z nich. Je zřejmo, že skládal ji básník nám zcela neznámý a nesmírně nadaný, jehož jméno se nám nedochovalo, a z jehož tvorby zachoval se jediné tento zlomek. Či snad je zbásnění tohoto krásného mythu jediným jeho dílem? Anebo látka vykonala na básníka dosud neprobuzeného tak mocnou suggesci, že stal se při jejím zpracovávání skoro píšícím mediem, poslouchajícím sil mocnějších, emanujících ze samotného příběhu, a přestal býti poetou, jakmile přetrhl spojení s touto skvělou bájí? Nebo to byl jeden z těch velikých a opravdových básníků, kteří svá vidění plně prožívají ve svém nitru a pouze jedinkráte v životě vtělují svůj vzácný sen do psaného verše? Těžko dnes říci. Jisto jest, že báseň jest překrásná a že vyvolá v celém literárním světě nesmírný rozruch, tím spíše, že, zůstávajíc básní věrně a plně řeckou, jeví známky, od ostatních básní řeckých značně odlišné.“

Stacketon usedl s Howardem v zahradní besídce, stylisované ve slohu korintském. Srkajíce horký čaj, dívali se na modrý kouř cigarett, visící v nehnutém vzduchu. Poté odebrali se do chrámu Artemidina, k němuž vedla úzká stezka. Chrámek Artemidin byl vzdálen asi hodinu cesty od Stacketonovy villy. Mramorové sloupoví bylo celkem dobře zachováno. Tu i tam ležel na dlažbě úlomek mramoru, a dlažba byla místy zanesena pískem a zemí, místy též vytrhána. Svým vzezřením a založením připomínal chrám poněkud chrám Athény Niké na Akropoli athénské. Byl to amfiprostylos; svatyně měla po čtyřech mramorových sloupech v průčelí i v pozadí, kdežto bočné stěny byly bez sloupů. Byl to chrám staršího období a pocházel zřejmě z prvních dob pátého století před Kristem. Kolem dokola byl obklopen mramorovým schodištěm o šesti stupních. Socha Artemidina, stojící v pozadí svatyně, do níž vcházelo se nevelkou předsíní, stála na vysokém podstavci a byla vytesána z parského mramoru. Bylo patrno na první pohled, že jest data mnohem pozdějšího než chrám.

„Pojetí i podání ukazuje zřejmě na Myrona, tedy dobu kolem roku 440," podotkl Howard, prohlížeje při světle lamp Artemidinu sochu. –

„Nesporně stála zde zprvu socha, odpovídající svým slohem a pojetím době, ve které byl chrám zbudován. Později patrně nějakým způsobem doznala poruchy a byla nahrazena výtvorem umělce doby novější a pokročilejší." –

„Sázím tisíc proti jedné, že tvůrcem je Myron. K zásadě symmetrie pojí se zásada rythmu způsobem, jakého byl schopen jediné tento umělec. Jest tím zajímavější, ježto zdá se býti jedinou mramorovou sochou tohoto mistra. Jestiť o Myronovi známo, že pracoval výhradně v bronzu. Okolnost, že je socha z

mramoru, dala by nám ovšem pochybovati… ale ne, to není možné! Jest to jediné Myron! Hleďte, ten zastaralý způsob znázorňování vlasů vedle nesmírně plastického a nového pojetí! Povšimněte si jen hrubě tesaného a pro ženskou postavu nepříliš lehce nakadeřeného vlasu! Nelze pochybovati, že je to Myron! A ten neobyčejně věrný a přirozený pohyb! Lehce předsunutá levá noha, mezitím co pravá ruka napíná tětivu luku právě v okamžiku, kdy šíp má prolétnouti vzduchem. V nejbližší tisícině vteřiny uslyšíte jeho zasvištění. Pohyb celého těla je veden k tomuto tisícímu zlomku vteřiny s neobyčejnou jistotou a přesností pozorování a je podán s nemenším mistrovstvím než slavný diskobolos.“ –

„Snad máte pravdu, Howarde. Přemýšlel jsem rovněž často o mistru tohoto krásného díla a dospíval k názoru, že jeho tvůrcem je Myron, přes to, že vyvrací tuto domněnku mramorový materiál. Není ostatně vyloučeno, že sochu vytvořil některý Myronův žák, a socha by proto nebyla o nic méně dílem ducha Myronova. Avšak namířený šíp, jehož druhý konec je uražen stejně jako polovina luku, má mimo obdivuhodnou věrnost pohybu ještě jiný důležitý význam, který s vámi sdělím, Howarde, později.“ –

Stacketon rozsvítil ve svatyni ještě jednu z lamp a zatáhl draperii, jež uzavírala vchod z předsíně do chrámu, aby žádný paprsek nepronikal ven a nebudil pozornosti některého osamělého chodce, který mohl občas do této opuštěné končiny zablouditi.

„Všimněte si tohoto kamene,“ – pravil, ukazuje na mramorový obdélník v podstavci, nelišící se v ničem od ostatních. Pak s veškerou silou dupl podpatkem několikráte za sebou na jednu z dlaždic u stěny po pravé straně sochy. Asi po šestém úderu zaskočil kámen dovnitř podstavce a zanechal veliký otvor, otevírající pohled do značné dutiny. Stacketon do

dutiny posvítil kapesní elektrickou žárovkou, a Howard tam nahlédl. Byla dosti prohloubena směrem dolů, aby v ní mohl státi neshrben člověk normálního růstu, a dva metry široká. Její dno vyloženo bylo polodrahokamy, mezi nimiž byly štěrbiny vylity zlatem. Tvořila skoro pravidelnou krychli.

„Vstupte dolů, Howarde, a prohlédněte si tuto malou komoru. Zde máte žárovku.“

Howard seskočil dolů a svítil si po stěnách kobky, mezitím co Stacketon pokračoval ve svém vypravování.

„Přišel jsem na tuto podzemní kobku zcela zvláštní náhodou, při níž jsem se mohl také zcela snadno zabít. Ohledával jsem kdysi strop svatyně, který vyžadoval oprav. Nepřistavil jsem však dosti opatrně žebříku. Žebřík se smekl a dopadl jsem prudce dolů na dlažbu. Ač dopadl jsem rovně nohama a teprve pak jsem se svalil v celé délce na kamennou dlažbu, měl jsem štěstí, že jsem nezlomil jediné kosti a neutrpěl mimo několik bezvýznamných pohmožděnin nijakého zranění. V témže okamžiku, kdy jsem dopadl na dlaždici, cítil jsem, jak se tato lehce zakolísala pod tíhou mého těla, a současně jsem zpozoroval, jak vskočil jeden kámen podstavce Artemidiny sochy dovnitř a zanechal veliký otvor, což bylo provázeno zvonivým a hlubokým zvukem. Vzpamatovav se trochu ze své rány, poznal jsem, že odhalil jsem mimo-volně tajemství chrámu, jež zůstalo ukryto až dosud všetečným zrakům badatelů i dobrodruhů. V objevené kobce našel jsem kromě zlatého obětního nože, stříbrné obětní nádoby a uzavřené kamenné amfory s vínem, proměněným až na nepatrnou část úplně ve vinný kámen, achátovou skříňku, řezanou mistrně ze dvou kusů, která obsahovala rukopis básně a několik úlomků papyru, z nichž marně snažil jsem se něco rozluštiti. Do víka achátové skříňky byla vyryta v

jazyku řeckém záhadná slova: „Směrem Artemidina šípu v Háji Satyrů, na dostřel od místa, kde protíná jeho směr zpívající voda. Jsem krása; a smrt a život a třímám klíče k srdci člověka i boha. Ukrývám, abych mohla zjevovati a zabíjím, abych mohla dávati život. Od tebe závisí, jsem-li tvé zničení nebo tvá spása.“

„Když nalezl jsem zmíněné předměty v této kryptě, bylo mou první myšlenkou, jak ji opět uzavříti. Pokoušel jsem se o to několikrát marně tím, že snažil jsem se vyvinouti prudký tlak na dlaždici, která mi ji tak náhodně otevřela. Kámen se ani nepohnul a poznal jsem, že zmíněná dlaždice po levé straně ukrývá pouze klíč k otevírání. Marně jsem hledal místa, které by dalo tušiti spojení s nějakým pérem. Konečně mě napadlo, že uzavírání děje se asi způsobem obdobným otevírání, a že tedy i dlaždice uzavírací bude míti obdobnou polohu. Hledal jsem ji tedy na pravé straně oltáře a vyvinul prudký tlak na dlaždici, souměrně položenou s dlaždicí, která mi kryptu otevřela. Jakási pohyblivost její, pozorovatelná při silnějším tlaku, poučila mne, že se nemýlím. Pokus však se dlouho nedařil, a teprve asi po dvacátém úderu zaskočil mramorový obdélník zpátky a uzavřel opět kryptu. Bylo mi záhadno, že nepodařilo se mi zprvu zasunouti otvor ani úderem velikého a těžkého břevna, pohozeného ve svatyni, jež s veliké výše spustil jsem na dlaždici, a že pak uzavřel se otvor pouhým dupnutím mé nohy – ovšem, že s vynaložením velké síly, které však nemohlo vyvinouti z daleka tak prudkého tlaku, jako břevno, spuštěné s výše. I tato záhada se mi vysvětlila.

K otevření i k uzavření krypty jest potřebí určitého tlaku, který nesmí býti ani převýšen, ani snížen. Při tlaku příliš velkém nebo příliš malém, zůstane mramorový obdélník nepohnut. Tajemství podchrámové skrýše bylo tedy střeženo mechanismem

velmi důmyslným, jemuž nejlepšího vysvědčení poskytuje fakt, že zůstalo neodhaleno až po naše časy. Aby byly klíčové dlaždice pokud možno nejméně vystaveny všelikým náhodným tlakům, byly položeny těsně u stěn. A uvážíme-li, že nad nimi vyčnívaly ze stěn bočné mramorové desky, sloužící jako stolky nebo police k postavení vedlejších nádob obřadových, (jejich úlomky dosud zřetelně vidíte), chápeme, že bylo naprosto nemožno komukoli nepovolanému odhaliti tajemství Artemidina chrámu.“

„Archeologicky je váš nález více než sensační. Myslím, že zvrátí mnohé theorie, stejně jako mnohé jiné zase posílí. A teď jsem dychtiv na nymfu Chrysidu. Čtěte, Stacketone!“ – Stacketon uzavřel podchrámovou komoru prudkým úderem na uzavírací dlaždici. Usedl na stupeň podstavce, a Howard posadil se proti němu na zlomek velkého mramorového architrávu. Stacketon četl *):

„Pospíchavá a neklidná vlna vrhá se přes hladké balvany a zpívá tesknou píseň k zářícímu slunci. Její vody se tříští o kameny v zlatý prach, jenž poletuje jako drahocenný závoj kolem těla svítící a chvějící se duhy.

„Stromy šumí tajemně v těchto končinách a ptáci zpívají o záhadných snech, jimž krásnoboká Afrodité dává poletovati nad tímto začarovaným místem. A jejich píseň je žalující a bolestná, jako by kapky krve vylétaly z hrdel.

**) Anglický překlad Stacketonův, jak již dříve zmíněno, byl pořízen ve verších. Přeložiti – dokonce bez pomoci řeckého originálu – jeho mistrný převod řečí vázanou a nešetřiti jeho neobyčejné melodičnosti a plastičnosti, ukázalo se mi nemožným. Proto podávám český překlad prosou. J.Š.*

„Každý, kdo vstoupí v toto začarované místo, je zachvácen smutkem a odchází zraněn. Neboť bohové tak rozhodli, a touha nymfy Chrysidy, jež má zlaté vlasy a fialkové oči, podobné květům na lukách u jejího zřídla, rozplakala i skálu a vdechla do ní duši bolesti, na kterou jsou bohové žárliví. To proto, že spojuje člověka s Olympem, dotýkajíc se svou poslední krajností jeho nesmrtelné záře.

„Místo toto je místem věčného smutku, neboť smutek jeho je smutkem Nesmrtelné.

„Proč naplnilo se srdce nymfy Chrysidy vášní smrtelníků, aby jí propůjčilo nesmrtelnost? Proč touha po synu lidském skanula do jejích ňader, aby je zasvětila touze, jež jest bolestí i osudem?

„Vidění budoucího milence, který by mohl při jíti, zastavilo se u jejích nohou, když spala uprostřed kvetoucích amaranthů, majíc oči zamčeny a ozářeny dlouhými a zlatými řasami, jako by paprsky její duše pronikaly skulinou přehrady, jež dělila ji od skutečnosti, naplněné jásotem satyrů, hrami družek a písněmi vod.

„Byl krásný, neboť vyslala jeho obraz Afrodité, které se nymfa Chrysis rouhala. Stříbrným zrcadlem, které obráží věci a tváře z říše klamů, vrhla jeho podobu do jejích snění; jeho podobu, jehož tenkráte nebylo, jehož dosud není, a jenž neměl nikdy přijíti.

„Neboť krutý trest lepoboké Afrodity měl přinésti nymfě Chrysidě, nejkrásnější všech a krásné tak, že mohla vzbuditi i závist té, jež zrodila se z mořské pěny, věčný tartaros marné touhy po přeludu, jehož není a jehož nikdy nebude.

„Avšak Foibos Apollón, který nymfě Chrysidě byl nakloněn a který učí vtělovati krásu, jež jest, odrazem jeho tváře, nejen sochaře v kámen, nýbrž i správce zrození v součásti, skládající tělo lidské, postřehl úmysl božské Afrodity.

„Hermes, jehož křídla jsou hbitější než nejrychlejší vítr, zahlédl, nepozorován jsa v rákosí, obraz ve stříbrném zrcadle lepoboké, zachytil jej a přinesl Foibovi Apollónovi.

„Foibos Apollón poznal, že krásný obraz byl unesen Erótem z dílny, v níž skrývají se tvary všech věcí budoucích, aby byl urván budoucí vzdálené skutečnosti a zaklet v zrcadlo klamu a šalby a věčně uvězněn do říše přeludů.

„I vrátil obraz na místo, kde bloudí stíny bytostí posud nezrozených, aby zrušil kletbu lepoboké Afrodity. Úplně však odstraniti její pomstu nemohl. Neboť odnesením obrazu porušen a změněn byl pořad vývoje zrození, a když postavil jej Foibos Apollón do dílny rodících se osudů a tvarů, mohlo se mu dostati pouze místa dnů velmi vzdálených.

„A tak touha nymfy Chrysidy hledí do daleké budoucnosti, volajíc krásného syna lidského, jenž posud se nezrodil. Ví, že musí přijíti, a toto vědomí naplňuje její smutek velikým štěstím. Do tajné skrýše svého stříbrného zřídla položila zlatý prsten, jenž náleží jejímu budoucímu milenci. Muž, který jej nalezne, bude vyvolencem osudu. Nechť však se střeží. Neboť rozhněvaná Afrodité postavila mu v cestu hněv satyrů, uražených, že synu lidskému dostati se má lásky nejkrásnější z nymf.

„A lepoboká Afrodité postavila v cestu ještě jednu sílu, s níž zápasiti bude nejšťastnějšímu z lidských synů – nejšťastnějšímu, zdolá-li překážky, jež oddělují ho od jeho cíle, neboť vstoupí pak do stínu bohů a stane se nesmrtelným svým tvarem, maje tělo utkáno ze zhuštěných paprsků hvězd.

„Když nymfa Chrysis ve snu spatřila obraz krásného muže, který neměl přijíti a který přece přijde, probudila se vzrušením a touhou. A posel

Hermův, ukrytý v rákosí jejího zřídla, šeptal jí ševelem stébel říčních trav:

„Ó, třikráte běda, zlatá Chrysido, z pěny zrozená ranila tvou duši strašlivou touhou. Obraz, který jsi shlédla, jest tváří přeludu, který není, a který přijde v daleké budoucnosti. Tvůj život od této chvíle bude se rovnati teskným mlhám, jež vznášejí se nad květy asfodelů, a písním černých ptáků, poletujících nad háji cypřišů, v nichž zaklety jsou sny dívek, zemřelých v panenství. Běda! Úsměv radosti neozáří již tvých krásných lící!

„Avšak Chrysis, vztyčivši zlatovlasou hlavu, pozdvihla oči k nebesům a pravila:

„Co na tom, že radosti, jež každého dne v témže pořadu se opakují a hasnou v témže okamžiku, ve kterém se zrodily, unikají mým rukám? Obraz, který jsem spatřila, naučil mne poznávati jejich bezcennost a vratkost. Ztrácím-li je, děje se tak pro krásu, v jejíž záři proměňují se v stín. A všechny radosti posavadních dnů, všechny reje s družkami, tance po hrotech trav a písně v šumu šplounajících vln, když měsíc stojí na nebi nejvýše, dovádivé reje se satyry a hry s pannami Artemidinými ničím nejsou proti smutku, jejž vnesla mi do duše krásnoboké Afrodité.

„Děkuji ti, velká bohyně, za bolest krásného obrazu! Ať přelud, ať skutečnost, mění mou duši v nejvyšší krásu a plní ji světlem Olympanů! Má touha, kterou jsi mne ranila, jest opojná jako nektar, a její hlas zni jako struny formingy Orfeovy.

„Truchlím a lkám, miluji však svou bolest, protože jest částí božské krásy, a v krvi, kterou rozlévá moje touha do dnů budoucích, vidím stopy jeho, který musí přijíti.

„Ó, Afrodité, zrozená z mořské pěny! Chtěla’s mne potrestati a dala’s mi poznati největší krásu! Jest v mé duši zlatý paprsek, padající z dnů, které přijdou.

„Tak volala zlatovlasá Chrysis, a bohyně, uslyševši její slova, vzplanula novým hněvem.

„A vzavši z říše přeludů obraz krásné ženy, vložila jej v nestřeženém okamžiku do dílny, v níž skrývají se tvary všech věcí budoucích, aby přelud byl zachován budoucí vzdálené skutečnosti a stal se člověkem v téže chvíli, až zrodí se ten, který má milovati zlatovlasou Chrysidu, a aby miloval vražednou láskou toho, jenž milovati bude nymfu. Neboť psáno je v proroctví, že přelud stane se člověkem a člověk přeludem, jenž bude účasten života bohů.

„A zlatovlasá Chrysis od té chvíle lká a tesknί po milenci, jehož obraz chová ve svém srdci. Chorovody nymf míjejí kolem ní, satyrové prohánějí se u jejího pramene v divokém úprku vášnivých hříček.

„Leč nymfa Chrysis neslyší jiného zpěvu mimo zpěv duše své a nechce viděti jiného obrazu, než obraz toho, jenž ukryt je v její duši. A to je příčinou, proč satyrové marně prosí o její lásku, a to je příčinou, že srdce satyrů naplňuje nenávist k tomu, který jedenkráte přijde, aby se zmocnil srdce zlatovlasé Chrysidy.

„Zvláště satyr Leukofilos, nejkrásnější, nejsilnější a nejvášnivější ze všech satyrů, roztoužen je po zlatovlasé nymfě, jež jmenuje se Chrysis a jež zamilovala se do obrazu syna lidského. Leukofilos, jenž dovede ze všech satyrů v Háji nejkrásněji hráti na syringu. Zazní-li z Háje satyrů vášnivý a divoký zpěv, je to zpěv syringy Leukofilovy, jenž volá po Chrysidě a jenž hledá soupeře člověka, jehož smělost chce upnouti svou touhu na bohyni a zápasiti s bohem.

„Zlatý prsten chvěje se na dně zpívajících hloubek, a věk za věkem shlíží svou studenou tvář v modrém zrcadle zřídla Chrysidina. Obrazy plynou a mizejí, a obraz zůstává.

III.

PODZEMNÍ CHRÁM.

Po dlouhé chvíli zamyšleného mlčení, za něhož doznívala báseň v duši Howardově desaterým echem, jež stávalo se tím sladším, čím více slábl0, pravil malíř rozrušeně:

„Báječná hudba slov. Nesmírná, okouzlující, strhující. Proudy stříbrné vody valí se přes kameny, šumí a bublají. Slyším zřetelně ohlas šplounajících vln a rythmus nepřetržitého proudu. Vidím, jak hrají si na něm zlatistými odrazy paprsky sluneční, dělené čeřivým pohybem v rythmus světelný – hudbu, přenesenou v pohyb barvy.“ –

„Jest to pouhý překlad, který není ničím proti originálu, v němž zpívají opravdu stébla rákosin, zurčí prameny a hudou píšťaly satyrů. Báseň je hudbou přírody, nejkrásnější, jakou se honosí řecká literatura. Tato hudba je to, která zabarvuje mythus vidinným světlem, obléká jej v zlaté paprsky a propůjčuje mu vzrušující sílu. Jest právě málo básní, kde hudba by doplňovala tak skvěle obsah a tak neoddělitelně s ním splývala jako zde. Originál má jedinečnou mohutnost evokační. Jeho skrytá a hypnotisující hudba vyvolává živé obrazy, jež zříte plastické před sebou – v ostře vyhráněných tvarech a ostře odstíněných barvách. Báseň ukazuje mety, k jakým lze a k jakým bude ještě básnickému umění dostoupiti, a je nejlepším svědectvím, že poesie, královna všech uměn, jest u nás teprve na počátku svého vývoje.“ –

„Jisto je, že plastika slova a výmluvnost zvuku zde stojí na vrcholu. Báseň mnou otřásá v základech bytosti. Je to hudba živlů, vnikající v krev a v nervy a

podmaňující suverénní silou každou duši, která není barbarská.“ –

„Chápete nyní, Howarde, že od chvíle, kdy našel jsem tento drahocenný papyros, zaměstnával jsem se neustále nymfou Chrysidou a věnoval báji o ní veškeré své studium.“

„Celá věc – tento mythus, nalezený na papyru, jenž jest již zcela jistě přepisem, neboť zdá se, že pochází z doby velmi staré, kdy nebylo zvykem psáti na papyros, – záhadná skrýš v podstavci sochy, – tajemná poznámka na víku skříňky, jež chovala rukopis, – ukazuje zvláštní souvislost a dává tušiti, že směřuje k jakémusi jednotnému cíli.“ –

„Soudíte správně, Howarde. A protože jste mužem diskrétním, učiním vás, – budete-li si přáti, účastníkem tajemství, které jsem již z části vypátral a jež jsem na nejlepší cestě urvati celé záhadným hlubinám. Řekl jsem vám již, že namířený šíp Artemidin má ještě jiný význam. Vzpomněl jste na záhadná tři disticha, vyrytá na víku skříňky:

Směrem Artemidina šípu v Háji satyrů, na dostřel od místa,
kde protíná jeho směr zpívající voda.
Jsem krása a smrt a život a třímám klíče
k srdci člověka i boha.
Ukrývám, abych mohla zjevovati, a zabíjím, abych mohla dávati život.
Od tebe závisí, jsem-li tvé zničení nebo tvá spása.

Záhadnost a nerozluštitelnost v nápisech tohoto druhu spočívá nejčastěji v tom, že uprostřed vět, jež mají význam veskrze symbolický a allegorický, jsou vsunuty sporadicky tu i tam věty, jež nutno bráti doslovně, jež však neliší se stylisací ani za mák od vět ostatních. Touto methodou byla ukrývaná tajemství

zajišťována před dotekem nezasvěcených. Celý mythus o nymfě Chrysidě má, jak jste přirozeně již pozoroval, na přemnohých místech význam symbolický vedle významu doslovného. Podobně se to má s verši na víku achátové skříňky, jež jsou rázu mystického a okkultního, mezitím co první distichon je zcela obyčejným označením směru a místa velkého iniciačního sídla. Šel jsem prostě po stopách prvního disticha. Pahýl Artemidina šípu udává velmi jasně směr do Háje Satyrů. Precisoval jsem jej kompasem a dospěl po čtyřech hodinách cesty satyrským lesem ku břehu Chrysidina pramene, jejž protíná směr Artemidina šípu v tupém úhlu. Je to směr severoseverovýchodní. Ač proud Chrysidin protéká Hájem pouze asi ve vzdálenosti desíti kilometrů od kraje lesa, potřeboval jsem plných čtyř hodin, než došel jsem ku břehu. Znáte trochu Háj Satyrů, který je uvnitř opravdovým pralesem, abyste pochopil tuto dlouhou dobu. Poražené a hnijící již kmeny listnatých stromů obepínají svými kořeny stromy mladé, a mezi jednotlivými kořeny najdete prohlubně přes metr hluboké, zarostlé křovinami. Cesta je hrozně neschůdná, a dorazil jsem ku břehu říčky úplně vysílen. Vyšel jsem z rána o sedmé hodině, a nyní bylo již po jedenácté. Byl jsem na tyto obtíže připraven a věděl jsem, že bude mi ztráviti touto vycházkou celý den. Společníka jsem na cestu nevzal. Vy jste zde tenkráte nebyl, a mým zvykem není vyzrazovati plány dříve, než jsem dosáhl cíle. Všechny mé výzkumy dějí se potají. Po officielních vykopávkách v háji Artemidině a jich odevzdání officielním kruhům propustil jsem své dělníky a pracuji zcela sám. Mou výzbrojí byl rýč a lopata, zavěšená u pasu – obé upraveno tak, že mohl jsem nasaditi kterýkoli nástroj na silnou hůl, o niž jsem se při chůzi opíral. V režném tlumoku, jejž nesl jsem na zádech, měl jsem lihový

vařič, potravu a elektrickou svítilnu s několika zásobními bateriemi, pro případ, že by mne nenadálá okolnost nebo nenadálý objev nějaké podzemní chodby, jejíž jsoucnost jsem stále tušil, přinutily ztráviti delší dobu pátráním, jež nelze vždy přerušiti v době, kdy toho vyžadují vnější popudy.

Když dospěl jsem k říčce, přebředl jsem ji a navázal na kolík, zaražený na druhém břehu jejím, šňůru, kterou jsem rozvinoval směrem Artemidina šípu asi do vzdálenosti (dnes velmi sporné!), do níž mohl dolétnouti vystřelený šíp řeckého lovce. Hledal jsem dlouho marně. Ohledal jsem svým rýčem velkou část okolí přímky, tvořené nataženou šňůrou, než narazil nástroj mezi kořeny rozložitého buku na velký čedičový kámen v hloubce asi padesáti centimetrů, který byl nápadný svou rovnou plochou. Kopal jsem tedy rychle dále a oprostiv kámen země, shledal jsem, že jest uměle přitesán. Byl velmi těžký. Byl to pravidelný čtverec, hluboký asi třicet centimetrů a jeden metr široký, a trvalo drahnou chvíli, než podařilo se mi ho odvaliti pomocí silné přiříznuté větve, jíž použil jsem jako páky. Ani teď nenalezl jsem ničeho, co by bylo dávalo naději na nějaký objev. Pod kamenem nalezl jsem spoustu menších kamenů, zlomků čedičových, jež dávaly spíše tušit, že čtverec dostal se v tato místa zcela náhodně, nemaje zde zvláštního poslání. Avšak země, která před odstraněním mohutné vrstvy mechu a prsti neprozrazovala ničeho, dávala teď při úderu rýče zřetelně na jevo, že ukrývá dutinu. Odstranil jsem drobnější kameny, pod nimiž byla tvrdá, černá hlína. Od-kopával jsem ji nyní a po delším kopání narazil můj nástroj na tvrdou překážku a vydal dunivý kovový zvuk. Objevil jsem veliký bronzový čtverec, větší jednoho metru; ukryté dvéře, opatřené dvěma kruhy ve vypouklých lvích tlamách. Bývaly bronzové, teď

však byly již napolo proměněny v malachit. Trvalo několik hodin, než úplně vysílen zbavil jsem je dokonale země a mohl jsem se pokusiti o jejich otevření. Dosáhl jsem toho po delší námaze. Vsadil jsem do kruhů tyč, jíž použil jsem opět jako páky. Kovové kruhy, jež přirozeně podlehly oxydaci a proměnivše se v kámen, byly křehké, zlomily se při prvním silnějším vzepření. Nezbylo tedy, než zasaditi konec přiříznuté mocné větve do skuliny, otevírající se mezi kamenným rámem a kovovými dveřmi. Dvéře se pohnuly, zakolísavše ve veřejích, a konečně převrátily se na odhozenou kupu země. Objevil se přede mnou temný čtverhranný otvor se schodištěm vedoucím, jak se zdálo, do veliké hlubiny…

Počalo se šeřiti. Během mé práce, za níž musil jsem často odpočívati, neboť byla namáhavá a vysilující, dostavil se ponenáhlu večer. Hluboký les plnil se stíny, nebe mezi korunami stromů, jež pialy se do obrovské výše, nabývalo temnější modři. Tu i tam proskočila mezi pletivem listí osamělá hvězda. Na návrat v této době nebylo pomyšlení. Předně bylo pozdě, a velmi těžko bych se byl prodíral za nastávajícího šera, jež mělo přejíti za hodinu v naprostou tmu, hlubokým lesem, za druhé nebylo by mne nic na světě přimělo nastoupiti návrat k domovu ve chvíli, kdy stanul jsem před objevem tak neobyčejným. Po celý den nespatřil jsem živé duše. Les je vždycky osamělý. Nestalo se mi nikdy, že bych zde byl potkal člověka. Okolnost tato byla mi vítána, neboť činila mou práci úplně nerušenu. Teď však, zdálo se mi, že zahlédl jsem mezi stromy lidský obličej, mužský, zakončený kozí bradou. Byla to tvář velmi intelligentní, oduševnělá a – smyslná. V téže chvíli uslyšel jsem dupot rychlých kroků, a z křoví vynořil se divoký kozel. Jeho hlava mne zmátla, že pokládal jsem ji za mužský obličej. Vidění mé bylo zřejmým přeludem. Kozel, spatřiv mne, otočil ke mně

rohatou hlavu a podíval se na mne výmluvnýma, moudrýma očima. Pak odklusal k říčce. Měsíc vyplul z mraků a svítil na záhyb potoka, jenž v tomto místě se rozšiřuje v malé jezírko. Viděl jsem v záři měsíční silhouettu kozla, jenž stál nad vysokými stébly rákosin a postavil se pojednou na zadní nohy, jako by se chtěl shlížeti v zrcadle vodní tůně. Póza byla strašně komická, a dal jsem se do upřímného smíchu. V zápětí však přestal jsem se smáti. V zrcadle tůně, nyní nehnutém a nezčeřeném za úplného bezvětří, spatřil jsem obrážeti se pod temnými obrysy kozlovy silhouetty zvláštní postavu. Její tělo bylo od nohou až po pás tělem kozlovým a od pasu vzhůru tělem lidským. Krásně modelované lidské ruce visely volně podél mužné hrudi a kosmatých boků. Krásná a intelligentní tvář vystupovala markantně z rámce černých kadeřavých vlasů, z nichž trčely nad čelem dva malé růžky. Byl bych přísahal, že vidím ve vodě popsaný zjev, a teprve dnes přemýšlím, nebyl-li to rovněž snad pouhý přelud, vyvolaný nervovým předrážděním po velké práci, spojené se značným rozčilením. Vím, že jsem se tenkráte plížil k tůni za podivným stvořením, které však neprojevilo dost ochoty, vyčkati mého příchodu, neboť postavilo se pojednou na všechny čtyři a zmizelo v křovinách. Pamatuji se, že jsem se díval ještě chvíli do tůně, jako bych z ní chtěl vyvolati zmizelý obraz kozonohův.

Vrátil jsem se k nalezenému vchodu do podzemí. Sebrav veškeré své náčiní a zbývající zásoby, uložil jsem je do režného náramenního tlumoku, rozsvítil jsem elektrickou svítilnu a sestupoval jsem po schodech do hlubiny. Schodiště bylo asi metr široké. Značně šikmá chodba, do jejíž základny bylo schodiště vytesáno, skláněla se dolů příkře v ostrém úhlu asi třicíti stupňů. Rovně přitesané stěny a strop byly úplně černé, bez jediné ozdoby. Byly celé z čediče,

který, jak víte, jest převládající horninou v půdě této krajiny, jež byla před dvěma tisíciletími půdou sopečnou. Asi po třech stech stupních ocitl jsem se v chodbě vodorovné, asi o půl metru širší chodby předešlé. Také tato byla z čediče, a její čerň působila dojmem pochmurné mlčelivosti, jakési zaryté, tvrdošíjné a kruté diskrétnosti. Cosi z velikosti zasvěcenecké společnosti řecké, která měla zde nesporně své sídlo, vešlo do ní, a ctnost, zračící se v mlčení, vystupovala z těchto dlouhých černých ploch. Vodorovná chodba byla nejméně dva kilometry dlouhá. Když jsem do ní vstoupil, ukazovaly mé hodinky devátou večerní, a bylo více než půl desáté, když přiblížil jsem se jejímu konci. Již ze značné dálky bělal se vchod do nového oddělení tohoto podzemního labyrintu, označený dvěma sloupy z bílého mramoru s architrávem. Sloupy byly slohu dórského a jsouce tři metry vysoké, dosahovaly téměř až ke stropu, kde položen byl přes ně rovný architráv, tesaný rovněž z bílého parského mramoru. Prošed vchodem, ocitl jsem se ve větší síni, o málo vyšší než chodba, kterou jsem vstoupil, avšak na čtyři metry dlouhé a tři metry široké. Podívav se zřetelně na její stěny, jež neměly nejmenších stop tmelu, který by spojoval jednotlivé balvany, mezitím co celek budil dojem, jakoby byl tesán do jednotné skály, dospěl jsem k přesvědčení, že jde zde o přírodní štoly a jeskyně, jež lidská ruka pouze přitesala do pravidelných tvarů a dala jim sloh. Přímo proti vchodu do této síně, při zadní stěně, stála na vysokém podstavci socha, tesaná z parského mramoru, prozrazující svým provedením téhož mistra, který tesal sochu Artemidinu. Pouze stylisace účesu provedena delikátněji a subtilněji. Přistoupil jsem k podstavci a četl nápis, do něho vytesaný: **ΧΡΥΣΙΣ**.

Ano, byla to socha nymfy Chrysidy v životní Háj Satyrů. velikosti. Bohyně byla zpodobena v postoji

nekonečné touhy a zbožného očekávání. Posun hlavy ukazoval, že dívá se do neurčité a mlhavé dálky a ruce jako by byly rozpiaty k objetí. Kdyby nebylo bývalo nápisu *Χρυσίς*, byl bych se domníval, že mám před sebou mramorovou sochu touhy, jíž vyjadřoval nejen každý tah překrásné dívčí tváře, nýbrž i každý pohyb, každá křivka, každý sval nahého těla, zastřeného pouze od pasu k nohám závojovou látkou, přiléhající těsně k tělu, patrně proto, že byla nasáklá vodou, z jejíž vln nymfa právě vystoupila, aby vyhlížela svého milence ze vzdálené budoucnosti. Lehýnká látka lepí se na bílé, oslňující tělo, vystupující z laskajícího objetí vln. Na svěží pleti jako by se ještě leskly svěží krůpěje bystřiny. Nahota působí dojmem jarní a jitřní svěžesti, dosud nedotknuté, bojácného a rozkošného panenství duše, mezitím co tělo již již se vzdává tajemnému milenci. Průhledný závoj, lehký jako mlha, ale zatížený vodou, klesá pozvolna s nádherného těla, probouzejícího se k růžové rozkoši, veze se po bocích delikátních křivek, přiléhaje těsně do všech záhybů i do dutiny omfalu, podobající se drobounké perleťové škebli, zatím co doleji, pod klínem, mezi bázlivým sevřením pružných údů, skládá se pod tíží vodních krůpějí diskrétně v několik záhybů, činících látku na tomto místě neprůhlednou.

Dlouho jsem stál před sochou Chrysidinou, vytvořenou s neobyčejnou pravdivostí a prostotou výrazu, jistou a neomylnou ve své působivosti. Plastika byla učiněna tak výmluvnou, že dala tušiti svými výrazovými prostředky i barvu: Cítil jste, že bohatý vlas, spoutaný jen lehce v pyramidovitý účes, má barvu tmavého zlata, a že tělo je lehce růžové od chladných krůpějí, které stekly právě před chvílí s hladké, bezlesklé a vonící pleti.

Uprostřed levé i pravé stěny síně byl Vchod, podobající se na vlas vchodu, jímž končila vodorovná

chodba. Vchod po pravé straně vedl do další vodorovné chodby, nedohledné při světle elektrické žárovky, ztrácející se v dálce. Vchod v levé stěně směřoval k černému schodišti, jež sestupovalo do veliké hloubky. Vábily mne spíše hlubiny, neboť v nich očekával jsem větší bohatství výzkumův, a dal jsem se tedy bez velkého přemýšlení po schodech, zjistiv dříve kompasem polohu místa. Podzemí počínalo býti labyrintem, a nevěděl jsem, neukáže-li se za chvíli bludištěm, z něhož bylo by nesnadno najíti při zpáteční cestě východu. Sestupoval jsem dlouho, myslím, že asi po čtyřech stech nebo pěti stech schodech, než dospěl jsem zase roviny, na níž počínala opět vodorovná chodba, zakončená taktéž portálem ze dvou bílých dórských sloupů. Prošed jím, klopýtl jsem na čtyřech schodech, které od jeho prahu vedly dolů, a stanul jsem v mohutné síni, asi padesát metrů dlouhé i široké a přes třicet metrů vysoké – pokud mohl jsem odhadnouti při skrovném a šálivém světle svítilny.

Veliká síň byla stylisována jako chrám. Všecky čtyři stěny byly opatřeny řadou bílých mramorových sloupů, sahajících až ke stropu, kde opatřeny byly architrávy rovněž z bílého mramoru, na nichž jako by celý strop spočíval. Byly ve slohu iónském a vzdáleny od sebe asi na sedmdesát centimetrů. Na každé straně napočítal jsem jich šedesát.

Poněvadž černé stěny byly úplně bez lesku a splývaly při sporém světle takřka s tmou, zdálo se, jako by sloupy stály ve volném prostranství, a jako bych byl stanul ve velikém chrámu uprostřed nejtemnější noci. Strop byl nádherně malován a zdoben basreliefy, znázorňujícími mythologické výjevy. Chrám byl zasvěcen Panovi. Socha jeho stála v pozadí, na místě odpovídajícím středu stěny, jíž se však nedotýkala, stojíc asi dva metry před ní. Byla v nadlidské velikosti a stála na velmi širokém podstavci,

patrně, aby zbylo dosti místa ke kotlání.oněch obřadů, jež náleželo prováděti v bezprostřední blízkosti sochy na obětním stole. Podstavec měl asi šest metrů výše a půdorys pravidelného čtverce. Vystupovalo se k němu po širokých stupních. Na prostranném čtverci, k němuž se šlo po schodišti, a jehož základna měla pět metrů délky, stál podstavec jiný, menší, jenž měl tvar krychle, a na tomto stála teprve socha Velkého Boha Pana, mající asi deset metrů výše. Bůh Hlubin zpodoben byl tak, jak vídáme ho nejčastěji na starých obrazech z mythologie. V levé ruce držel sedmičlennou syringů, pravá visela volně podél těla. Vlas, lehce kadeřavý, zakrýval jen z části dva rohy, vztyčené nad čelem, jež mluvilo o velkém, oplodňujícím a tvůrčím světle, planoucím za strašlivou klenbou božské lebky, vznešenou, podmaňující a děs vyvolávající. Vnější postoj zachovával obvyklý způsob pojetí, avšak tvář lišila se nesmírně od konvenčního způsobu znázorňování. Byla svrchovaně vážná. Oči dívaly se zamyšleně do dálky, a rty, velmi tenké a v koutcích lehce stažené, postrádaly obvyklého úsměšku, jenž činíval z Boha Hlubin pouhého satyra ve větším měřítku attributů. Kozí bradka pod dolním rtem podobala se vousu myslitelskému a propůjčovala tváři výrazu bystré pronikavosti, jíž nic nemůže zůstat ukryto, a jež dovede býti všude přítomna v jediném okamžiku. Tak jevil se mi Bůh Hlubin při světle žárovky. Snad při světle intensivnějším objevil bych jiné vlastnosti této postavy, snad také ukázaly by se mi tyto zmíněné ještě silnějšími. Dovíme se toho záhy, milý Howarde.

V té chvíli cítil jsem již strašlivé vysílení. Námaha a rozechvění celého dne nezůstaly na mne bez vlivu. Usedl jsem na stupně podstavce a pojedl zbytky svých zásob. Pocítil jsem palčivou žízeň. Bráti s sebou na výpravu nápoj pokládal jsem za zbytečné, když mé

výzkumy se týkaly okolí potoka, teď však ukázal se mi nedostatek vody velmi nepříjemným. Jako na zavolanou spatřil jsem nenadále u nohou Panových velikou amforu a vedle ní skvostně pracovaný kantharos, jenž nesl velmi zdvořilý řecký nápis: „Buď vítán a dopij!“ Toto pohostinné vyzvání nebylo nikterak plané. Neboť amfora byla uzavřena a její tíže svědčila, že obsahuje víno. Byla ozdobena vyobrazením zápasu bohů s giganty, a blíže podstavce četl jsem slova: *Εύφρόνυος έποίησε*. Otevřel jsem ne bez obtíží amforu a pak odstraňoval kapesním nožem kus po kuse vinný kámen. Amfora byla neobvykle velká a dovolovala, abych širokým hrdlem mohl volně prostrčiti ruku a odstraňovati vinný kámen i z jejího břicha, když byl jsem vyprázdnil hrdlo. Teprve po vyprázdnění třetiny nádoby objevilo se víno. Jeho vůně rozšířila se kolem. Byla omamná, opojná, lehce kořenná. Nikdy jsem necítil tak vonného nápoje. Ulil jsem do kantharu. Bylo to víno barvy temného topasu. Vzduch sládl a jako by mohutněl, když plnil se jeho vůní. Vyprázdnil jsem po malé chvíli kantharos. Připomínám vám znova, že neokusil jsem nikdy nápoje tak neodolatelného. Byly to essence nejčistších a nejpřirozenějších parfumů, o jakých se našim znalcům vín nikdy nesní. Cítil jsem, jak lije se do mých útrob opojně vonný a ledový oheň, v jehož objetí moje krev zpívala, jásala a vztyčovala se do nesmírné výše. Moje myšlenky nabývaly nezvyklé jasnosti a pohyblivosti a vtělovaly se v plastické tvary v téže chvíli, ve které se zrodily. Jako by moje bytost byla náhle osvobozena z pout tělesných, vymaněna ze zákonů hmoty, odpoutána od zemské gravitace intellektu i těla.

Opojné vůně nepoznaných etherů a essencí plnily vzduch a táhly kolem mne. K mému sluchu doléhaly úžasné melodie takové krásy, jakých neslyšel nikdo ze smrtelníků. Rodily se z vůní, nebo se vůně rodily z

nich? Nevím. Vím jen, že jsem jasně cítil jejich společný a jediný původ. A do této nesmírně vznešené a okouzlující symfonie doléhalo tlumeně rythmické zvonění žhavých a třpytivých tónů, jakoby zvuky kývajících se zlatých kaditelnic. Pohlédl jsem zmateně kolem sebe. Viděl jsem, že čedičové stěny zmizely, a že stojím mezi vysokými mramorovými sloupy, uprostřed modré noci, naplněné světlem nesčíslných hvězd, jež zářily v prostorách na obloze, modrající se mezi bělostným sloupovím…

IV.

BŮH PAN.

Spatřil jsem, jak celé nebe za bílými sloupy zapálilo se siným zábleskem. Ve světle blesku zasvítily mramorové sloupy nafialovělou září, a mramorová tvář Panova oživla. Prudký oheň vstoupil do jeho údů a naplnil jeho cévy. Jeho oči se zažehly božskými plameny, jichž paprsky dopadly palčivě, jako zlaté pruty, na moji hlavu. Kolena moje svezla se k zemi. A leže před Bohem Panem, slyšel jsem, jak země chvěje se a otřásá, jak bílé sloupy se zachvívají, jak celý chrám tetelí se v základech, když ohlušující rachot hromu valil se vesmírem, jako by se země měla otevříti v široký jícen a rudé vlny plamenů vyplaviti na povrch celé smečky příšer a démonů z Erebu. Třikráte se zablesklo a zahřmělo, a každé další zahřmění bylo strašlivější předešlého. Třetí zablesknutí oslepilo na několik okamžiků můj zrak, a když bezprostředně po něm následovalo poslední zahřmění, měl jsem za to, že celý chrám obrací se v ssutiny, a byl jsem nemálo překvapen, otevřev opět oči, že vidím sloupoví

nedotknuto, a že nebudu pohřben pod mramorovými balvany. Pak nastal okamžik mrtvého ticha, za něhož hvězdy nabývaly intensivnějšího lesku a bílý srp měsíce, stojící nízko nad obzorem, vydával záři, jež měnila noc v stříbrné pološero. Lehounký a jemný vánek proudil sloupovím a přinášel silnou vůni ozónu, pronášenou vůněmi jemných pryskyřic, míz, lesních bylin a polních květů.

A pak slyšel jsem slova Velikého Boha Pana. Ústa jeho zůstala nepohnuta, a hlas jako by zazníval odkudsi z dálky. A přece věděl jsem, že mluví Pan, Bůh Hlubin, nejzáhadnější a nejstrašnější božstvo starověku…

„V kladu a záporu, jenž ze mne vychází, a v němž je zárodek všech věcí vesmíru zjeveného; jenž rozšiřuje se do všech končin výšek a hlubin; jenž značí oba póly bytí, v jichž středu zavěšen je život; uprostřed kladu a záporu, světla a tmy, života a smrti, viz obrazy života, vyšlé z jednotnosti, směřující k mnohosti a toužící po jednotě.

„Viz oblaka, do nichž promítají se velká zjevení osudovosti, v nichž jsi zúčastněn, a v nichž bude ti hledati utrpení a krásy, jež nazývají se blažeností. Čti písmo, jež vyryly ostré paprsky hvězd do poddajné hmoty nehnutého aitheru. Čti, neboť stal jsi se zasvěcencem Chrámu Boha Pana, který je Androgyn a který se jmenuje Fanés a který zrodil se z vejce, jež vyšlo z lůna mateřského Chaosu, oplodněného Chronem. Ze mne, kterýž jsem Prótogonos, vyšly a vycházejí všechny věci. Ve mně, který jsem Prótogonos, byly již tenkráte, kdy nebylo času ni prostoru, a kdy rouška, která halila gigantické vejce, neroztrhla se ještě v rachotu hromu a v záři blesků. Můj zrak jest ohnisko, jímž procházejí a ucelují se tvary a životy, aby zrcadlily se v křivých plochách

hmotného všehomíra, když se byly nesčíslněkrát zlomily v ovzduších a vodách jej obklopujících.

„Zda nevidíš světla, snoubícího se s tmou? Zda nevidíš bohatého proudu bílých paprsků, tryskajících z oslňující hvězdy jako zářivý veletok božského semene do lůna svaté a poddávající se noci? Zda nepociťuješ křečovitých záchvěvů vesmírné lásky, jež prochází i bytostí tvou, jenž jsi synem světla a tmy? Zda necítíš vrcholného bodu božského oplodnění, za něhož tma stává se manželkou světla a matkou jitra?

„Pil jsi z poháru, v němž je víno otevírající pohled do života duše, jako Semélé pila z poháru, naplněného krví srdce Zagreova, aby se mohla státi matkou Dionysovou, který jest osvoboditelem a zasvětitelem. Pil jsi, neboť jest nutno, aby se v tobě zrodil Dionysos. On otevře ti brány velké lásky a velikých tajemství, aby bytost tvá v těsné spojení vešla s dcerou bohův a stala se účastnicí světla nebeského. –

Slovo rozšiřovalo se zvolna v rachot podobný rachotu hromu, jeho zvuk měl však do sebe cosi kovového, jakýsi bronzový a hluboký tón. Zvuk slov se šířil jako objem mosazné nálevky, a poslední slova rozlívala se gigantickou melodií do celého všehomíra, v němž tetelila se jako ohromný stříbrný štít, řítící se po svahu nebetyčné skály.

Když doznívala poslední slova, padla náhle záře, záře nesmírného, oslepujícího světla, jehož nelze popsati, a které bylo tak bílé, že nelze si představiti skvělejší bělosti, na mramorovou sochu Panovu. V téže chvíli zmizel chrámový strop a veškeré sloupoví, a viděl jsem, že stojím na povrchu mohutné koule, hladké ledovou korou, jejíž křivá plocha svažovala se daleko ke koncům obzoru…

A v té chvíli zpozoroval jsem, jak celá socha bohova, přestavší teď býti pouhou sochou, osvětlená proudem světla, jehož zdroj byl za mnou, a k němuž

neodvážil jsem se obrátiti hlavy, vlivem tohoto světla jeví se mi ve zcela jiné podobě, a že jsem se původně mýlil.

Stál přede mnou Foibos Apollón v celé oslňující kráse svého božství, a zrak můj byl pohledem na něho tak oslepen, že neviděl na několik okamžiků ničeho, a že počala se přede mnou tvořiti barevná kola, jaká se tvoří před očima těch, kdož se podívali na zlomek vteřiny do plného slunce. Co zdálo se mi dříve Panovými rohy nad čelem bohovým, byly dva svazky zlatých paprsků, tryskajících z božských skrání, a syrinx se sedmi píšťalami změnila se ve formingu se sedmi zlatými strunami. Nebylo lze snésti pohledu na boha, odrážejícího záři neviditelného zřídla, i odvrátil jsem zrak, dívaje se k temné obloze za postavou.

A na temně modravé ploše oblohy za postavou Apollónovou spatřil jsem náhle gigantický Apollónův stín, a tento stín měl podobu Velikého Boha Pana. Byl černější než vše černé, co si dovedete představiti, a temnější než nejhustší tma nejhlubších půlnocí. Byl tak temný, že hvězdy v jeho okolí nabyly desateronásobné záře, a tak strašlivý, že zatajil se mi dech v prsou. Nicméně, podléhaje témuž pudu, kterému podléhají všichni smrtelníci, hledající pohledu na to, co je nejvíce děsí, pozdvihl jsem oči k jeho tváři. Krev v žilách ztuhla mi v led, a dřeň mých kostí pronikl děs, proti němuž nejpříšernější hrůza z věcí pozemských jest nevinnou hříčkou. Jazyk zdřevěněl mi v ústech, hrdlo se sevřelo a udusilo nejstrašnější výkřik hrůzy, který by byl kdy opustil lidské rty. Pak cítil jsem, jak moje hlava narazila na tvrdou podlahu, a pozbyl jsem vědomí.

Probudil jsem se v úplné tmě. Batterie v mé žárovce byla dávno vyčerpána. Hmatal jsem kolem sebe, hledaje náramenního tlumoku. Oddechl jsem si, když jsem jej našel. Nahmatal jsem v něm zásobní batterie,

vsunul jednu do žárovky a rozsvítil. Mou první myšlenkou bylo, podívati se na hodinky. Nešly. V proudu dojmů včerejšího (opravdu včerejšího?) dne jsem je zapomněl natáhnouti. Jistě však bylo nejméně osm hodin přes půlnoc, neboť moje hodinky, nebyvše nataženy, šly pravidelně ještě do osmé hodiny ranní příštího dne. Byl jsem zmalátnělý a vysílený. Potrava mi došla, a nápoje jsem neměl. A vína jsem se přirozeně neodvážil napíti podruhé. Rozhodl jsem se opustiti podzemí, uzavříti je a pokračovati v pátrání až po náležitém odpočinku a uklidnění doma, jehož jsem nutně potřeboval po přestálých dojmech a po vysílení, jež snad bylo také trochu následkem požití onoho zvláštního vína…

Než opustil jsem chrám Panův, obešel jsem ještě jeho sochu a tu zpozoroval jsem teprve, že mezi zadní stěnou a sochou jest v podlaze vchod. Byly to bronzové dvéře, podobající se na vlas oněm, jež vedly do první šikmé štoly se schodištěm, s tím pouze rozdílem, že byly na několika místech perforovány krásnými ornamenty. Svěží, chladný a poněkud vlhký vzduch proudil malými otvory, a tento průvan vnukl mi myšlenku, že musí míti labyrint ještě jeden vchod, který jest asi nepřetržitě otevřen. A již tenkráte nabyl jsem přesvědčení, že lento vchod či východ není ničím jiným, než kráterem nějaké nepříliš vzdálené sopky, patrně hodně nepřístupné, jenž pokládán je za slepý, neboť jediné tím lze vysvětliti okolnost, že labyrint zůstal doposud nevypátrán. Světlo žárovky, které vrhl jsem ornamentovými otvory dveří, ukázalo mi černé schodiště, vedoucí od tohoto vchodu dolů a ztrácející se v hluboké tmě.

Spokojen zatím tímto objevem, dal jsem se na cestu zpáteční. Když vystoupil jsem z podzemí, byl jasný a pokročilý den, slunce stálo blízko zenitu a ukazovalo na dobu polední. Prohlédl jsem okolí vchodu. Nikde

nebylo stopy po lidské noze. Vše bylo tak, jak bylo mnou zanecháno. Uzavřel jsem s pocitem uspokojení bronzové dvéře, zasypal zemí a přikryl hustou vrstvou mechu. Pak spěchal jsem k říčce, abych uhasil žízeň a osvěžil se lázní. Potok je v těchto místech asi šest metrů široký a řítí se ku předu velmi čilým proudem. Má tvrdou pramenitou vodu a tak průzračnou, že při hloubce tří až pěti metrů, kterou vykazuje místy jeho koryto, vidíte až na dno a rozeznáte každý oblásek a každého korýše, který se proplétá mezi kameny. Je v těchto místech velmi živo. Průzračnou vodou prohánějí se stříbrní pstruzi, nad hladinou poletují vážky, a v korunách stromů slyšíte zpěv ptactva. Nikde v přírodě nemá samota takového půvabu jako zde. To proto, že je samotou bez výhrady, víte dobře, že nijaká noha lidská nezabloudí v tato místa, mající za dne tolik poesie krásy a za noci tolik poesie děsu. Po pravém břehu táhne se dosti prostranný palouk, porostlý vstavači a zvláště krásnými exempláři kosatců. Několik vrb lemuje tento břeh.

Nastalo obrovské parno, i vrhl jsem se s rozkoší do studených vln, jichž voda palčivě přiléhá k tělu, bodá svými mrazivými doteky jako lázeň žhavých jisker a osvěžuje způsobem neobyčejným. Povaloval jsem se v hluboké průzračné vodě, jejíhož dna dosahoval jsem všude zrakem a nikde nohama. Vlny tulily se ke mně s laskající a vřelou něhou, a zdálo se mi chvílemi, jako bych cítil doteky, nesmírně sladké doteky, při nichž srdce ustávalo na chvíli tlouci a plnilo se neznámou radostí ze života; doteky neviditelných hedvábných rukou, hladících mé vlasy a ramena, a v šumu vln jako bych slyšel nevýslovně sladkou hudbu šepotu lásky. A když učinil jsem tempo, nejednou se mi zdálo, že neprochází má paže vlnou, nýbrž, že otáčí se kolem útlého a pružného boku, teplého i ve své chladnosti.

Lázeň vzbudila ve mně zvláštní dojmy, jež mě liž nepřekvapily, Howarde, po událostech poslední noci, jež však nicméně vyvolaly ve mně spoustu nemyšlených dosud myšlenek a zlatých snů, jimž od té doby se marně bráním, ba jichž nemám ani síly zapuzovati, ač v zájmu svých prací často bych si toho přál. A z těchto snů vztyčuje se často postava nymfy Chrysidy, bělostné a růžové a nyjící a tak krásné, že socha, kterou jsem spatřil v podzemí, lest při veškeré své nedostižné kráse proti ní pouhým stínem.

V.

PRSTEN.

Když vrátil jsem se domů, chýlilo se k večeru. Sluha nebyl nikterak překvapen mým značným opožděním. Byl na několikadenní vycházky u mne zvyklý a přestal se již dávno diviti. Ulehl jsem a spal až do poledne příštího dne. Teprve pak cítil jsem se úplně zotaven z poslední výpravy a mohl jsem pomýšleti na jinou, kterou jsem vykonal za několik dnů poté. Pamatuji se, že po dvě noci se mi zdálo o Chrysidě. Pokaždé se mi zjevila v oné půvabné póze, v jaké jsem její sochu spatřil v labyrintu. Teď však, ve snu, stála ve vodě na břehu po oka a vztahovala ke mně ruce. Rusé vlasy splývaly jí na ramena a byly do nich vpleteny bílé květy.

Na druhou výpravu jsem se vyzbrojil o něco lépe. Předně jsem neopomenul vzíti s sebou několik nádob, do nichž bych si načerpal zásobu vody z potoka Chrysidina – opatření, které se ukázalo později zbytečným. Byly to skládací hliníkové nádoby známé soustavy, avšak v měřítku mnohem větším, jež

zaručovalo mi dostatečné množství vody na čtyři dny. Mimo to vzal jsem s sebou tentokráte více konserv a chleba a zejména daleko větší elektrickou žárovku se silnou batterií, jejíž proud stačí dodávati intensivní světlo na dvacet hodin, a čtyři batterie zásobní.

Takto vyzbrojen, opustil jsem svůj dům z rána a vnikl tentokráte již o polednách do podzemí. Dospěv poměrně rychle do chrámu Panova, v němž otřásla mnou opět jakási hrůza při vzpomínce na minulé dojmy, otevřel jsem vodorovné dvéře v podlaze a sestupoval do dalších pater záhadného podzemí. Sestupoval jsem po příkrých schodech a velmi dlouho. Napočítal jsem dobrých pět set stupňů, než ocitl jsem se ve vodorovném a přímém korridoru, jehož rozměry nelišily se v ničem od rozměrů oněch, kterými jsem již prošel. Byl značně dlouhý a nerovný, zatáčeje hned k levé, hned k pravé straně. Z té příčiny nemohl jsem dohlédnouti jeho konce ani při velmi intensivním světle své nové přenosné svítilny elektrické. Asi po pěti čtvrtích hodiny rázného pochodu touto neobvykle dlouhou chodbou slyšel jsem velmi silné hučení a šumění, jež ozývalo se v těchto místech tóny velmi dunivými. Také jsem pozoroval, že temperatura v těchto končinách je značně vyšší, což vysvětlil jsem si snadno okolností, že jsem se ocital ve hloubce asi tří set pětadvaceti metrů. Sestoupil jsem již celkem po třinácti stech schodech, a každý schod – schody byly velmi vysoké – měl pětadvacet centimetrů výšky. Byl jsem nucen svléci kabát a přivěsiti jej k náramennímu tlumoku, počínalo mi býti i při osvěžujícím průvanu, který táhl chodbou, značně horko, a s čela stékaly mi krůpěje potu. Čím déle kráčel jsem korridorem, tím více se sesilovalo hučení. Po dalším značném záhybu k levé straně a po půl asi hodině další cesty stanul jsem na okraji chodby, která stála v pravém úhlu k té, po níž jsem přišel, byla asi tři metry široká a neobyčejně

vysoká. Dle přibližného odhadu mého činila její výška třicet, místy až padesát metrů. Podobala se úzké, ale rozlehlé štěrbině do mohutné skály. Nebyla uměle přitesána, a její strop, k němuž se zdánlivě stěny zužovaly, byl nepravidelnou přírodní klenbou, s jakou setkáváme se vždycky v jeskyních. A tato chodba naplněna byla vodou až na nepatrný okraj asi třiceti centimetrů po oné straně, jíž ústil do ní korridor. K pravé straně, k níž mířil proud vody, táhla se chodba do délky velmi značné, jíž nebylo lze dohlédnouti, k levé straně pouze asi do vzdálenosti šedesáti metrů. A tam spatřil jsem také původ zmíněného hučení, jež stalo se nyní, na břehu podzemního proudu, ohlušujícím. Po srázné stěně, která uzavírala levou část chodby, činíc ji na tomto konci slepou, a která zdvíhala se do výše asi padesáti metrů, řítily se dolů do podzemního řečiště proudy vody, pěníce a tříštíce se cestou o přečnívající úlomky balvanů. Klenba chodby nedosahovala až ke srázné stěně, po níž se řítil tento podzemní vodopád, a otvorem takto vznikajícím valily se hřímající a ječící vody do černého řečiště, valily se s pekelným lomozem, když byly dříve prošly zemskou korou v síle dvou set sedmdesáti metrů. Ocitl jsem se poblíže míst, kde ztrácí se pramen Chrysidin v zemi, a našel jsem jeho pokračování. Říčka vyhloubila si pod zemí své řečiště a po šikmých cestách, po nichž sestoupila do vnitra země více než na dvě stě metrů, valila se do podzemního labyrintu s výše snad mnohem větší padesáti metrů, neboť počátku srázné stěny vodopádu nebylo lze dohlédnouti s místa, kde stál jsem v němém údivu nad tímto divem Podzemí. Vodní proudy, dělíce se o skalní výstupky, tříštily se v drobounký a hustý prach, jenž poletoval kolem nich jako vzdušný plášť, hořící ve světle žárovky zrnky drobných křišťálů a hrající pestrými barvami, jež otáčely se kolem vodopádu jako veliký a zářivý duhový

prsten. Pěna, roztékající se bílými a širokými pruhy od srázného kataraktu, doletovala až ke mně a plnila podzemní řečiště daleko od místa spádu, plujíc jako stříbrný úsměv po černých ebenových vodách.

Ocitl jsem se v rozpacích. Neměl jsem člunu, abych mohl pustiti se na cestu podzemním řečištěm. Jsem sice výborným plavcem, ale čím mohla mi býti plavba bez světla? Plovati jednou rukou a druhou držeti vztyčenu s elektrickou svítilnou, bylo nesnadné, a mohlo se státi snadno, že by se byla při největší opatrnosti dostala svítilna pod vodu, nehledě k tomu, že vodní dráha byla dlouhá, a že plování pouze jednou rukou při druhé vysoko vztyčené bylo by mne záhy unavilo a přinutilo vrátiti se před dosažením cíle, o němž nebylo lze ani z daleka tušiti, kde se ukrývá. K zabezpečení svítilny proti přerušení proudu v případě, že by se dostala pod vodu, což bylo by se stalo pro mne katastrofálním, neboť po tmě byl bych těžko nalezl vodní dráhou cestu zpět, našel jsem konečně prostředek. Měl jsem v tlumoku malý rozpájecí kahan, připravený pro případ, že bych nalezl dvéře uzavřené zámkem, jichž nebylo by lze otevříti bez pomoci chemické. V bubínku malého kapesního revolveru měl jsem pět patron. Vytáhl jsem z nich kulky a jejich olověné náplně v ocelových pláštích použil jsem jako zatavovacího kovu. Ačkoli můj rozpájecí kahan je zařízen ve stejné míře i na spájení a zatavování, měl jsem se zatavením svítilny pro nedostatek drobných nástrojů dosti práce. Především jsem vyňal batterii, nyní již poněkud opotřebovanou a nahradil ji novou, abych měl záruku plného a nepřetržitého světla na celých budoucích dvacet hodin. Pak přitáhl jsem mocně šroub čočky a konečně jsem zatavil všecky skuliny kovového pláště elektrické svítilny, zejména okraje, u nichž se vysunuje horní část k zasunutí batterie. Přesvědčil jsem se několikráte, že je svítilna

na všech stranách úplné neprodyšně uzavřena, a svlékl jsem se. Svítilnu, která byla opatřena v zadu dvěma přeskami na zasunutí k pasu, připevnil jsem ke svému čelu řemenem z náramenního tlumoku, který jsem provlékl těmito přeskami a pevně utáhl kolem hlavy. Měl jsem nyní ve vlasech světlo jako hvězdu, vrhající záři do velké dálky přede mne, a kdybych byl pohlaví ženského, mohl jsem se podobati zcela dobře bludičce v těchto podzemních vodách. Složil jsem šaty na břehu, pojedl jsem něco, nevěda, jak dlouho bude mi tráviti bez pokrmu na nastávající vodní výpravě, a vstoupil jsem do vody. Následkem značnější temperatury v těchto hloubkách podzemních byla voda tak teplá, jak bývá říční i mořská voda za nejparnějších letních měsíců. Vstoupiv do vody, přesvědčil jsem se, že v ní nestačím, a že je tudíž dosti hluboká. Proud, s počátku prudký, unášel mě zprvu velmi rychle, pak se zmírnil tak, že stal se takřka nepozorovatelným. Elektrická svítilna na mém čele svítila daleko do předu, ozařujíc skalní výstupky a stěny zatáček, jichž bylo dosti, a které by mi byly zabránily v přehlédnutí celé chodby i tenkráte, kdyby nebyla bránila celkovému přehlédnutí její přílišná délka. Místy se vodní korridor zužoval tak, že dotýkal jsem se v rozpažení temp jeho stěn, místy opět rozšiřoval se v malá jezírka. Nejednou narazilo mé koleno na kámen, a postavil jsem se pak na mělčině, obyčejně velice málo rozlehlé, kde šla mi voda sotva přes lýtka. Již v zápětí se objevila zase hloubka, ve které jsem nestačil. Také klenba průplavu byla nestejné výše. Po půl hodině plavby snížila se, že byla pouze tři metry průměrně vysoká, a místy klesala ještě více, zdvihajíc se opět zcela náhle do větších výšek. Na dvou místech snížila se v délce dvou metrů tak, že muž, který by plul tudy po loďce, musil by se shýbnouti k jejímu dnu, aby nenarazil hlavou o klenbu.

Chvílemi propluly kolem mne ryby fantastických tvarů, mající vousy, připomínající sumce, ale dlouhé tak, že přesahovaly délku těla, měřícího tři až čtyři stopy. Byly barvy modré a zelené, a jejich vousy měly barvu kovově zlatou. Prchaly přede mnou střelhbitě, a zejména světlo budilo v nich neobyčejnou hrůzu. Zastřel jsem ha chvíli čočku svítilny dlaní levé ruky. Záhy zpozoroval jsem v nastalé tmě drobné světélkování ve vodě. Vycházelo z velikých, kruhovitých očí ryb, jichž zorničky dovedly vydávati fosforeskující světlo. Snad svítilo jim při honbě za kořistí. Z okolnosti této jsem poznal, že není v těchto podzemních vodách ryb bezokých, jaké se obyčejně v takových končinách vyskytují. Vznikly kdysi ze sémě, které zabloudilo sem od jejich sester, obývajících světlou část říčky, a jejich zrakové orgány během tisícileté evoluce, místo aby zanikly, stavše se zbytečnými, přizpůsobily se novým poměrům ve směru zcela opačném. Mimo ryby našel jsem zde později i několik druhů korýšů, jichž zrakové orgány měly podobné vlastnosti, avšak světelné záření z jejich zrakových ústrojí mělo barvu tmavší, brčálově zelenou. Po stěnách chodby i na dně, pokud jsem ho mohl dosáhnouti na mělčinách, našel jsem ke kamenům přissáté nesčetné lastury a ulity drobných měkkýšů. Mnohé z nich měly barvu purpurovou a nádherné tvary. Zvláště jeden druh upoutal mou pozornost. Jeho škeble měla tvar i barvu lidského oka tmavé safírové modři. Vynikala neobyčejným leskem a zastiňovala svou krásou nejvzácnější drahokamy. Po delším úsilí podařilo se mi odloupnouti několik těchto skvělých škeblí od kamenů, k nimž byly pevně přissáty, a když jsem je později, po návratu domů zkoumal, shledal jsem k obrovskému překvapení, že jest to látka křemenitá, nikoliv vápenitá, která skládá ulity těchto zvláštních měkkýšů, ojedinělých v celé

tellurální zvířeně. Měly tvrdost křišťálů a průzračnou hloubku safírů. Byl jsem odložil několik těchto odloupnutých skvostů na kamenný výstupek ve stěně, abych je při návratu mohl vzíti s sebou domů.

Kdykoli jsem sklonil hlavu, světlo žárovky ozářilo hluboké dno koryta, které plápolalo v lesku barevných ulit v myriádách lámajících se paprsků, mezitím co korýši a ryby prchaly před dotekem elektrického světla ve zděšeném úprku na zad. Bylo to zajisté poprvé od řeckých dob zasvěceneckých, co paprsky světla dotkly se těchto končin…

Konečně pozoroval jsem, že korridor rozšiřuje se stále více, aniž se již zužoval, až ocitl jsem se v jezeře, naplňujícím do dvou třetin gigantickou jeskyni. Z tohoto jezera odtékala voda řečištěm, jehož korridor zpozoroval jsem po pravé straně jeskyně ve vzdálenosti asi čtyř set osmdesáti metrů od vtoku říčky, zatím co přímo před sebou, ve vzdálenosti asi pěti set metrů, shlédl jsem černati se obrysy břehu. Uprostřed břehu bělalo se mramorové schodiště, vedoucí do vody, a nad schodištěm mramorové iónské sloupy jakési svatyně… Klenba jeskyně mohla míti dobře osmdesát metrů výšky a snižovala se poněkud směrem k levému konci.

Ač byl jsem již poněkud unaven dlouhou plavbou, a ač mráz počínal mnou chvílemi zachvívati přes značnou teplotu vody, zaměřil jsem přímo k mramorovému schodišti. Již jsem se mu blížil a pozoroval jsem kovový žlutý kruh, přikovaný k prvnímu stupni z vody vyčnívajícímu a sloužívší patrně kdysi k uvázání člunu. Byl nesporně zlatý, jinak nebyl by mohl vzdorovati přes dvě tisíciletí oxydaci a podržeti svou krásnou žlutou barvu.

Když jsem byl vzdálen pouze asi na patnáct metrů od mramorového schodiště, proplula těsně kolem mne ryba neobvyklé velikosti, letící jako šíp a mající také

podobu šípu. Její hlava byla trojhranná a zakončovala tenký trup jako hrot střely. Zadní část těla měla několik ploutví, podobajících se na vlas opeřenému konci šípu. Překvapen tímto neobvyklým zjevem rybím, otočil jsem prudce hlavu směrem, kterým prchala. Prudkým pohybem uvolnil se však řemen, přidržující k mému čelu světlo, a pozoroval jsem s hrůzou, jak elektrická žárovka svezla se mi s čela a jak klesá pod hladinu. Otočila se několikrát pod hladinou, ozařujíc hned dno, hned svítíc vrstvou křišťálových vod do mé tváře a naplňujíc kroužící vody do značné dálky tlumenou září lehce zelenavého odstínu. Posléze zůstala ležeti na dně, obrácena čočkou vzhůru a osvětlujíc kolem sebe ve velkém okruhu dno, které hýřilo pestrými a žhavými barvami lastur, mezi nimiž uzřel jsem poblíže žárovky předmět, mající podobu válčitou, pokrytý úplně ulitami dávno odumřelými. Hloubka, do níž upadla svítilna, nebyla na štěstí značná, činila nejvýše čtyři metry. Nabrav dechu, ponořil jsem se pod hladinu a dosáhl dvěma nebo třemi energickými tempy dna. Pamatujete se, Howarde, že loni při plaveckých závodech na Temži dosáhl jsem první ceny v plování pod vodou a v potápění se. Dno bylo pokryto spoustou lastur, jež přirovnal jsem velkým modrým lidským očím a o nichž jsem se vám již zmínil. Vítaly mne pod vodou vyčítavými a dlouhými pohledy, jako by mi chtěly říci: čeho zde požaduješ, vetřelče? A když pak, uchopiv žárovku, zdvihl jsem též popsaný již válcovitý předmět a vracel se ke hladině, zdálo se, že se tyto lasturové oči za mnou obracejí, a že mlčelivé jejich pohledy jsou naplněny hlasy volajícími na poplach.

Za chvíli poté vystupoval jsem již po mramorovém schodišti na břeh ke svatyni. Byla nevelká a sloužila, jak se domnívám, zasvěcovacím mysteriím, které konaly se v těchto místech. Byly to vlastně pouze

iónské sloupy, sedm po každé straně čtvercovité svatyně pokryté kládím. Uprostřed byl oltář pro ohniště, bez sochy, a před ním stála třínožka, jež bývala kdysi bronzová a nyní proměněna byla v měděnku. Prohlédl jsem si především válcovitý předmět. Usednuv na mramorové schody, postavil jsem svítilnu na nejvyšší stupeň. Nalezený předmět byl nádobou, která se během věků pokryla úplně usazeninou lastur, takže jejího povrchu nebylo vůbec viděti. Dle váhy poznal jsem ihned, že jest zhotovena z kamene. Hrdlo její bylo uzavřeno. Obsahovala nějaký kovový předmět, neboť kdykoli jsem jí zatřásl, ozvalo se v ní zvonivé chrastění. Zvláštní zvědavost pudila mne, otevříti nádobu hned a nevyčkati návratu domů. Setřásl jsem se svého těla krůpěje vody, neboť zmocňoval se mne chlad po dvouhodinné plavbě, a otevřel jsem nádobu úderem o mramorový stupeň. Bylo to barbarství, neboť byla krásného tvaru a připomínala nádoby zvané pyxis, jakých užívaly řecké krásky k uschování šperků a líčidel. Její dno odlétlo, a na mramorový schod vykulil se s jasným cinknutím široký zlatý prsten. Zdvihl jsem jej s tlukoucím srdcem, neboť věděl jsem, jaký je to prsten. Do vnitřní strany byly vyryty emblémy vodního panství a nápis: **ΧΡΥΣΙΣ. ΤΩΙ ΆΝΘΡΩΠΩΝ ΎΙΩΙ**. A o něco dále slova: *Πύρ σοι προσοίσώ*.

Cítil jsem náhle, jak se každá krůpěj mé krve v žilách rozsvěcuje slavnostní plameny, a jak celá moje bytost naplňuje se velikou a vznešenou radostí. Jakási lehkost a bujarost vstoupila do mne v té chvíli, zdálo se mi, že smysly mé se zbystřují a pronikají věci velmi vzdálené a skryté. Vsunul jsem zlatý prsten na střední prst levé ruky a cítil jsem, jak horký a lahodný vánek, plný vůní lučních květů, táhne kolem mé hlavy a naplňuje vzduch.

Hlavou vířila mi spousta podivných myšlenek, a srdce mé bylo jako pohár, naplněný růžovým olejem. Opakoval jsem si v duši celý mythus o Chrysidě, Howarde, a otázal jsem se sám sebe, sním-li či bdím. Pochopíte mnohé, příteli, vždyť jste právě tak bratrem a členem H. B. of L. jako já, prošel jste mystériemi řádu a díval jste se smaragdovým oknem do tůně Tajemství. Avšak skutečnost, ve které vztyčuje se před vámi mythus v nádherné a nahé pravdivosti, vyvstávaje z křišťálových vln, jež nesou na svém hřebenu zlatý kruh, spojující svět člověkův se světem bohů, toť událost příliš nezvyklá a příliš nádherná, než aby neotřásla dušemi lidí nejklidnějších a nejméně vzrušených.

Cítil jsem, jak vchází do mne v této chvíli kus nového života, jehož jsem dříve nepoznal, a jak cosi v mé duši se rodí a vyrůstá jako žhoucí a bílý květ.

Od té doby, Howarde, nelze mi nemysliti na Chrysidu, hledám jí a promlouvám s ní ve svých snech za horečně vydrážděných nocí odhmotněné vášně! Hledám jí, cítím její blízkost a přece jí dosud nenalézám, ač vím, že ji naleznu, že ji musím nalézti. Jest více než pouhou chimairou, je skutečností, Howarde! Uvěřím spíše, že vše kolem nás je neexistentní a klamné, než bych uvěřil, že není nymfy Chrysidy, jež čeká na můj příchod a na zasnoubení se mnou! Zde máte tajemství mého života, Howarde, – jste jediný ze smrtelníků, který o něm ví.

Sdělil jsem je s Vámi, neboť vím, že dovedete zachovávati mlčení. Chápete teď také nepřítomnost mé duše, kdykoli jde o předměty, které se nedotýkají aspoň z dálky mythu o Chrysidě. Jsou mi zcela cizí, a cítím, že stává se mi zvolna cizím i celý život moderního člověka. Zasvětil jsem zprvu svůj život vědě, ale můj osud rozhodl jinak. Můj osud, který je vyryt do širokého zlatého kroužku na středním prstu

mé levé ruky. Divíte se, že jste si tohoto prstenu u mne dosud nepovšiml? Není nikterak nápadný! Vše, co má v sobě velikost, hloubku a žhavou duši, zůstává diskrétním i ve své formě, Howarde, a vyhýbá se moudře pohledům světa povrchního.“ –

Stacketon při těch slovech sňal s prstu zlatý kroužek a přidržel jej před zraky Howardovými.

„Vidím zcela zřetelně emblémy vodního panství na vnitřní straně kroužku, Stacketone, a jsem překvapen pronikavou původností stylisace. Jest v její formě něco božsky tvůrčího, a řekl bych skoro sám, že je to umění bohův, které tento klenot vytvořilo. Dovolte, abych vám blahopřál, Stacketone. Jste jediný z lidí, jichž osud mi může imponovati, ať již skončí nyní kdekoli a jakkoli. Našel jsem několik lidí, kteří pronesli geniální paradoxa, a našel jsem mnoho lidí, kteří dovedli kráčeti duchaplně v jejich šlépějích. Byla to slova, Stacketone, krásná slova, nic jiného. A zatím co jiní lidé pronášejí paradoxa pro levný úsměv uznání a prázdný pohled obdivu v ještě prázdnějších očích, nelišíce se v té chvíli ani o vlas od primitivního domorodce, jenž se raduje se stejnou září v lících z obdivu, který vyvolal v očích krásné divošky, dohodiv svůj bummerang dále než jeho protivník, dovedl jste se s pohrdáním vysmáti mělkému slohu našeho života bez slohu, uzavříti se do sebe a svoje velkolepé paradoxon žíti, žíti tisíckráte plněji, než žije kdokoli z našich přátel a umělců v Londýně. A jsou mezi nimi opravdoví virtuosové života! Jaká smělost myšlenky, jaká ničím neohraničená hrdost snu, vstoupiti přímo do mythologie, spojiti se s ní jednou pro vždycky a ponořiti svůj život až ke dnu její opalisující a křišťálové skutečnosti!

Velké Fátum dotýká se vás svými studenými prsty, sahá na vaše skráně a posvěcuje je dramatické velikosti. Bude vaše velikost tragická? Myslím, že

málo na tom sejde. Vím, že bude velikostí a že bude míti onu plnost života, jaká náleží bohům a héroúm antiky.“

„Nyní vidíte, Howarde, oč básník je bližší pravdě než učenec. Jako básník dosáhl jsem bodu, s něhož mohu blížiti se svému cíli a jedině jako básník pochopím, procítím, prožiji a zpracuji ve své duši celý jeho obsah. Vědecká methoda byla by se nutně roztříštila o úskalí, která vztyčila se na této mé cestě a která se nazývají výsměchem osvíceného rozumu.

Lze býti neuchvácen nádherou tohoto skvostného, vítězného a pravdivého anachronismu? Vysvětlujete si teď s dostatek mou nevšímavost a netečnost vůči společnostem a můj lhostejný klid při poslední návštěvě hostí v mé ville. A pochopíte nyní tím spíše, že odepřel jsem Mrs. Alici Burtonové, když ptala se mne, viděl-li jsem kdy sochu Chrysidinu, říci jí pravdu, a proč prohlásil jsem vůči ní, že jsem sochy Chrysidiny nespatřil ani v kameni. A mimo tento důvod byl zde ještě jiný, silnější, pro který jsem zatajil před Alicí Burtonovou pravdu o svých výzkumech. Mrs. Alice Burtonová je ženou, které si vážím nejvíce ze všech žen, které jsem kdy potkal ve svém životě. Vážím si jí proto, že vidím v jejím životě velkou antickou sílu a v jejích očích drtivý antický osud. Jest bytostí, schopnou přiblížiti se božské stránce života, cítím to pevně, ba jistý instinktivní pocit mi našeptává, jako by již byla vstoupila do života, v němž člověk nalézá spojení se světem mimolidským a osvojuje si jeho síly, jež spojuje se svými přirozenými silami v složku, která ho činí polobohem a dovoluje mu vstoupiti do stínu Nesmrtelných. Leč tuším také jakýsi vztah Mrs. Alice Burtonové k mému vlastnímu mythu a mému poměru k Chrysidě, – vztah, který je určen právě nadlidskými silami a posláním, jež u ní tuším, jehož však dosud nemohu vymeziti. A toto zvláštní tušení vzdaluje mne

od Mrs. Alice Burtonové, varuje mne před ní a ukládá mi krajní opatrnost ve styku s ní. Cítím, že tato veliká a skvělá žena kříží moje záměry, stojí mi v cestě a paralysuje moje snažení.

„Váš názor na Mrs. Burtonovou zdá se mi tím zajímavějším, že jeví těsnou souvislost s pověstmi, které jsem slyšel kolovati o této ženě. A slyšel jsem je vyprávěti i ústy osoby velmi věrohodné, jež o nich mluvila s hrůzou a zděšením. Ostatně to byla bytost naivní a bez fabulační vlohy a je vyloučena možnost, že by se byly příběhy, jež vyprávěla, zrodily v její fantasii. Kdyby mne tedy nechávaly chladným a klidným všecky ostatní řeči, slova zmíněné osoby, jejíhož jména nesmím s vámi sděliti, nutí mne o věci uvažovati.

Je vám jistě známo, Stacketone, že Mrs. Alice Burtonová jest od svého manžela, anglického vyslance v Athénách, rozvedena. K rozvodovému processu došlo týden po svatbě, když obě strany prohlásily, že není jim možno společně žíti. Mrs. Alice provdala se za Burtona v devatenáctém roce svého věku. Bylo to právě o svatební noci, kdy dům Burtonův naplnil se pekelným hlukem, který trval po několik hodin, až se konečně dostavila policie. Nalezla Wodrowa Burtona v bezvědomí ležeti na podlaze ložnice. Mrs. Burtonová uvítala policejního komisaře v županu světle modré barvy a pravila s nejroztomilejším úsměvem: „Dobře, že přicházíte, pánové, můj manžel právě před chvílí omdlel. Nemáte snad s sebou náhodou lékaře?“ –

Policie snažila se přivésti vyslance k životu, a Mrs. Alice pomáhala křísitelům s nejnevinnější tváří, podávajíc jim vody a některých domácích léků. Na Mr. Burtonovi nebylo nejmenší stopy násilí. Zjistil to lékař, který byl ihned poté přivolán a který pronesl názor, že mdloba Burtonova dostavila se následkem velmi prudkého hnutí mysli, nepochybně následkem hrůzy.

Mrs. Alice Burtonová byla několikráte tázána po příčině obrovského hluku, který byl slyšen z jejího domu, a vždy pohlédla s krajním údivem na komisaře, ujišťujíc ho, že vůbec ničeho neslyšela a že asi tu jde o nějaké nedorozumění. Když pak ptal se jí komisař, jaká událost předcházela vyslancovu omdlení, změřila ho uraženým pohledem, tak fascinujícím, že sklopil okamžitě zrak a neptal se již na nic. Mrs. Alice Burtonová dodala ke svému pohledu: „Uzná-li můj manžel za vhodné, řekne o tom svému domácímu lékaři.“ – Ale ani domácí lékař se ničeho nedověděl. Nemohl. Neboť Mr. Burton marně namáhal se upamatovati se na jediný moment, který předcházel jeho omdlení. Nezůstalo mu jediné vzpomínky. Za to však zůstala v něm strašlivá hrůza před Alicí, na kterou nedovedl pohlédnouti, aniž tvář jeho při tom zbledla zděšením. A týden poté následovala obapolná žádost za rozvod.

Matka Mrs. Burtonové pocházela z Thessalie a zabývala se čarodějstvím. Lidová pověst podezřívala ji z vampyrismu, nekromancie a bůh ví jakých ještě svobodných umění. Měla prý styky s duchy živlů a schopnost hovořiti s tajnými silami přírodními. Jinak byla ženou pronikavé intelligence a neobyčejného vzdělání a vládla obrovským jměním. Její manžel, původem Angličan, byl professorem na athénském vysokém učení a zemřel před třemi lety, – rok po rozvodu Alicině s Mr. Burtonem a dva roky po smrti své manželky, která učinila Alici svou universální dědičkou. Alici jest nyní něco málo přes třiadvacet let. Do sňatku s vyslancem Burtonem vnutil ji otec, jenž obával se, aby nepokračovala v umění matčině, do něhož byla prý zasvěcena, a domníval se, že dosáhne tohoto cíle nejlépe, provdá-li ji za muže povahy přísné, střízlivé a neobyčejně energické, jakým byl právě vyslanec Burton. Alice vzdorovala nátlaku otcovu

způsobem, který při nepoddajnosti její povahy byl podezřelý nepatrnou silou svého odporu. Její svatební noc podala vysvětlení, které je pro mne a jistě také pro vás velmi jasné. Alice byla si jista, že vyjde z ložnice Burtonem nedotknuta, a stavši se rozvedenou manželkou, nabyla zároveň svéprávnosti a nemusila se obávati dalších pokusů otcových, vnutiti ji do manželství, neboť Burton i Alice jsou katolíky. Burton odnesl svou svatební noc pouze několikaměsíčním pobytem v sanatoriu pro nervově nemocné.

Jinak jest o Mrs. Alici Burtonové známo, že prodlévá celé noci mimo dům, aniž kdo tuší, kde. Činívala to již před svatbou. Komorná, která ji viděla kdysi večer z domova odcházeti, oblékla se rychle a sledovala ji z povzdálí. Šla za ní, až Mrs. Alice zmizela v lese. Komorná dostávala strach, ale zvědavost zvítězila nad strachem, i šla dále směrem, kterým viděla svou paní ztratiti se mezi stromy. Vyplul měsíc, a v lese se rozlil matný polosvit, pronikající tu i tam korunami stromovými. Když došla komorná k pasece, polité úplně měsíčním světlem, spatřila příšerný výjev: Nahé ženské tělo, ležící v trávě a svíjející se v objetí rohatého ďábla, který se nad ní skláněl. Komorná jektala vždy hrůzou zuby, když o tom vyprávěla. Průhledný zelený závoj ležel vedle nahé ženy, zřejmě mladé a krásné, do jejího obličeje však nebylo viděti, protože byl zakryt obličejem ďáblovým, který vtískoval polibek na její rty. Zahlédla však přece část jejího profilu a část profilu ďáblova, jehož tvář, věnčená kadeřavými vlasy s rohy nad čelem, byla jinak velmi krásná. Komorná tvrdila, že by mohla přísahati, že nahou ženou v objetí ďáblově byla její paní. Odplížila se od paseky, chvějíc se hrůzou, aby nebyla zpozorována, a když byla hezky daleko, dala se na útěk, co jí nohy stačily. Bylo k půlnoci, když vrazila do domu své velitelky, který se rozhodla hned opustiti.

Sotva však vstoupila do ložnice své paní, kde zapomněla si jakýsi předmět, stanula na prahu jakoby přimrazena v nové hrůze: Uzřela Mrs. Alici Burtonovou, ana leží v posteli a spí, z hluboka oddychujíc, pevným a zdravým spánkem bytostí neposkvrněného svědomí…

Komorná opustila ještě téže noci dům Mrs. Alice Burtonové a dlouho neodvažovala se vypravovati nikomu o své noční příhodě, neboť již pouhá vzpomínka na ni vyvolávala v ní hrůzu. Teprve za dlouhou dobu po odchodu komorné pronikla tato pověst mezi lid.

O Mrs. Alici Burtonové vypravuje se více pověstí podobného rázu, a každý jest ochoten přísahati na jejich pravdivost. Téměř všechny tvrdí, že Mrs. Alice se spojuje se satyry a stýká se s nimi v lesích v hodinách půlnočních. Kdosi, nepamatují se již, kdo to byl, nazval ji dokonce královnou dryad, nad nimiž zmocnila se prý žezla. Lidská fantasie je bujná a vždy velmi ochotná něco přibásniti. Zelený závoj dryady by jí ostatně velmi slušel, o tom nelze pochybovati.“ –

„Stejně jako by jí slušela láska satyrova. Je ženou, která potřebuje nesporně něčeho více než lásky obyčejného smrtelníka, a je pochopitelné, že heroina hledá poloboha.“ – „Nemýlím-li se, myslím, že hledá vás, Stacketone, a z vašeho vypravování jest velmi jasno, že vás hledá marně. Kdybyste nebyl tak pevně a cele zabrán do mythu o Chrysidě a do svého letu za chimairou, byl byste jistě dávno pozoroval, že vás tato žena miluje. Já zpozoroval jsem to již dávno, a za včerejšího večírku ve vaší ville objevil se mi tento fakt nad slunce jasnějším. Mrs. Alice Burtonová vás miluje nebezpečnou, drtivou láskou, jaké jsou schopny ženy jejího typu. Ušly vám úplně děsivě žhavé pohledy, kterými vás v nestřežených okamžicích sledovala, a ve kterých byla zapálena celá její duše vášnivé čarodějky,

nelekající se nijaké překážky a naplněné nezadržitelnou, živelnou touhou? Sešel jsem se ve svém životě pouze se dvěma ženami jejího typu, Stacketone, a ač ani jedna z nich nedosahovala ni z polovice veliké a plápolající duše Mrs. Alice Burtonové, ukázaly se obě v rozhodném okamžiku nepoddajnými heroinami, jež pro vytčený cíl odvažují se všeho, a u nichž mocná intelligence stává se pouze strašlivě nebezpečným spojencem okřídlené vášně. V obou případech nebyl jsem daleko od katastrofy a jen obrovskému štěstí okamžiku děkuji, že mne nestihla v celé drtivé síle. Máte pravdu, tvrdíte-li, že v její tváři a v jejích očích napsán jest osud. Je tomu tak tím spíše, že žena tato vládne silami, jež povznášejí její moc vysoko a vysoko nad normální schopnosti a cesty lidské. V jejích očích jest osud vepsán pevnými, nesmazatelnými tahy, Stacketone, a mějte pozor, aby tento osud nebyl osudem vaším.“ –

„Snad máte pravdu, Howarde. Zdálo se mi dříve nejednou z podivného chování se Alicina, že nechce viděti ve mně pouhého přítele a obdivovatele. A přiznávám se vám sám, že byly doby a to doby velmi nedávné, kdy mi nebyla Alice nikterak lhostejnou, a kdy nechybělo mnoho, a byl bych jí řekl, že ji miluji. Dnes vidím, že to byl pouhý obdiv, a že byla pouze ženou, kterou bych byl za jistých okolností schopen milovati, které jsem však vpravdě nikdy nemiloval. Mrs. Burtonová mohla čerpati tenkráte z mého jednání důvody k jistým myšlenkám, i když neměla naprosto práva viděti v něm nějakého, byť i zcela chabého a neurčitého příslibu. Tato okolnost je schopna dodati celému jejímu chování a důsledkům, jež vyvodí z mého nynějšího jednání, velmi ostrého a tenkého hrotu, je-li váš předpoklad správný. Mé chování – ač o tom naprosto nevím – se bezpochyby vůči Alici značně změnilo od chvíle, kdy poznal jsem

mythus o Chrysidě. Mám však za to, že Mrs. Burtonová hledala lásky polobohův, a že nemohla jí stačiti láska obyčejných smrtelníků, jakým jsem já.“

„Chcete však vstoupiti mezi polobohy. Znáte staré pravidlo, bratře Řádu, který jste se díval se mnou smaragdovým oknem do tůně tajemství?… [„D ě t i A d a m o v y, s p o j í – l i s e s d u ch y ž i v l ů a v s t o u p í d o s t í n u P a n o v a, s t a n o u s e n e s m r t e l n ý m i a u n i k a j í z á k o n u p ř e v t ě l o v á n í.“]

„Pamatuji se dobře, Howarde. Jest však třeba vyhověti dříve podmínkám. Jisto je, že mám nyní klíč k celé záležitosti a exposice dramatu leží na mé dlani.“ –

„Jest ku podivu jasná. Mythus o nymfě Chrysidě dospívá ke své druhé fazi, a všechny její podmínky jsou pohromadě. Jsou zde v podivuhodné úplnosti a celistvosti. Proroctví naplňuje se do podrobností. Chybí ještě satyr Leukofilos, a osoby dramatu budou dokonale kompletní.“ –

„Myslím, že jako osoba dramatu vystoupí v popředí velmi aktivně, neučinil-li již tak. Byli bychom ovšem velmi na omylu, kdybychom přičítali bohům samčí uraženou samolibost lidí a důsledky z ní plynoucí a jevící se v primitivních zlobách a přetvářkách. Úlohu bude zde hráti jiný moment: Uražená hrdost bohů, že to byl syn lidský, který vetřel se do jejich říše a opovážil se upiati touhu po tom, co jest vyhrazeno jediné jim. Syn lidský, vstupující do jejich oblastí, jest schopen nabýti moci jim rovnocenné a za jistých okolností ji i převyšující, což jest zajisté důvodem k žárlivosti. Jestliže Mrs. Alice Burtonová je čarodějkou a zná tajemství vstupu do oblasti duchů živlů, není nikterak nemožno, že stala se královnou dryad, a divil bych se spíše, kdyby se nebyla pokusila dosáhnouti nejvyššího stupně a nejvyšší moci. Jsme u bodu, který

nejlépe vysvětluje překážky, kladené duchy živlů v cestu synům lidským. Bohové byli vždycky žárliví.“ –

„Myslím, Stacketone, že okolnosti jsou zjevně proti vám, – buďte ostražit. Mrs. Alice Bartoňová byla spatřena v objetí rohatého milence. Snad náležela jednomu, snad jich milovala více. Stojí proti vám nenávist odmítnutého milence nebo dokonce milenců Aliciných.“

Howard se usmíval při těchto slovech, která pronášel polo žertem, co přízvuk jeho hlasu usvědčoval úsměv ze lži.

Za rozhovoru uplynulo dopoledne. V kobce chrámové počínalo býti vedro. Stacketon podíval se na hodinky.

„Jest dvanáct hodin, Howarde, a nejvyšší čas, abychom se odebrali domů k posnídávce.“

„Zajisté. Vzpomínám však, Stacketone, že nedopověděl jste mi všeho o své druhé výpravě do podzemního labyrintu. Jsem zvědav na další vaše příhody, – vypravujte!“ –

„Řeknu vám na cestě k domovu vše, čeho jsem vám ještě nedopověděl. Není toho již ostatně příliš mnoho, Howarde.“

Vyšli z Artemidina chrámu, když se byli přesvědčili, že podstavec sochy je dobře uzavřen. Slunce stálo téměř v zenitu a rozlévalo prudký žár po krajině. Byl parný, vyslovený letní den červnový, jeden z oněch dlouhých dnů, plných síly a života, jaké jsou tak časté před letním slunovratem. Pod hájem Artemidiným modrala se nekonečná plocha mořská, s mírným pohybem vln, na nichž bělala se tu i tam plachta rybářské bárky. Nebe bylo hluboce modré, a rackové, třepotající křídloma v tyrkysovém vzduchu, svítili bělostí, která oslepovala.

Stacketon s Howardem kráčeli dlouho mlčky vedle sebe. Archeolog byl zabrán v myšlenky, jako by

srovnával ve své mysli veškeré dojmy z podzemního labyrintu, a Howard byl cele zabrán pozorováním kroužku na prostředním prstu levé ruky svého přítele, – širokého zlatého kroužku, jenž spojoval osud z mythické doby s osudem dvacátého století.

Prsten plápolal leskem, jaký není vlastní obyčejnému zlatu. Howardovi se aspoň tak zdálo. Jako by duše vystupovala z tohoto lesklého kovu a propůjčovala jeho záři neobvyklé slavnostnosti. Jako by slova, vyrytá na vnitřní jeho straně rukou jemného umělce, obalovala se fluidickými těly. Utkanými z paprsků tohoto zlata, plápolajícího tak čistým, cudným a fatálním leskem, a nabývala v tomto subtilním vtělení neslyšitelné a melodické hudby. Z této hudby zaznívaly vzdechy tisíciletí, ozýval se hlas gigantické a šílené touhy, prorážející nebesa, zvonící o stříbrné paprsky hvězd a uvězněné v malý zlatý kruh.

Howard byl fascinován leskem tohoto malého zlatého kroužku, od něhož nemohl odvrátiti zraku. Paprsky slunce, stojícího v zenitu, odrážely se od jeho drobné plochy a oslepovaly zrak Howardův, jenž soustřeďoval se stále více na malý zlatý hod. Paprsky se proplétaly a otáčely kolem těla Stacketonova, opřádajíce ho jako zlatá pavučina, a Howardovi se zdálo, jako by celá postava Stacketonova mizela pod oslnivě zářícím zlatým závojem, jako by byl sežehnut a pohlcen ohněm, který vyšlehl z nepatrného zlatého válce v průměru devatenácti millimetrů…

Zdálo se mu, jako by zlatý plamen tančil a pohyboval se vedle něho, hotov každým okamžikem odlétnouti od země a ztratiti se v modré propasti nebes. Malý prsten rostl v gigantické rozměry v duši Howardově; byl větší všeho, co doposud v životě zažil, a tajemnější všeho, čeho se dotkla dosud jeho duše. Kouzelný kruh, do něhož zakleta byla a v němž žila touha dávno mrtvých tisíciletí, do něhož vtěsnán byl

osud a život, schopný vyplniti deset nejintensivnějších životů, kouzelný kruh, který zasnuboval v nerozlučný svazek minulost s budoucností, nebesa se zemí, člověka s božstvem.

Pak zdálo se Howardovi, že zlatý kroužek na prstu Stacketonově se rozšiřuje v široký kotouč, jenž se sykotem otáčí se kolem boků Stacketonových.

Kotouč nabýval života a síly a měnil se ponenáhlu ve velikého zlatého hada, jehož ocas visel dolů podél boků Stacketonových, prohýbaje a kroutě se v pružných pohybech zlatých šupin, zatím co horní část těla hadova otáčela se stále těsněji kolem Stacketonových prsou a hlava s nejhořejší částí byla vztyčena v mírném oblouku proti Stacketonovu obličeji, jako by ho chtěla fascinovati svýma očima. Howard se divil, že oči hadovy jsou nevinně modré, a díval se s ohromením, jak hlava jeho blíží se stále těsněji k obličeji Stacketonovu, až náhle, zcela náhle, – prudkým pohybem zaryly se zuby hadovy do Stacketonových rtů. A tu spatřil, že není to již hlava hadova, nýbrž krásná hlava dívčí, vztyčena na zlatém rybím těle a líbající ústa Stacketonova vášnivým, dlouhým a vysilujícím polibkem. Vlas barvy temného zlata splýval jí dolů v bohatých, dlouhých a hustých pramenech, a sluneční paprsky plápolaly na něm tisíci rudavými ohni, znásobujíce jejich lesk a halíce podivnou dvojici v syčící a žhavý déšť jisker.

Howard hlasitě vykřikl.

Stacketon pohlédl na něho udiveně a pravil: „Co je vám, Howarde? Zdá se, že máte horečku. Slabounký, zcela slabounký úpal, – toť vše. Pomine za den. Říkal jsem vám vždy, abyste nechodil v plném poledním slunci bez klobouku.“

VI.

NAD PROPASTÍ.

Howard byl upoután na lože pouze čtyřiadvacet hodin, jak předvídal Stacketon. Domácí lékárna doktora Stacketona byla výborně vyzbrojena, a chinin vykonal vzorně svůj úkol. Když se byl Howard ze své choroby zotavil a nabyl opět dřívější svěžesti, připomenul Stacketonovi, že chybí ještě dokončení k vypravování o druhé výpravě do podzemí.

„Jsem dychtiv, Stacketone, na dokončení vašeho dobrodružství v podzemí. Při sám Zeus, že nemyslil jsem za celou (velmi krátkou ostatně) dobu své nemoci na nic jiného než na vaše podsvětí, a jeho obrazy střídaly se v horečce nepřetržitě před mýma očima.“ –

„Pozoroval jsem to, Howarde, neboť jste každé chvíle vykřikoval jména postav, zúčastněných v mythu, a potuloval jste se, jak poznával jsem z vašich přerývaných slov, v místech, která jsem vám popsal. Návštěva těchto míst není pro vás zajisté nikterak nedostižná. Bude mi dokonce velmi vítáno, zúčastníte-li se výpravy se mnou, neboť můj výzkum zůstal nedokončen a bylo by pro mne takřka nemožno, dokončiti jej bez pomoci druhé osoby. Souhlasíte-li, vydáme se na výpravu v nejbližších dnech.“ –

„Čím dříve, tím bude mi milejší. Jsem dychtiv poznati váš Orkus, Stacketone, do něhož jako by se byly uchýlily veškery velké sny veliké doby, které zemřely. Teď jsem však dychtiv a nedočkav především na vaše vypravování dalších příběhů. Ukončil jste nalezením Chrysidina prstenu a jeho vyproštěním z kamenné nádoby na mramorovém schodišti před chrámkem. Nuže, co bylo dále?“ –

„Pojďme do besídky v zahradě, Howarde. Je tam vzdušno a příjemný stín, a za chvíli přiblíží se večer s

vonným a osvěžujícím chladem.“ – Zdvihli se a usedli v besídce, hustě porostlé révovím. Zapálili si cigaretty, a Stacketon začal vypravovati.

„Když nalezl jsem prsten Chrysidin a navlékl jej na svůj prst, bylo mou první myšlenkou, vrátiti se. Neboť nález prstenu, který jest středem celého dramatu, zatlačil přirozeně zájem o vše ostatní. Tento názor trval však pouze chvíli. Pak objevil se u mne znásobený zájem o místa, v nichž nalezl jsem prsten, neboť dávala tušiti možnost nalezení ještě jiných předmětův a dokumentů, týkajících se života Chrysidina. Z toho důvodu rozhodl jsem se nepomýšleti dříve na návrat, dokud neprobadám celé jeskyně i odtokového řečiště jezera, – pokud mi budou ovšem tato místa přístupna. Zprvu jsem prohledal břehy jezera. Břeh byl velmi nerovný. Rovina byla pouze v bezprostřední blízkosti svatyně. Opodál půda hned klesala, hned se opět příkře zdvihala. Došel jsem se značnými obtížemi – bosé nohy moje se nejednou zranily o ostré kameny, jichž vyčnívala hojnost ze země, – ke stěně jeskyně, která zdvíhala se přímo a kolmo až ke klenbě, právě tak hrbolaté a křivolaké, jako byla půda. Prošel jsem celé pobřeží jezera křížem krážem a nenalezl ničeho pozoruhodného. Procházka trvala skoro hodinu, neboť pobřeží bylo rozsáhlé a prohlédnutí všech jeho dostupných koutů vyžadovalo delší doby. Byl jsem dávno oschl od vody, a po mém těle rozlévalo se příjemné teplo. Cítil jsem se neobyčejně osvěženým a čilým. Dýchal jsem s rozkoší podzemní vzduch, jenž byl zde v nepřetržitém mírném proudění, které ubíralo se směrem od výtoku jezera k jeho vtoku.

Měl jsem za to, že na březích nemám již čeho vypátrati, a rozhodl jsem se prozkoumati řečiště, jímž voda z jezera odtékala, a jehož směr byl položen asi v pravém úhlu ke směru vtoku. Připial jsem opět

elektrickou svítilnu řemenem k čelu, tentokráte pevněji a opatrněji, aby se mi nesvezla do vody, a ploval jsem k výtoku jezera. Času měl jsem dosti, batterie byla v činnosti sotva tři hodiny a stačila ještě na sedmnáct hodin. Otáčením hlavy na obě strany svítil jsem si na ony stěny, které stály ve vodě, a jichž jsem při procházce po pobřeží nemohl prohlédnouti. Ani na nich však nenalezl jsem ničeho zvláštního a zajímavého mimo několik značných usedlin silného skelného lesku a šedomodré barvy. Byly však v příliš velké výši, a neměl jsem času jimi se zdržovati.

Chodba, jíž voda z jezera odtékala, lišila se celkem velmi málo od té, kterou jsem do jezera vnikl. Také rozměry byly téměř stejné. Výška od hladiny měřila asi tři nebo čtyři metry a šířka asi taktéž tolik. Ovšem také zde se měnila, zužujíc se místy až na jeden metr a rozšiřujíc se jinde v rozlohu šesti metrů. Ryb bylo zde mnohem méně než v přítokovém řečišti a ubývalo jich, čím více jsem vnikal do chodby. Také jsem pozoroval, že proudu ponenáhlu přibývá. Kdežto na začátku chodby byl téměř nepozorovatelný, stal se po čtvrthodině plavby velmi prudkým, a počínal se mne zmocňovati nepříliš příjemný pocit, když uvažoval jsem o zpáteční cestě. Nicméně zvědavost byla nade vše silnější, a nebyl bych se v této chvíli vrátil za nijakých okolností.

Doposud bylo ticho, přerušované jedině šplounáním mých temp. Teď však počínalo ke mně pronikati temné hučení, zcela podobné tomu, které rozléhalo se poblíže vodopádu, když řítila se voda na počátku do podzemního řečiště. Toto hučení mohlo pocházeti pouze od pádu vody s veliké výše, a mohlo jíti buďto o nějaký nový podzemní přítok, nebo řítil se proud, kterým jsem se ubíral, do propasti. Druhé zdálo se pravděpodobnější, neboť proud stával se stále spádnějším a prudším a myšlenka na návrat stále

neklidnější a starostlivější. Můj zrak padl na četné výstupky a prohloubeniny ve stěnách korridoru. Mohly mi poskytnouti jisté opory a umožniti návrat. Vrátiti se pouhým plováním proti tomuto proudu bylo naprosto nemožno plavci úplně svěžímu a neznavenému, tím méně člověku, který trávil ve vodě celkem již několik hodin.

Hučení přibývalo s neobyčejnou rychlostí, a proud stával se tak prudkým, že při nárazu paží o kámen zranil jsem se do krve. Současně se mi zdálo, že světlo elektrické svítilny nabývá nového odstínu, jako světlo, které mísí se s jiným. Vztyčil jsem hlavu a zachytiv se skalního výstupku ve stěně, díval jsem se vpřed. A viděl jsem, že světlo mé svítilny padlo na stěnu, která stála příčně proti stěnám chodby, vystupujíc z neznámé hloubky a stoupajíc do neznámé výše. Spatřil jsem teprve nyní konec vodního korridoru a seznal, že od kolmé stěny jest oddělováno jeho ústí vzdáleností asi desíti metrů. Proud, kterým jsem byl unášen, řítil se do propasti, jejíž hloubky nemohl jsem viděti, ale o jejíž bezednosti svědčil nejlépe zvuk vod, řítících se dolů!

Vyhoupl jsem se na šikmý výstupek a usedl na něm, zachovávaje na jeho velmi nakloněné ploše rovnováhu pouze s největším úsilím. Pak zakryl jsem dlaní čočku svítilny a shledal, že z propasti stoupají do výše purpurové páry, osvětlené neznámým zdrojem červeného světla snad kdesi na dně a ozařující stěny. Matný a slabý červený přísvit, podobající se onomu světlu, které vrhají poslední večerní červánky za tmy téměř již úplné, čeřil se na hladině proudu, k němuž vnikal slabými záchvěvy, a chvěl se plaše a nesměle na stěnách korridoru.

Ve chvíli, kdy odsunul jsem dlaň s čočky svítilny, abych se zachytil nejbližšího výstupku, chtěje takto, nejsa vydán zvůli proudu, přiblížiti se jícnu propasti,

čehož bylo lze vzhledem k velké nerovnosti stěn, prorvaných četnými výklenky a výčnělky blízko sebe položenými, po vyvinutí velkého úsilí snad dosíci, pozbyl jsem náhle rovnováhy a sklouzl s hladké plochy. Svítilna na mém čele narazila prudce na kámen, vyčnívající opodál z vody, jež pěnila se a kypěla, rozrážejíc se o jeho hrany. Uslyšel jsem silné třesknutí, ucítil dutou ránu do čela a viděl, jak svítilna zhasla, čočka i žárovka rozlétly se v tisíce kusů nárazem na tvrdou hranu, a rudý přísvit obrážel se na šerých vodách způsobem ďábelským. V nejbližší tisícině okamžiku byl jsem uchvácen proudem. Viděl jsem, jak pekelně ozářená stěna řítí se proti mému čelu, a rozpřáhl jsem ruce, jako bych chtěl obejmouti čekající smrt.

Tento mimovolný pohyb mne zachránil. Když ocitl jsem se těsně na okraji propasti, obemkly mé ruce poloválcovitý výstupek, vybočující ze skály a čnějící asi půl metru nad hladinou běsnících vod, jež obrátily mne v téže chvíli nohama k propasti. Se zoufalým napětím sil vyhoupl jsem se na kámen, omývaný zuřícím proudem ve vzdálenosti nanejvýše tří decimetrů od strašlivého jícnu, a usedl na jeho ploše, rovné jako deska. Byl jsem zachráněn způsobem, jenž rovnal se zázraku.

Trvalo značnou chvíli, než vzpamatoval jsem se ze svého zděšení a než vymanil jsem se z hlubokých dojmů, jež ve mně vyvolaly obrazy celého mého posavadního života, přelétnuvší kolem mne v jediném okamžiku s millionkráte znásobenou rychlostí horečných fantasmagorií. Teprve pak všiml jsem si, jak krev řine se crčivým proudem z mých prsou a rukou, a mohl zjistiti nový zázrak, že po prudkém nárazu zůstaly mé všecky kosti nedotčeny.

Hrůza, zvědavost a nebezpečí jsou tři věrné rodné sestry. Když jsem se poněkud vzpamatoval ze svého

ohromení a rozčilení, pojal jsem usilovnou touhu, pohlédnouti do propasti, která se přede mnou rozvírala. Poklekl jsem na rozdrásaná kolena, opřel se o krvácející lokte a nahnul se přes ječící proudy, klouzající s ohromnou rychlostí dolů.

Pohled, který se pode mnou rozevřel, byl stejně děsivý, jako krásný a úchvatný. Na dně propasti, deset až patnáct metrů široké, zářil v hloubce osmi set nebo tisíce metrů nachový kotouč velikosti vycházejícího slunce. Jeho obrysy byly velmi nejasné a neurčité, neboť voda, řítící se do šarlatové hlubiny, měnila se dole s mohutným sykotem v páry, jež zbarvovaly se nachově a poletovaly v pekelném jícnu jako červená rouška, utkaná z vláken podzimních červánků. Šarlatové čáry poletovaly sem i tam, stoupaly a klesaly, čím vyšší, tím řidší, a s nimi stoupaly vzhůru zvláštní výpary, podivná směs minerálních vůní, opojných a pronikavých. Jako by všecky démonické ženy starověku byly zde odložily svá purpurová roucha, aby ponořily svou vášnivou nahotu do omlazující lázně plamenů.

Leč páry, stoupající z propasti, byly omamné a opojné, a počala se mne zmocňovati po chvíli jich vdechování mdloba. Byl jsem nucen odvrátiti se od propasti, abych neupadl ve spánek. Také rychlý pohyb vody budil poněkud závrať, ačkoli mé čivy jsou velmi pevné. Zdálo se mi, jako by se balvan, na němž jsem seděl, otřásal ve svých základech a měl býti každé chvíle smeten se mnou do hlubiny. Vše kolem mne zdálo se zachvívati se, sténati a kolísati pod hřímavým tlakem vod, jež rozstřikovaly se o kamenné výstupky v rudém a černém jícnu v tisíce kapek a v růžovou pěnu, podobnou slinám, jež vystupují z tlamy poraněné šelmy. Proud, dopadající do bezedného srázu, dělil se o vyčnívající bočné balvany v další, menší proudy, jež o něco doleji opět se spojovaly, aby se o sto metrů

dále znova roztříštily v bohatý chochol tekutého purpuru. Místy ztrácela se voda v bočních štěrbinách, naplňujíc je a řítíc se pak jejich okraji v tenkých pramenech. Čerň a nach dělily se o propast, jež mohla býti věrným obrazem vchodu do Tartaru.

Propast byla nestejné šířky. Hned se zužovala, hned opět rozšiřovala, a vody dopadaly místy úplně kolmo, místy opět prudkou a vzdorovitou křivkou.

Když nadýchal jsem se na chvíli vzduchu, nepromíšeného výpary propasti, pohlédl jsem znova dolů. Nemýlil jsem se rozhodně. Propast byla nejméně osm set metrů hluboká. Přesvědčil jsem se o tom i jiným způsobem. Vytrhl jsem z bočné stěny kámen velikosti kokosového ořechu a vrhl jej do středu jícnu. Viděl jsem, jak padá a zmenšuje se v nepatrný bod, až se stal neviditelný mým zrakům, nedosáhnuv ani poloviny své dráhy. Padal, nebyv zdržen nijakým nárazem o výstupek, středem propasti a zanikl v rudých parách. Z této okolnosti bylo lze souditi také na velikost plamenného kotouče. Rudá výheň na dně, jejíž konce se dole sbíhaly optickým klamem perspektivy a dodávaly pekelnému jícnu podoby nálevkovité, měla jistě sedm metrů průměru. Byla to výkroj z vydatného proudu tekuté lávy, ohraničená okraji propasti, která k němu směřovala, a pod kterou se valil mohutnými cévami podzemního organismu. Je přirozeno, že voda v tekutém stavu se nepřiblížila úplně nachové výhni a že měnila se v páry již asi sto metrů nad ní, naplňujíc dno Erebu červeným a vlnivým kouřem. Až ke mně bylo slyšeti mocné syčení a kloktání vod, dopadajících na rozžhavené kameny, jež mísilo se v strašlivě krásnou symfonii s šuměním oněch částí vod, které dělily se pádem na balvany, od roztavující výhně vzdáleny a dosud chladny.

Proud roztavených podzemních hmot, jež ozařovaly tuto rozsedlinu, byl asi velmi vydatný a mohutný, a

zvláště mohutný nutně byl zdroj, z něhož se valil, jinak nebyl by mohl po půl třetího tisíciletí proměňovati v páry mohutný vodní proud, aniž ztratil viditelně na své intensitě. Jestiť nesporno, že za dob starého Řecka byla sopečná výheň této propasti přibližně v témže stavu, v jakém jsem ji spatřil já, a že nedoznala od těch dob patrného oslabení. Jest ostatně známo, že velká část vulkánů potřebuje celých desítek tisíciletí, aby mohly v nich nastati pozorovatelné změny, a mezi tyto vulkány náležel také vulkán, do jehož tůně jsem se díval. Také není v řeckých letopisech a památkách nikde zmínky o tom, že by ve zdejší krajině bylo se ukázalo kdy zemětřesení, nebo jiný zjev, svědčící o vulkanické činnosti. Byly zde i jiné, zvláště bezpečné a neklamné důkazy, že vulkanický plamen nebyl za starověku znatelně silnější než dnes, k těm však dostaneme se později.

Páry, vystupující až k vodní chodbě, v jejímž ústí jsem byl, a do značné výše nad ní, nabývaly čím výše, tím více podoby mlhy a oblaků. Srážely se opět v těchto chladnějších výškách ve vodu a padaly zpátky v milliardách drobných kapek jako nepřetržitý čarovný déšť. Jako by se nijaká část vod, určených těmto místům, neměla odtud ztratiti.

Nevím, jak dlouho díval jsem se do propasti pod sebou, odvraceje hlavu v pravidelných lhůtách vždy jen na nedlouhou chvíli, abych přetrhl uspávající a omamující účinek vůní, stoupajících z rozsedliny. Vím, že trval tento stav dlouho, velmi dlouho, ač určiti jej naším časovým měřítkem bylo by mi nemožno. Mohu jeho délku měřiti pouze množstvím obrazů, dojmů, myšlenek i úvah, uzavřených do těchto dob – snad mnoha hodin, snad několika krátkých vteřin. Mé časové pojmy byly rozvráceny v těchto místech, v nichž nebylo viděti nejmenších stop času, a do nichž vyryl své slavné znamení jediné drtivý majestát

velebné Samoty. Obrovské rozčilení, ohromnost zážitků, pohled přímo do tváře smrti, zázrak, jímž jsem byl zachráněn, – to vše spojilo se v mohutný účin, jenž změnil a přetvořil v mé duši veškerá měřítka časová, mezitím co všechny smysly byly nadány nevšední vnímavostí, bystrostí a schopností soustřeďovací, jako by blízkost smrti, v níž jsem se před chvílí – před okamžikem – nebo před dvanácti hodinami – ocitl, byla otevřela ony latentní schopnosti bytostí, kterých nabývají v okamžiku, kdy černý závoj těla počíná se odhrnovati od duše. S mé duše odhrnul se pouze na okamžik, zanechav nepatrnou skulinu, načež se ihned zase vrátil do bývalé polohy. Ale tato skulina stačila mé duši, jež pracovala rychlostí stokráte znásobenou, aby z ní načerpala tisíce nepopsatelných dojmů, vymykajících se veškerým možnostem lidské řeči.

Když minulo první ohromení a uvykl jsem poněkud báječným dojmům, – ač lze-li jim vůbec uvyknouti, –– počal jsem si všímati hořejších částí propasti. Směrem vzhůru se značně zužovala. Její klenby nemohl jsem dohlédnouti z místa, kde jsem seděl. Za to však mohl jsem velmi pohodlně pozorovati stěny, neboť ústí vodního korridoru, z něhož vlévaly se vody do černého jícnu, směřovalo ke středu propasti, a jeho poloha skýtala mým očím pohledu na celý okruh pode mnou a na značnou část okruhu nade mnou. Dle přibližného odhadu dosáhl můj pohled do výše pouze asi 250 metrů, kdežto dolů viděl jsem až na dno, hluboké na jeden kilometr. Příčina spočívala částečně ve zmíněném již zúžení propasti směrem nahoru, částečně ve výstupku nade mnou, který přečníval značně z korridorové klenby a bránil mi dívati se kolmo vzhůru.

Ve značné výši dvou set metrů nad sebou po pravé straně spatřil jsem otvor vodorovné chodby, ústící do

propasti a stojící ke směru mého vodního korridoru v pravém úhlu. Podobný otvor spatřil jsem ve stejné výši po straně levé, stejných rozměrů, vedoucí do chodby, jež byla jaksi pokračováním chodby, ústící po pravé straně. Prostor mezi oběma ústími nade mnou byl poměrně dosti úzký, nečinil více než pět nebo šest metrů, a zdálo se, že byl kdysi překlenut mostem. Aspoň o tom svědčily jakési kamenné opěrné pilíře s profilem pravoúhlých trojúhelníků, jichž delší odvěsna splývala se stěnou propasti a kratší tvořila jednu vodorovnou čáru s podlahou chodby, jejíž byla prodloužením. Oba pilíře byly široké asi tři metry, a mohla na nich spočívati svého času pevná a objemná lávka.

Z levého rohu levého pilíře, těsně nad propastí, přečníval bílý podstavec, zřejmě mramorový, o třech stupních, a na něm postavena byla, pokud mohl jsem z dálky bezpečně zjistiti, kovová židle, spočívající na třech nohách. Byla nesporně zlatá, nenesouc ani stopy oxydace nad minerálními výpary propasti, jimž nebyl by mohl obyčejný kov vzdorovati ani po tři dny. Byla to třínožka známého typu starořeckých svatyň, taková, na jaké usedávala asi Pythie, aby sdělovala v Delfské věštírně s poutníky rady a proroctví bohův. Ocitl jsem se u jednoho z nejzajímavějších a nejdůležitějších míst starého Řecka: ve věštírně zasvěcenců, kde usedala jasnovidka nebo medium ne proto, aby širokým davům oznamovala záměry božské, nýbrž aby spojovala s nadsmyslnem bytosti vysokého stupně tajného Řádu, střehoucího velkých tradic a bdícího nad kroky Hellady…

Nad zlatou třínožkou, těsně u klenby, spatřil jsem zářiti nepatrný zelený bod, jehož světlo bylo tak prudké, že rušilo ve svém bezprostředním okolí úplně účinek rezavého světla, jež měnilo se v přísvit žlutavý

a sinavý, přecházejíc ve větších vzdálenostech v odstín oranžový.

Díval jsem se dlouho k tomuto nepatrnému bodu, z něhož se rozbíhal široký chvost dlouhých a tenkých paprsků. Marně jsem se snažil odhadnouti, co by to mohlo býti. Zjev byl v těchto místech příliš záhadný a překvapující, než aby bylo lze vypátrati jeho podstatu a příčinu. Byla to malá zelená hvězdička, svítící těsně pod klenbou a přímo nad věšteckou třínožkou, a měla jistě velmi důležitý vztah k prorockému úřadu kněžky, jež usedávala ještě před dvěma tisíci lety na zlaté trojnozí nad propastí. Zprvu jsem měl za to, že je to asi nějaký druh okřídlených hmyzů, náležejících do rodu světlušek, záhy však konstatoval jsem, že bod setrvává nepohnut, a že jde tedy o předmět neživý. Mimo to vzpomněl jsem si v zápětí na absurdnost této myšlenky. Aby mohl býti viditelným z takové vzdálenosti, jaká dělila mne od věštírny, musil by míti exemplář světlušky velikost slepičího vejce, a takových svítivých hmyzů zná sotva naše zoologie.

Okolí propasti bylo oživeno jen občas tvory jiného druhu. Aspoň jsem spatřil dva netopýry, vznášející se křivolakým letem nad propastí a ozářené infernálním světlem výhně, které jim dodávalo tvářnosti démonické. Kroužili chvíli nad propastí, načež zmizeli v korridoru za třínožkou. Jejich přítomnost utvrdila mne v myšlence, že labyrint má nepřetržitě otevřený východ, značně vzdušný a lidské noze nepřístupný a nevypátratelný. K zmíněnému východu vedla zřejmě chodba, na jejíž klenbě zářil zelený bod, neboť po chvíli pozorování jsem se orientoval tak dalece, abych mohl poznati, že chodba, ústící v propast po pravé straně ode mne, není ničím jiným, nežli korridorem, k němuž zahlédl jsem vchod v síni Chrysidině. Odpovídala jí úplně výška a také poloha. Tato ovšem pouze přibližně, což však nevadí, neboť pozoroval jsem

u chodeb, kterými bylo mi dosud částečně projíti, částečně proplouti, jak často se zatáčejí a odchylují se od svého prvotního směru. Pamatujete se zajisté, jak jsem vám řekl, že v pravé i levé stěně Chrysidiny svatyně byly dvéře, z nichž levé vedly ke schodišti, pravé pak do vodorovné chodby. Výška schodiště, kterým jsem sestoupil až k podzemnímu toku, odpovídala správně vzdálenosti, která dělila ústí hořejší chodby, přerušené propastí, od místa, na němž jsem seděl. Ona část chodby, která ústila po pravé straně, nemohla tedy, jak vidíte, vésti k východu, zbývalo tudíž toliko její pokračování po levé straně, v jehož ústí byla věštírna. Svědčila o tom ostatně neméně přesvědčivě též okolnost, že v něm zmizeli netopýři. Jejich přítomnost poskytla mi ještě jedné zajímavé informace: že je totiž právě noční doba.

Během tohoto pozorování oschl jsem úplně od vody, neboť kámen, na němž jsem seděl, a jenž vybíhal jako poloválcovitý poloostrov z krajního konce levé stěny chodby, tvoře na vnitřní straně malý záliv, byl půl metru nad hladinou a měl délku asi jednoho metru, šířku asi půl metru, takže jsem byl chráněn před kapkami vody a mohl volně na něm spočívati, bez nebezpečí, že se mi nohy svezou do vody, což bylo by mělo za následek jich podražení proudem a pravděpodobně i mé smetení s balvanu.

Počala se mne zmocňovati jakási malátnost a pociťoval jsem velký hlad. Mé nervy zvítězily nad spoustou strašlivých dojmuv a nabyly opět normálního stavu. Nervy, které se nepřetrhaly a neonemocněly, když díval jsem se tváří v tvář Velkému Bohu Panovi, mohly snadno snésti něco tak nepatrného a směšného, jako je pouhé nebezpečí života. Organismus vrátil se do obvyklých kolejí a počal se v nich domáhati svých práv. Tělesnost počala se u mne hlásiti mocnými výkřiky. Bylo třeba pomýšleti na návrat, jinak byl jsem

vydán vážnému nebezpečí, že na kameni usnu a sřítím se ve spánku do propasti. Nehledě k únavě nesčetnými dojmy a obrazy, nehledě k duševní vysílenosti následkem napětí myšlenkového, byl zde ještě jeden vliv, který, ač značně zmírněn, nepominul přece úplně, když odvrátil jsem od propasti obličej; byly to uspávavé výpary rozsedliny, odlišné od par vodních a pocházející zřejmě z roztopených minerálů na dně jícnu.

Myšlenka na návrat budila ve mně jistou hrůzu. Jak ubráním se a jak se vyhnu strašlivé síle proudu? Měřil jsem zrakem nejbližší výstupek a zjistil, že je vzdálen od mého stanoviště asi půl druhého metru. Byl nerovný a hrbolatý, s ostrými kamennými hroty, jež z něho vyčnívaly. Obratným skokem bylo by ho lze dosáhnouti, nesnadné však bylo znavenému člověku, zvážiti přesně kvantum sil, potřebné k jeho dosažení bez nebezpečí, že bude přeskočen. Měřítko mých sil bylo značně změněno posledními námahami. Konečně postavil jsem se na svém kameni, obrátil se zády k rozsedlině a učinil skok ku předu. Dosáhl jsem přesně výstupku a šťastným skokem vzdálil jsem se na půl druhého metru od propasti. Zranil jsem se poněkud na noze nárazem na ostré kamení, avšak nepovšiml jsem si valně své rány. Měl jsem již rozdrásané ruce a rány na prsou, – o jedno nepatrné poranění víc neznamenalo v této chvíli ničeho. Dalšího výstupku, vzdáleného sotva na metr, dosáhl jsem beze skoku, prostým natáhnutím těla a tak vzdaloval jsem se stále od hrozné propasti. Teď však počal se jeviti jiný nedostatek: má svítilna byla zničena, neměl jsem světla, a temna ve vodní chodbě přibývalo každým dalším vzdálením se od jejího ústí. Pouze světlo velmi tlumené, již několikráte odražené, pronikalo do končin od propasti vzdálených. Toto světlo bylo velmi šalebné, dalo jen velmi přibližně a nejistě odhadovati

vzdálenosti jednotlivých kamenů, vystupujících z řečiště. Poznal jsem v té době, do jaké míry dovede prospěti člověku pud sebezachování ve chvíli, kdy funkce smyslů odsouzeny jsou k nečinnostem a všechna měřítka stávají se marnými. Dosáhl jsem po řadě asi šesti nástěnných balvanů, jichž jsem se přidržoval svrchovaným napětím svalů, opíraje se při tom o některý hrbolek stěny, k níž jsem se těsně přikrčoval, až ve vzdálenosti asi desíti metrů od vodopádu nahmatal jsem jakousi přirozenou, malou, často přerušovanou římsu, podemletou úplně spádným proudem. Plížil jsem se po ní tak dlouho, hmataje neustále před sebe, až prudkost proudu tak dalece polevila, že mohl jsem, bez velkého nebezpečí uchvácení, spustiti se hlouběji do vody a postupovati ku předu pouhým zachycováním se rukou na nerovných stěnách.

Byla to vysilující, vyčerpávající práce, Howarde, a podnes divím se zázraku, s jakým jsem ji dokázal. Zatím nastala úplná, čirá tma. Byl jsem se vzdálil již příliš od ústí, než aby mohl ke mně pronikati jediný slabý zákmit nachového světla, a také jsem pronikl již za mírnou zatáčku chodby. Proud za ní byl nepoměrně slabší a spustiv se nyní úplně do vody, – ač opatrně, přidržuje se neustále stěny, – poznal jsem, že mohu již úspěšně proti proudu plovati. Byl jsem zachráněn! Zachráněn! Zachráněn uprostřed nejčernější tmy, na dně strašlivého labyrintu, bez jediného paprsku světla, nevěda, jak dostanu se na denní světlo, a s příjemnou nadějí, že zhynu hladem v tomto podzemním bludišti.

Přes to však nepostrádal jsem přece veškeré možnosti orientace. Pamatoval jsem si, že výtok z jezera, když jsem do něho veplul, byl po pravé jeho straně. Bylo tedy třeba hledati nyní, až opustím výtokové řečiště a vpluji opětně do jezera, levé strany a plouti po levé straně podél jezerních břehů tak

dlouho, až nahmatají mé ruce vchod do přítoku, jímž jsem do jezera vnikl. Tento problém nebyl rozhodně z nejtěžších, plavba proti proudu byla však velmi namáhavá. Cesta zpáteční měla více než trojnásobné trvání nejen proto, že konala se proti proudu, nýbrž také proto, že plul jsem za naprosté tmy a ruce, tvořící tempa, musily současně hmatati po postranní levé stěně, abych poznal okamžik, kdy opustím řečiště, a mohl dáti se směrem ke vtoku do jezera.

Bylo to po velmi dlouhé době plavby, než sáhla má ruka, hmatající po levé stěně, do prázdna, z čehož poznal jsem, že ocitl jsem se v jezeře. Otočil jsem se rychle a prudce v levo a nahmatav po levé straně stěnu, lámající se se stěnou posavadní skoro v pravém úhlu, dosáhl jsem potvrzení, že se nemýlím. Stačilo nyní, držeti se jezerní stěny, abych docílil počátku řečiště. Občas viděl jsem dole před sebou nebo vedle sebe blesknouti žlutozelené světélko, nepatrné a matné, ozařující sotva decimetr vzdálenosti ve vodě mimo předmět, kterým bylo vysíláno. Byli to ryby a korýši, svítící před sebe svýma velikýma očima. Žluté vousy ryb kývaly se v jeho záři jako zlatá a drobná háďata. Světélkování mělo mnoho příbuzného se světélkováním látek fosfornatých, ale i se světélkováním elektřiny. Mám za to, že to byla živočišná elektřina, která působila svítivost očí těchto tvorů. Může-li elektrická energie u rejnokův a elektrických úhořů soustřeďovati se k vydávání elektrických ran, proč by se nemohla soustřeďovati u jiných tvorů k vydávání světla?

Pokud jsem plul podél stěn jezerních, necítil jsem vůbec proudu. Proud probíhal šikmou čarou od ústí k ústí a tvořil s kratšími stěnami jakýsi trojúhelník, jehož byl podponou, a po jehož odvěsnách jsem se pohyboval. Voda zde byla úplně klidná a tichá. Mrtvé a hluboké ticho, přerušované toliko zvukem mých temp,

nabývalo nyní daleko větší intensity. Na počátku plavby byl jsem ozbrojen elektrickou svítilnou a pozornost má byla neustále zaměstnávána díváním se hned na dno jezera, hned opět na jeho stěny, nebo na mramorovou svatyni, stojící na jeho břehu nad bílým schodištěm. Teď však byl jsem v naprosté tmě, a účinek hlubokého mlčení stával se nesmírně pronikavým a mohutným. Nikdo, kdo nezažil podobných dojmuv osobně, nedovede si představiti strašlivé ohromnosti mlčení a samoty uprostřed nejnepronikuutelnější tmy a nehnutých, širokých vod. Vše hmotné a lidské vzdalovalo se ode mne, a moje duše otvírala se myšlenkám, jaké nemají na této planetě jména…

Konečně, když jsem byl zahnul v pravo k prvnímu břehu jezera a plul jistou dobu podle něho, nahmatal jsem tupý a nepravidelný úhel, který tvořila stěna vtoku se stěnou jezerní, a veplul do vodního korridoru. Plul jsem vzhůru po jeho toku, a za nějaký čas počalo již ke mně doléhati temné a monotónní hučení. Zajásal jsem v duchu, neboť blížil jsem se místu, z něhož jsem vyplul. Opodál nahmatal jsem, odpočívaje chvíli na mělčině, na balvanu, jenž vystupoval u stěny malou plochou, několik hladkých předmětů miskovitého tvaru. Byly to škeble měkkýšů, které jsem při své plavbě po proudu odloupl. Sevřel jsem je nyní do levé dlaně a pokračoval ve své cestě, která stávala se opět namáhavější, ježto proud se počínal sesilovati. Tentokráte však uvítal jsem jeho odpor s radosti, neboť byl mi neklamným znamením, že se blížím svému cíli. Hučení a šumění stávalo se ohlušujícím, vlny počaly se tvořiti kolem mého těla, a drobné krůpěje mi šlehaly do obličeje. Za nedlouho poté ucítil jsem s levé strany lehký průvan do tváře, z něhož jsem poznal, že jsem u ústí chodby.

Vyhoupl jsem se několikráte k místu, z něhož vanul mírný vzdušný proud, až konečně zachytil jsem se břehu a ocitl se na suché půdě. V zápětí nahmatal jsem svůj režný vak, zásoby potravin a opodál své šaty. V kapse kabátu nalezl jsem zápalky a v tlumoku taviči lihový kahan. Škrtl jsem zápalkou a přiložil ji ke knotu. Lihový kahan měl na dně ještě trochu lihu, který stačil snad na půl hodiny. Byl skoro úplně vyčerpán. Nepočítal jsem s velkým množstvím lihu a vzal s sebou pouze tolik, kolik jsem předpokládal, že budu potřebovati k případnému odtavení zámku některých uzavřených kovových dveří, jichž možnost jsem předpokládal; jeho obsah jsem však vyčerpal na zatavení elektrické svítilny, nyní ztracené. Lihový kahan, jehož bezbarvé a neviditelné světlo mohlo mi býti v nejvyšší nouzi aspoň nepatrnou pomůckou při návratu, byl by mi tedy stačil pouze na pětinu cesty, a zápalek bylo v krabici nejvýše deset. Nebylo zde tedy naděje na světlo. Byl jsem však v situaci, kdy nic nebylo mi tak vzdáleno, jako lámati si hlavu podobnými úvahami. Setřel jsem s těla kapky vody a s posledním zbytkem sil sáhl jsem po potravě, kterou jsem rychle a hltavě pojedl. Ležel jsem bezvládně na zemi, neboť poslední námahy a strašlivá rozčilení vyčerpaly mé síly až na dno. Neměl jsem již ani tolik síly, abych se mohl obléknouti. V hlavě počalo mi hučeti, oči mé se zavíraly, a ruce klesly bezvládně podle boků. Usnul jsem nahý, jak jsem byl vystoupil z vody, maje pod hlavou tvrdý kámen.

Nemám tušení, jak dlouho jsem spal. Když jsem se probudil, cítil jsem, jak mnou lomcuje prudká zima. Kolem mne byla úplná tma, neboť lihový kahan, jejž zhasnouti před spaním opomenul jsem z únavy rovnající se mdlobě, byl dávno a dávno dohořel. Nahmatal jsem zápalky a škrtl jsem. Knot kahanu byl zuhelnatělý.

Celkem nebyla to velká nehoda. Kahan byl by mi nemohl na zpáteční cestě příliš mnoho posloužiti, – tím méně, že obsahoval nepatrné množství lihu. Labyrint nebyl ostatně labyrintem, v němž nebylo by lze se vyznati člověku, který jím jedenkráte prošel, zejména, povšimnul-li si jedné důležité okolnosti: silného průvanu, který proudil následkem neznámého otevřeného otvoru veškerými dveřmi a průchody, jež vedly k východu. Tento průvan stal se mi bezpečným a spolehlivým ukazatelem cesty.

Oblékl jsem se co nejrychleji, naházel veškery své předměty, pokud jsem je mohl na zemi nahmatati, do tlumoku, a dal se na zpáteční cestu. Klopýtal jsem přes skuliny v podlaze a stoupal vzhůru po kamenných schodištích. Pocit mrazivého chvění a zimy mnou lomcující záhy zmizel, jakmile jsem měl na sobě opět šaty a učinil několik intensivních pohybů. Cítil jsem se nyní značně osvěžen a posílen spánkem, jenž trval patrně hodně dlouho a jenž byl charakteristicky tvrdým spánkem beze snů, jaký následuje po největších námahách a útrapách.

Jak jsem podotkl, stal se mi průvan, táhnoucí vchody, bezpečným ukazatelem cesty. Prošel jsem, hmataje před sebou holí, bez příhody všemi korridory a síněmi, až konečně ocitl jsem se na kamenném schodišti, vedoucím ke vchodu do labyrintu. Matné, jemné a nesmělé světlo počalo se vlniti a chvěti po černých stupních. Přibývalo ho. Mělo stříbřitý nádech. Posléze jsem spatřil nad sebou čtvercový světlý otvor a za chvíli na to stanul jsem venku, uprostřed hluboké noci, mezi stromy, pod čistou oblohou, nezataženou jediným mrakem a pokrytou milliardami hvězd, probleskujících mezi korunami stromů. Měsíc v úplňku stál blízko zenitu, osvětloval malou paseku přede mnou bílým světlem a pronikal listovím věkovitých stromů, vrhaje na zemi fantastické stíny.

Oddechl jsem si z hluboka, stanuv opět pod širým nebem, a ssál do sebe s rozkoší zdravý, pryskyřicemi provanuty lesní vzduch. Přiklopil jsem k otvoru bronzové dvéře, zaházel je hlínou, mechem a listím a dal jsem se na cestu k domovu.

Veškery prožité dojmy zdály se mi nyní i při své obdivuhodné živosti, svěžesti a plastičnosti neobyčejně vzdáleny, jako by mne od nich dělila doba několika měsíců. Přemýšlel jsem o nich cestou, a zdálo se mi chvílemi, jako by všecko bylo pouhým snem. V lese nehnul se ani list. Jemný vánek, který s počátku vanul lesem, ustal úplně, a nastalo dokonalé bezvětří. Slyšel jsem pouze šustění svých kroků v mechu a spadalém listí. A z dálky, veliké dálky, kdesi na druhém konci lesa, slyšel jsem zvuk píšťal, zvláštní a podivnou melodii, plnou primitivní a divoké krásy, podmaňující a okouzlující. Zněla dlouho po lese a zachvívala se táhlou, sténavou ozvěnou, jako by věkovité stromy sdílely její smutky, radosti a vášně.

Když vycházel jsem po několika hodinách z lesa, byla obloha růžová, a Venuše skláněla se za obzor, zatím co nad horami vyhoupla se veliká purpurová koule. Celý kraj tonul ve světle, moře bylo pokryto růžemi, a ve větvích ozýval se ptačí zpěv. Obrátil jsem se k horám, vztáhl k nim ruce a zdravil nadšeně vycházející slunce, pronášeje vroucí modlitbu k Foibovi Apollónovi.“

VII.

SMARAGD.

„Když vrátil jsem se domů, byl jsem nemálo překvapen sdělením sluhy, který mne ujišťoval, že

jsem byl téměř čtyři dny mimo dům. Hastingsová, moje stará hospodyně, se mi zaručovala, že se jistě zničím1, a že ten prokletý les bude mojí záhubou. Toto ujištění opakuje v různých obdobách každého dne, když mi přináší čaj, místo přání dobrého jitra, a scházelo by mi něco celý den, kdyby je jedenkráte opomenula. Sdělení sluhovo mne ostatně velmi překvapilo. Neboť vysvítalo z něho, že jsem spal na břehu vodního korridoru skoro tři dny. Spí-li někdo nahý a vlhký ještě vodou, z níž právě vystoupil, v průvanu přes padesát hodin, je to jistě malý zázrak, neodnese-li to důkladným nachlazením. Já zaplatil jsem to pouze silnější rýmou, která se mne zmocnila na několik dnů. Několik důkladných slunečních lázní uvedlo můj organismus brzy do pořádku.

Nyní jsem vám řekl vše o svých výpravách do podzemí, Howarde. Znáte veškeré podrobnosti zrovna tak, jak je znám já. Budete-li si přáti a setrváte-li na svém rozhodnutí, vykonáme výpravu spolu. Nechci vás k ní nikterak přemlouvati, neboť vím, že bude spojena s nebezpečím, ač na druhé straně bych si vaší součinnosti vřele přál.“ –

„Mé rozhodnutí je pevné, Stacketone. A přimlouvám se, abychom nastoupili cestu hodně brzy. Jsem tak nedočkav a dychtiv, jak nebyl jsem ještě nikdy ve svém životě.“ – „Chcete-li, můžeme se dáti na cestu hned zítra. Jsem právě tak volný jako vy. Vykonáme výpravu k propasti a překročíme ji. Bude to velmi nebezpečný čin. Musíme se spokojiti nejvýše dvěma neb třemi kládami, jež položíme přes rozsedlinu, – mostem velmi primitivním a nejistým. Mám sice žebřík, který, položen přes propast, mohl by nám poskytnouti primitivního mostu, jest však nejistý a chatrný, a přechod po něm byl by po čertech nebezpečný. Nezbude, než abychom si pořídili sami nějakou lávku; myslím, že úplně postačí silnější kmen

stromu, který bychom položili přes jícen. Přejíti v kolmé poloze bylo by ovšem pro nás více než nebezpečno, a bude nutno přelézti jej po čtyřech. Netrpěl jsem sice nikdy závratí, leč strašlivá hloubka propasti dovedla by způsobiti závrať i u lidí nejsilnějších nervů, nehledě k zmalátňujícímu účinku výparů, stoupajících z propasti, jemuž děkuji patrně za svůj třídenní spánek.“

„Myslím, že to bude velmi prosté. Pamatuji-li se dobře, poznamenal jste, že právě v místech, kde přerušuje a rozděluje chodbu, jest propast nejužší a její šířka činí zde pouze asi šest metrů.“ –

„Snad nedovedete si dobře představiti vzdálenost šesti metrů, Howarde. Šest metrů je značná délka, a kmen stromu nebo kláda, která má nám poskytnouti přechodu, musí míti nejméně dvanácte metrů délky. Jakým způsobem byste přeložil přes propast břevno kratší dvanácti metrů? Každý kratší kmen byste stěží převážil ve chvíli, kdy by počal dosahovati druhého konce, a sřítil by se dolů. Zvážiti vlastní silou převahu těžké klády, z níž zůstává vám v ruce pouze malý zlomek, skýtající nepatrné páky, je velmi nesnadné a pochybné.“ –

„Máte pravdu, Stacketone. Neuvážil jsem všeho přesně. Když však jsme se již rozhodli k dopravě jednoho těžkého kmene, nebylo by nesnadno, vzhledem k malému dvoukolovému vehiklu, jehož budeme jistě nyní potřebovati, položiti přes propast klad několik, jež nebyly by vzdáleny od sebe více než dvacet centimetrů. Tím, že by se přes ně přibilo ještě několik příček, vznikl by zcela pohodlný můstek, a nebezpečí závrati bylo by značně zmírněno.“ – „Budeme o této věci zajisté ještě uvažovati, Howarde. Nevíme, jaké překážky postaví naší dopravě v cestu chodba, která vede k přechodu, a které dosud neznám. Bude-li míti prudké zatáčky, bude provezení

dvanáctimetrových břeven naprosto nemožno a nezbude, než je pak rozpůliti a před položením přes rozsedlinu řádně zceliti a spojiti železnými tyčemi. To vše jsou podrobnosti neobyčejné důležitosti. Především bude však nutno, Howarde, klády tohoto druhu opatřiti a také poněkud přitesati, aby byly přizpůsobeny svému účelu. Tato práce vyžádá si značné doby, neboť diskrétnost celé záležitosti nedovoluje nám použíti dělníků. Potřebných nástrojů k tomu nechybí. Chtěje utajiti své výzkumy, byl jsem nucen mnoho podobných prací vykonávati sám a opatřil jsem se za tím účelem nástroji všech druhů a typů.“ –

Přípravy k výpravě byly záhy dokončeny. Opatřena čtyři nevelká kola, z nichž po dvou měla býti spojena železnou nápravou, a dvě dvojkolky takto vzniklé měly sloužiti k dopravě klad, které byly přitesávány před vchodem do podzemí. Použito tří stromů před pokrajem lesa u počátků Chrysidina pramene, které byly při poslední bouři vyvráceny vichřicí. Byly odpilovány a vhozeny pak do potoka, jehož proud dopravil je v blízkost místa, kde měly vykonati svůj úkol. Odtud byly odvlečeny k podzemnímu vchodu a zde přitesávány do čtverhranného tvaru, – práce velmi namáhavá pro amateury nezvyklé hrubým nástrojům tohoto řemesla. Konečně, po dvoudenním úsilí, bylo připraveno všechno k výpravě. Nezapomenuto ani na pevné provazy, jež mohly prokázati znamenitých služeb při prozkoumávání hlubin, které bylo lze předpokládati za korridorem na druhé straně propasti.

Po skončených přípravách odkopán a otevřen otvor do Podzemí, a tři klády, z nichž jedna měla dvanáct metrů délky, druhé dvě po osmi metrech, svrženy po schodech do hlubiny a za nimi mnoho jiných předmětů, jež pádem nemohly utrpěti úhony, a k jichž přenosu přes schodiště bylo by bývalo třeba vyvinouti

příliš mnoho energie. Kratší dvě klády měly býti posunovány na druhý okraj propasti po kládě nejdelší, jež měla býti přesunuta nejdříve, takže jejich krátkost nemohla již býti překážkou. Ozbrojeni nutnými nástroji, sestoupili pak Howard se Stacketonem po schodišti do první chodby. Zde spojena kola ve dvoukolky, k nimž připevněny klády a některé jiné těžší předměty, určené k dopravě. Postup chodbou nebyl příliš namáhavý. Malá kola ujížděla lehce po rovné, kamenné dlažbě, a za nedlouho dostiženo chrámu Chrysidina, v jehož pravé stěně byl vchod, otevřený dle bezpečných výpočtů Stacketonových do chodby, vedoucí k propasti.

Po dlouhých chvílích němého, nesmírného podivu Howardova před sochou nymfinou, vstoupili do vodorovné chodby. Zatáčky byly mírné a pozvolné, chodba všude dosti široká, takže nebylo překážek v dopravě dlouhých břeven. Odpočinku byly věnovány delší chvíle, neboť vlečení materiálu k překlenutí mostu, třebaže nebylo obtížné, bylo přece značně namáhavé. Stacketon táhl vehikl za silnou provazovou kličku, kráčeje v předu a zkoumaje elektrickou svítilnou schůdnost cesty, Howard posunoval vozidlo vzadu, dávaje při tom pozor, aby naložené předměty nespadly.

Mírné zatáčky chodby odchylovaly původní směr hned v právo, hned v levo. Záhyby k levé straně byly však četnější a delší. Chodba odchylovala se celkem značně v levo od původního směru, v čemž viděl Stacketon potvrzení svých domněnek o směru, neboť tím stavěla se chodba stále kolměji k směru výtokového koryta, jež mířilo k propasti. Stacketon co chvíli díval se na kompas, zjišťuje směr a porovnávaje výzkumy s plánem labyrintu, který byl pořídil, nakresliv do něho i pravou, dosud neznámou chodbu z Chrysidina chrámu tak, jak její směr předpokládal.

Nyní poznával, že jeho předpoklad byl správný v celém rozsahu.

Chodba měla rovně přitesáváné stěny, opatřené tu i tam reliéfy se symbolickými značkami. Nechybělo ani symbolů živlův, ani symbolů plodností a plození. Šířka korridoru málo kolísala. Téměř všude byla chodba tři metry široká. Konečně, po provedení mírné zatáčky v levo, počalo doléhati k sluchu jednotvárné hučení a šumění. Propast nebyla již daleko. V nejbližším okamžiku nabylo elektrické světlo barvy zsinale bílé a nachová záře padla v tvář Howardovu i Stacketonovu. Půda se zde zcela nepatrně svažovala směrem ku předu, a stačilo mírně posunovati vozík, který ujížděl po hladkých dlaždicích mírného svahu téměř sám.

„Vypadáte jako ďábel, Stacketone," poznamenal Howard, „a já jistě také." –

Byli dospěli právě na konec chodby a stanuli před okrajem propasti. Hučení a šumění zvýšilo se nyní v mocný lomoz, ne však tak ohlušující, aby překážel hlasitému rozhovoru, neboť vodopád počínal až o dvě stě metrů dodej i a vzdálenost tlumila jeho dunění.

Pokročili k propasti a ulehnuvše na jejím okraji, dívali se do Hlubiny. Rudý kotouč jevil se Stacketonovi s tohoto vzdálenějšího místa o poznání menším, intensity jeho záře však neubývalo. Pohled na vodopád, který řítil se dvě stě metrů pod nima do hlubiny tisícimetrové, byl ohromující. Vody krvavé barvy valily se mohutným proudem přes okraje

korridoru. Prudkost proudu byla tak značná, že oblouk převalujících se vod, přečnívaje značně okraj, opisoval část své dráhy ve vzduchu směrem vodorovným a tvořil úchvatnou rubínovou polo-klenbu. Splendidní oblouk křišťálový, jímž jako by procházelo nepřetržité chvění barev, tajemná a pohyblivá vlna mihotajících se červených světel, stále neklidných a bouřlivých. A dole, nade dnem kolossálního jícnu,

tříštily se vody o ohromné plochy a hrany v nádhernou tříšť krůpějí, a široké pruhy pěnové klouzaly dolů jako druzy růžových mléčných opálů.

Rudý kotouč na dně, nad nímž poletovaly husté páry vařících se vod, nabýval následkem vlnění se těchto par zdánlivě mihotavého pohybu, který dodával mu zvláštní živosti a budil dojem, jako by se nepřetržitě otáčel kolem své osy. Nejskvělejšího však divadla, jehož Stacketon při své předchozí výpravě nemohl v tak plné míře pozorovati, ježto byl v něm a nikoli nad ním, skýtal bohatý déšť, lijící se neustále z hustých oblak mlh, jež měnily se v chladnějších a stále ochlazovaných polohách u výtoku proudu v milliardy krůpějí, řítících se opět do jícnu, aby se dole znova proměnily v páry a stoupaly v podobě roušek nachové mlhy do výše. Jako by spousta svítivých drobných rubínů sypala se nepřetržitě v hustých proudech do šarlatového jícnu, jako by se vznášely nad propastí nepřehledné roje nádherných, svítících mušek.

Leč účinek par, stoupajících ode dna, byl i v těchto výškách mocný, a nebylo bezpečno vydávati se mu příliš dlouho. Howard a Stacketon odvrátili po několika okamžicích nezměrného obdivu hlavy od nádherného divadla, povstali a uchopili se práce. Nejdelší břevno bylo odvázáno od vozíku, s něhož sňaty také provazy na něm složené a některé jiné předměty, jichž bylo v nejbližší době zapotřebí.

Jejich pohled padl nyní intensivněji na druhou stranu chodby, oddělenou propastí a ozářenou zeleným světlem, jež vznášelo se na tenké zlaté niti nad zlatou třínožkou. Howard zhasil elektrickou svítilnu, aby bylo lze lépe pozorovati druh a zdroj zeleného světla. Byl to předmět podoby a velikosti slepičího vejce. Byl broušen, jak bylo i přes vzdálenost propasti pozorovati, v množství hran a ploch, jež vydávaly aktivní, samostatné světlo zelené barvy. Byl

to veliký drahokam, mající věrnou barvu smaragdu, avšak nesmírný a nevídaný lesk, světelnou aktivitu, jakou nehonosí se nijaký známý nerost. Ústí chodby bylo úplně zelené září tohoto světla, jež rozlévalo se širokými vlnami do značné vzdálenosti a jež mísilo se nad propastí s rudým světlem výhně v odstín jemně žlutavých, do růžová přecházejících růží. Zlatá třínožka i mramorový podstavec, na němž spočívala, byly ozářeny tímto smaragdovým světlem tak, že bylo viděti každý jejich detail. Zlatá trojnožka podobala se tradicionální třínožce věštírny delfské, jak nám zůstavila její popisy historie a podání. Přes to však bylo lze pozorovati u ní některé podrobnosti, které ji od tradiční a všeobecně známé věštírenské trojnože odlišovaly. Třínožka byla postavena k okraji mramorového podstavce tak, že noha, tvořící vrchol trojúhelníka, posunuta byla ku předu. Massivní zlatá deska podoby trojúhelníka se zakulaceným vrcholem byla přikována k třem graciosně zahnutým zlatým nohám, jež zakončeny byly zlatými lvími spáry. Na zadní části třínožky, tvořené základnou rovnoramenného trojúhelníka, bylo upevněno nevysoké opěradlo ze zlatých drátů, proplétaných nádherně stylisovanými křivkami, jež zobrazovaly symboly hermetického rázu. Třínožka stála na mramorovém podstavci tak, jako by ji byla kněžka právě opustila po ukončené věštbě. A přece byla tomu již jistě dvě tisíciletí, co poslední strážce tradic a sídla velké zasvěcenecké společnosti zemřel a odnesl s sebou do hrobu tajemství velkého a mocného Řádu, jenž byl zajisté příliš vysokým a vyspělým, než aby mohl najíti v době úpadkové důstojných dědiců.

Howard a Stacketon chopili se velkého dvanáctimetrového břevna a počali je posunovati přes propast do ústí druhé chodby. Po malém úsilí přehoupl se druhý konec klády a spočinul na pilíři. Byl posunut

ještě o něco dále, tak, aby na každém konci přečníval o tři metry a nabyl bezpečné opory. Při upravování jeho polohy narazil náhle jeho konec na vozidlo se zbývajícími dvěma trámy a nákladem příčných dřev. Vozidlo, stojící dvěma předními koly na samotném okraji srázu, pohnulo se, a než mohl býti učiněn pokus o jeho zadržení, sjelo po šikmé ploše a řítilo se do propasti.

Dívali se za ním, jak letí rychlostí stále se zvětšující do rudého jícnu, narážejíc občas jedním ze svých konců na stěny propasti. Dívali se, jak jeho velikost se s úžasnou rychlostí zmenšuje, až podobalo se malé hračce. Prošlo několika okruhy par, proniklo závojem rudých mlh a ztrácelo se takřka pod jejich hustými oblaky. Pak zazářilo u dna propasti mocné bílé světlo a zatlačilo na několik okamžiků rudý přísvit. Divadlo, které objevilo se na těchto několik okamžiků, bylo úchvatné. Nádherná klenba duhová přikryla v té chvíli propast a chvěla se pod nohama užaslých diváků. Gigantický opál, ozařovaný pohyblivým zdrojem světelným, vznášel se před vodopádem jako božská koule, z které se měla zroditi Iris. Duhová kupole, podobající se průhlednému rouchu, spředenému z nejjemnějších a nejdražších vláken sedmi druhů, jež měnila svou barvu se záhyby vln lehounké clony, nadnášené doteky mírných vánků, prostírala se po celé šířce bezedného jícnu, jemuž propůjčila na malou chvíli vzhledu vchodu, vedoucího do sídla géniů. Pak podobala se duhovému závoji, vzdouvanému rythmickými pohyby etherické tanečnice, jejíž subtilní a vzdušné tělo stalo se neviditelným, splývajíc úplně s opálovým světlem. Tento zázrak trval několik nepatrných okamžiků. Zhasl stejně1 náhle, jako se byl objevil, a jednotvárný rudý déšť lil se opět tam, kde zachvívala se duhová krása.

Howard se Stacketonem dlouho na sebe mlčky pohlíželi, načež se dali oba současně do smíchu.

„Byl nejvyšší čas, že to zhaslo,“ – poznamenal Howard, „měl jsem pekelné pokušení, vrhnouti se do té výhně opálových barev a světel.“ –

„Ztratili jsme sice důležitý materiál, avšak zaplatili jsme jím za divadlo, jehož nelze doceniti. Byla to směšná a hamižná cena, Howarde!“

„Nezbude, než přelézti po čtyřech po kládě, milý Stacketone. Přiznávám, že myšlenka na tuto cestu není mi příliš příjemná. Netrpěl jsem nikdy závratěmi, ale při pohledu na tuto rozšklebenou červeň marně se namáhám jim se ubrániti.“ –

„Zbyly nám, bohudíky, provazy, Howarde, které nám přechod usnadní. Uvážu si konec provazu kolem pasu, a druhý konec podržíte vy ve své ruce. Kdybych při přelézání břevna byl zachvácen závratí neb omámen parami a spadl dolů, budu takto pojištěn. Bude nejlépe, uvážete-li provaz rovněž kolem svého boku druhým jeho koncem, a sevřete nejbližší jeho část pevně do svých rukou, abyste byl připraven vyvinouti v kritickém okamžiku svou svalovou silou protitlak tíži mého těla a nebyl smeten se mnou. Jakmile překročím propast, vyměníme si úlohy, a já budu bdíti nad vaší bezpečností.“ –

Návrh byl ihned proveden, a Stacketon položil se obličejem dolů na dřevěné břevno, které pevně obemkl rukama i nohama. Pak, nabrav hodně vzduchu do prsou a zadržev dech, pustil se v před. Zavřel oči, aby nebyl vydán nebezpečí závrati, leč pokušení, pohlédnouti na dno rozsedliny přímo z jejího středu, bylo příliš veliké. Stacketon otevřel zrak, když ocitl se v polovině přitesaného kmene. Jeho pohled padl na rudý terč, hořící dole, v nezměrné hloubce, jehož světlo pronikalo obloukem vod. Spatřil nesčetné útesy, jichž hroty a hrany, zabarvené nachovou červení,

budily dojem, jako by byly na konci rozžhavené. Celá propast objevila se teprve nyní v úplném rozsahu své hrůzné, ohromující krásy, oslavované nepřetržitým, monotónním a slavným hymnem věčného hučení řítících se vod, podobajících se proudům roztavených rubínů.

Pohled jeho bloudil po každé podrobnosti, spočíval na zahrocených a rozervaných útesech nesčetných skal, klouzal s nachovými pěnami do červené tůně a utkvíval na oblouku řítícího se proudu. Pak zmocnila se ho jakási malátnost, hruď zdála se mu úzkou a těsnou, a otevřel ústa, aby nabral nového dechu, dívaje se v bezedno, při jehož spatření zdálo se mu vše tělesné směšně nepatrným a ubohým. Vdechl hluboce vzduch hltavými a nestřídmými doušky. Tu počala se propast pod ním s šílenou rychlostí otáčeti, a vody řítily se kolem něho v divokém tanci. Vše měnilo se v šarlatovou a ztřeštěnou orgii. V hlavě počalo mu hučeti, a ztratil úplně pocit, že spočívá na úzkém dřevěném kmenu. Zdálo se mu pojednou, jako by se vznášel volně ve vzduchu, uprostřed červeného víru křepčících okřídlených postav, jež pohybovaly se kolem něho s takovou rychlostí, že splývaly v jediný celek, jediný šarlatový chaos. Pak bylo mu, jako by se byl ocitl uprostřed záplavy večerních červánků, tak husté, že stala se očím naprosto neproniknutelnou. Všechny tyto dojmy vystřídaly se v jeho duši během dvou neb tří vteřin. Pak byl vyburcován hlasem Howardovým:

„Pozor, Stacketone, držte se pevně a nedělejte hloupostí. Obraťte tvář směrem vzhůru a nedívejte se dolů. U čerta, držte se přece!“ –

Hlas přítelův vzpamatoval Stacketona. Byl nejvyšší čas. Omámen účinkem par a ztráceje podivuhodným vlivem pocit tělesného bytí, byl by se za chvíli pustil kolísavého a primitivního mostu. Teď však

vzpamatoval se, a pohled vzhůru vrátil jeho duši a smyslům rovnováhu. Nad ním zdvihala se v nevelké již výši široká kamenná klenba, vzdálená od jeho pohledu nanejvýše dvacet metrů, – délka nepatrná a směšná u porovnání s propastí, měřící kilometr hloubky. A přímo před ním zářila na mramorovém podstavci zlatá židle, spočívající na třech nohách, ztopená celá do jasně zeleného a intensivního světla, jež dodávalo jejímu zlatu zabarvení delikátně chlórového. Ještě několik pohybův, a ruka Stacketonova dotkla se pevné půdy. Vyskočil na dlážděnou podlahu a potácel se po ní ještě chvíli, jsa zmítán pocity člověka, jenž vystoupil na zem, byv bezprostředně před tím zachvácen silnou mořskou nemocí. Pak teprve nabyl úplné rovnováhy a vzpamatoval se cele z účinků závratného pohledu a opojných výparů.

Pohlédl na Howarda, stojícího proti němu na druhé straně propasti a odděleného od něho vzdáleností pouhých šesti metrů. Tvář Howardova byla celá rudá reflexem propasti, zatím co obličej Stacketonův přijal zelenou záři smaragdu, spočívajícího^ v tenounké zlaté síti a visícího na zlaté niti těsně pod klenbou chodby, vysoké asi tři metry. Podobal se velikému smaragdovému pavouku, který spouštěl se po vláknu zlaté pavučiny se stropu věštírny. Howard a Stacketon stáli proti sobě na okrajích rozsedliny, jako by zelený a červený démon střežil těchto končin před kroky nepovolaných a nezasvěcených.

Stacketon zvolal na Howarda: „Nezapomeňte vzíti do kapsy svítilnu a několik batterií. Korridor zdá se býti dosti dlouhým, a zajímavým a vede jistě k východu z labyrintu. V nepříliš velké vzdálenosti od nás jistě jest kráter sopky. Budeme nutně potřebovati světla. A při přelézání trámu zadržte dech, jinak se vydáte témuž nebezpečí, kterému jsem byl vydán já. Výpary,

stoupající z propasti, jsou jedovatě vonné a zákeřně svůdné!“

Howard byl již na trámu, který přelézal rychle, aby nebyl nucen nabírati dechu a vdechnouti páry, a s obličejem odvráceným od jícnu. Překročil jícen v několika okamžicích a stanul vedle Stacketona u zlaté třínožky bez nejmenší stopy závrati.

„Výborně, Howarde. Provedl jste věc mnohem obratněji než-li já.“ –

„Měl jsem zkušenost z pohledu na vás, Stacketone; byl jsem si již téměř jist, že se pustíte dřeva a spadnete dolů, když zastavil jste se uprostřed a díval se do hlubiny jako hypnotisován červenými paprsky. Vaše ruce byly již uvolněny, a kdybych nebyl na vás vzkřikl, abyste se vzpamatoval, byl byste měl potěšení, škrábati se se slušnými pohmožděninami za pomoci provazu na totéž místo, z kterého jste vkročil na tento primitivní most.“ –

„Myslím, že bude nejlépe, projdeme-li dříve chodbou a podíváme se k jejímu východu, – ač je-li vůbec dosažitelný, Howarde. Věštírně a zelenému kameni můžeme pak věnovati ještě dosti a dosti pozornosti.“

Dali se chodbou, jež stávala se již po čtyřiceti krocích úplně nepravidelnou. Klenba klesala a opět se zdvihala do velké výše, dosahujíc někdy i desíti metrů, stěny se rozšiřovaly, tvoříce hned dosti rozsáhlé síně, hned opět zužovaly se tak, že bylo nesnadné jimi se protáhnouti. Také podlaha stávala se nerovnou, jsou provrtána a rozbrázděna četnými otvory, jež byly často značně hluboké a rozsáhlé, a jež bylo lze jen se značnými obtížemi přeskakovati. Půda v těchto místech byla pórovitá jako houba. Na některých částech zužoval se strop i stěny tak, že bylo nutno po délce několika metrů provlékat. se po čtyřech. Sopečné hmoty, které protékaly svého času těmito

místy, ztuhly v nich ve vysoko nakupených vrstvách a ucpaly četné cévy tohoto podzemního organismu, jak bylo viděti z velké řady slepých a přecházených chodeb.

Asi po půl hodině cesty sestoupili do rozlehlejší dutiny, která jsouc dole širší, zužovala se nepozorovatelným, příkrým, téměř kolmým svahem směrem vzhůru. Stěny byly hladké, bez výstupků, a nahoře, ve výši asi pětadvaceti metrů, rozbíhalo se z nich asi šest chodeb paprskovitým způsobem.

„Zde nelze ničeho činiti, Stacketone," – pravil Howard. „Nemáme žebříků, a stěny jsou tak rovné a kolmé, že ani akrobat by po nich nevystoupil. Pro tentokráte musíte se zříci cesty do kráteru." –

Nezbylo, než podrobiti se nutnosti. Vraceli se cestami nerovnými a četnými otvory proraženými, přeskakujíce srázy a malé propasti.

Veliký smaragd, podobající se obrovskému pavouku, spouštějícímu se po zlaté pavučině, zářil záhadným světlem, jež fascinovalo. Mělo zvláštní posilující vliv, který pozoroval Howard i Stacketon, pokud nebyl vystavován zrak přímému pohledu do něho. Přímý pohled unavoval oči a působil jakousi ospalost, za níž však stávalo se tělo jako lehčím a elastičtějším. Dopadaly-li paprsky jeho na čelo, nedotýkajíce se přímo a kolmo očí, působily zvláštní osvěžení, pocit velké síly a pronikavé radosti ze života, která jako by se mohutnými proudy vlévala do nervů.

„Je mi nevysvětlitelno," – poznamenal Howard, – „že tento čarovný kámen může vydávati zde po tak dlouhou dobu světlo, aniž se jeho světelná energie vyčerpá. Nezdá se vám to podivným, Stacketone?" –

„Nikterak. Po objevení radia, jež obrátilo na ruby tak četné vědecké theorie o světelné energii a jejím ubývání, mám za to, že tento fakt nemusí překvapovati. Ostatně kdo ví, nemá-li kámen zvláštní

schopnosti, které dovolují mu nepřetržitě čerpati různé druhy sil a energií z ovzduší, které jest kolem něho, přijímati je do sebe a přeměňovati v energii světelnou? Každé ovzduší chová v sobě jisté kvantum elektřiny, která zvláště je lehce zpracovatelná v tuto způsobu. Nešlo by zde v tom případě o nic jiného než o transformaci sil, jež pocházejí stejně z jednoho a téhož zdroje. Bylo by na tom něco tak příliš zvláštního, Howarde?“ –

„V každém případě znamená tento kámen předmět na celém světě ojedinělý a jest nám neocenitelným důkazem obrovské pokročilosti antických národů. Teď však mám za to, Stacketone, že musí býti naší první starostí, najíti způsob, jakým bychom se kamene zmocnili. Vyslovováním domněnek a theorií za platonického dívání se na jeho lesk sotva prozkoumáme jeho podstatu, chemické složení a tajemství jeho zázračné síly.“ –

„Snad jich neprozkoumáme ani tenkráte, až se ho zmocníme, což bude vzhledem k tomu, že visí těsně nad okrajem pilíře, poněkud nebezpečné. Jsou síly, jichž poznání vymyká se obyčejnému chemickému postupu. Nesčetné předměty, mající vlastnosti překvapujícího druhu, neliší se obyčejným chemickým rozborem nikterak od předmětů, jež vlastností zmíněných postrádají. Myslím, příteli, že stojíme před záhadou, k níž
nenajdeme rozhodně klíče, nepodá–li nám ho ona sama.“ –

„Budiž. Snad se nám tedy podaří přiměti ji, aby sama promluvila, Stacketone. Jsme obyčejné spleti nevyzpytatelných záhad, a v některých chvílích jsem vskutku na rozpacích, sním-li či bdím. Za každým krokem klopýtáme o nějaké tajemství, podobající se zázraku. A za každým krokem klademe si tisíce otázek, na něž odpovídá nám pouze pohrdavé a zdrcující

mlčení! A přece tuším stále ve všem jakousi pevnou a skrytou logiku, tajemnou souvislost, která musí jedenkráte vystoupiti na povrch a projeviti se v oslňující jasnosti. Souvislost pevná a nikde nepřerušená, Stacketone, která nás dráždí a naplňuje neklidem! Víme, že zde jest, a toto vědomí nedovoluje nám již zastaviti se v půli cesty, kdybychom i bezpečně věděli, že zaplatíme její poznání draze. Mám vskutku vědomí, Stacketone, že by nám bylo snad oběma lépe, kdybychom jí nepoznali, mám však též neméně pevnou jistotu, že nelze již nyní přerušiti započaté činnosti. Přiznávám, že jsem v duchu nejednou vytýkal vaše přílišné zabrání se ve studium těchto věcí a že jsem vás v některých okamžicích byl dokonce schopen pokládati za monomana. Teď však počínám vás chápati, Stacketone, ve všech podrobnostech vašeho jednání, neboť i mne pudí neodolatelná zvědavost k vyšetření veškerých těchto záhad, k nimž nejsem poután jako vy přímým vztahem osobním a hlubokou tragikou osudovou. Jest jasno a jisto, že klíče k četným záhadám budeme ještě dlouho postrádati, a že bude vám projíti ještě četnými námahami, než naleznete poslední spojný bod!“ –

„Myslíte, Howarde? Já mám za to, že věc jest úplně jasná.“ – Oči Stacketonovy planuly divokým ohněm, tvář jeho byla bledá vzrušením. „Usedněte zde, do zlaté třínožky, Howarde!

Howard pohlédl překvapeně na Stacketona, pak beze slova usedl do zlaté židle a opřel se o její lenošku. Jeho oči dívaly se v neurčito přes propast, zatím co pootevřená ústa v pravidelných přestávkách vdechovala páry, vystupující z červeného jícnu. Jeho hlava byla celá ztopena v zeleném světle, které padalo naň širokým chvostem jako mocná sprcha zelených jisker a drobných plamének. Stacketon přistoupil k němu a postavil se na příč

směrem k třínožce. Jeho oči spočívaly nepřetržitě na tváři malířově, jehož líce zprvu zbrunátněly obrovským návalem krve a pak ponenáhlu nabyly nezvyklé bledosti, jež byla ještě sesilována účinkem zeleného světla. Tahy obličeje jako by tuhly a utvrzovaly se v nesmazatelný a nehnuty výraz. Oči nabývaly čím dále tím cizejšího výrazu, zůstávaly však otevřené, široce otevřené, aniž jevily vůle k uzavření víček.

Byl to skutečně Howard, který před chvílí hovořil se Stacketonem? Pouze vnější podoba jeho zůstávala, ale to, co vsunulo se mezi tahy, bylo úplně cizí fysiognomii Howardově. „Howarde, spíte?“

Stacketonovi nedostalo se odpovědi. Slyšel pouze hluboké, odměřené dýchání, zřetelné i za vzdáleného šumu vodopádu, padajícího o dvě stě metrů níže. I toto dýchání však stávalo se neustále tišším a nepozorovatelnějším, až zdálo se, jako by Howard vůbec byl přestal dýchati. Stacketon přiložil ucho k jeho ústům a naslouchal chvíli. Pak vyňal malé toaletní zrcátko a přidržel je těsně u jeho otevřených úst. Zakalilo se velmi znatelně. Dotkl se jeho ruky a sáhl na tepnu. Bila sice volně, avšak pravidelně. Dlaň byla velmi suchá a velmi studená.

„Spíte, Howarde?“

„Ano.“

Oči Howardovy dívaly se – možno-li to nazvati vůbec díváním se – cize a nepřítomně do neurčita. Lesk a život v nich zhasl. Byl to pouhý optický nástroj, uvedený v úplnou nečinnost.

„Kde jste nyní? Popište mi místo, ve kterém jste se ocitl.“ – Stacketonovi nedostalo se odpovědi. Ústa Howardova byla nepohnuta. Za to však jeho tvář počala se stahovati do nemožných křivek, tahy se přeměňovaly a přetvořovaly, až i zevní forma obličeje přestala býti formou Howardovou. Obočí svažovalo se

šikmým směrem k otevřeným očím, zatím co druhé jeho konce se protahovaly směrem vzhůru. Podél tváří, kolmým směrem k otvoru úst počaly se rýsovati dvě hluboké a markantní rýhy, přečnívající poněkud nad nozdry a ohýbající se dovnitř kolem otvoru ústního. Pak i tento počal se měniti. Prodloužil se znatelně, při čemž rty staly se tenčími a jejich koutky zahnuly se směrem dolů.

Stacketon hleděl ve tvář Howardovu, v níž nebylo již ani stopy Howardovy podoby, a jeho tělem prošlo lehké mrazení. Ne, to nebyla již lidská tvář! Nijaká fantasie by nedovedla vymysliti takové fysiognomie, a přece vznikla pouhým deformováním tahů lidské tváře, pouhou grimassou lícních svalů, bez jakékoli změny rozměrův a poměrův.

„Poroučím ti a zaklínám tě, ať jsi kdokoliv,“ – zvolal Stacketon, a jeho hlas rozléhal se dutě rozlehlými prostorami, – „opusť okamžitě toto tělo, jehož jsem ti nedovolil použíti jako nástroje!“ – –

Tu ústa spícího rozšklebila se ještě více, a z jeho hrdla vydral se zuřivý, řičivý a divoký chechtot.

„Zaklínám tě, abys opustil a uvolnil toto tělo,“ zvolal Stacketon znova hlasem povýšeným, a jeho ruce při tom učinily ve vzduchu nad hlavou Howardovou několik tahů.

Tu tvář Howardova počala se znova měniti. Tahy se opět kroutily a prohýbaly, lámaly a vlnily do nemožných poloh, až celý obličej nabyl úplné bezvýraznosti a splývavosti. A do této bezvýrazné masky počaly se pomalu vrývati vlastní tahy Howardovy, rysy, které jevila jeho tvář, když usedl na zlatou třínožku a počal vdechovati výpary z rozsedliny. Ani tento stav nepotrval však dlouho. Již v nejbližších okamžicích přetvořovala se fysiognomie Howardova opět, tentokráte ve směru opačném. Tahy stávaly se jemnějšími a distingovanějšími a nabývaly zladěnosti,

která se rovnala lahodné hudbě, delikátní melodii, vtělující se do tvarů.

Stacketon pravil hlasem povzneseným a vzrušeným:

„Rci, odkud pochází kámen, který visí na zlaté niti pod touto klenbou a rozlévá bohaté proudy zeleného světla tak podivuhodných vlastností? Zaklínám tě, mluv a podej pravdivé a přesné vysvětlení na mé otázky: Jaká je moc kamene, jehož paprsky vyvolávají nové síly a dávají tušiti přítomnost energie, která není energií lidskou? Rci a mluv pravdu, ať jsi kdokoliv: Jaké je tajemství, jež poutá tento kámen k mythu, jehož dějištěm a sídlem jest Háj Satyrů?“ –

Chvíli po pronesení otázek Stacketonových bylo ticho, naplňované jen hučením a syčením vodopádu. Pak rty Howardovy se otevřely, zůstávajíce stále v téže poloze, naprosto nepohnuty. Jen jazyk pohyboval se v ústech, a slova, která z nich zaznívala, byla bezbarvá, dutá a bezpřízvučná.

„Kámen se nazývá smaragdem bohův a diadémem královny nymf. Jsou v něm obsaženy veliké síly přírodní, život bez intelligence ale s nezměrnou mocí. Kámen vězní zhuštěné magické světlo, jehož individualisací jest jeho krystalická forma. Má sílu, nepřetržitě vydávati a propůjčovati moc tomu, kdo jej nosí, neboť ve stejném poměru, v jakém sílu vydává, přijímá ji a zpracovává z jakéhokoli prostředí. Jest zdrojem nezměrné síly tomu, kdož nose jej, dovede udržovati své vášně na uzdě a ovládati je, aniž jest jimi ovládán. Byl vyhráněn ve veliké dílně božských…“ – tu se hlas odmlčel a tvář Howardova nabyla výrazu ztrnulého. Stacketon učinil opět několik tahů nad hlavou Howardovou a zvolal:

„Mluv, zaklínám tě, dopověz vše, na co jsem se tě tázal.“ –?

Ticho. – Stacketon opakoval svůj rozkaz hlasem sesíleným a zvýšeným. Z úst Howardových, která zůstala pootevřena, vydrala se namáhavě tato slova:

„Vylije-li se vášeň ze svých břehů a unáší duši, místo aby jí byla unášena, jest nebezpečí, že se přelije do astrálního světla kamene. Neboť pouto její mizí a počíná působiti pouze přitažlivost sil ve smaragdu, která strhne duši, plující trpně po proudu vášní, s tímto proudem do sebe a přinutí ji, aby se do smaragdu individualisovala. Bytost přelévá se v novou formu, jež nesnese jejího napětí a nastává katastrofa. Proto jest zelený kámen pouze kamenem silných, neboť síly nenáležejí slabým. Tak je psáno v knize božských jeho tvůrců.“

Hlas jeho umlkl, a Stacketon, vztáhnuv ruku nad hlavu Howardovu, tázal se dále:

„Komu je kámen předurčen, a kdo bude nositelem jeho moci? Proč nazývá se diadémem královny nymf? Mluv, zaklínám tě!“

Howard odpověděl mdle:

„Bylo psáno plameny v desku etherovou, že nymfa, jejíž jméno jest Chrysis, a která…“ – hlas ustal, a tvář Howardova počala se opět měniti. Marně vztahoval Stacketon ruce nad hlavu prostředníkovu a opětoval své rozkazy s největším napětím vůle. Obličej Howardův pozbyl harmonické sladěnosti tahů a měnil se od minuty k minutě, propadaje se v úplnou beztvárnost. Pak nabýval podoby každé chvíle jiné, jako by veškeré typy bytostí chtěly vyrýti své stopy do plastické hmoty tváře. Sedm různých tvarů prošlo postupně tváří Howardovou, byla to celá a dokonalá škála fysiognomií, jež, vyjímaje jedinou, měly vše, mimo příbuznost s výrazem lidským. Poslední výraz, který ukončil tuto stupnici, byl týž, který zmocnil se obličeje nejdříve. Obočí stáhlo se znovu do polohy šikmé, a celá tvář přijala výraz strašlivého úšklebku.

Stacketon, zprvu, když marně se namáhal docíliti dopovědění započatých sdělení, značně mrzut, díval se na tuto poslední metamorfosu zcela chladně a klidně a učinil znovu několik pokusů Howarda probuditi. Když se mu to nedařilo a tvář jevila stále rozšklebený výraz, jenž byl by dovedl otřásti i nejodvážnějšími a nejlehkomyslnějšími, pozdvihl Howarda ze zlaté třínožky, jež byla k mramorovému podstavci přikována, a odnesl jeho tělo mimo dosah výparů. Bylo úplně ztuhlé a nehybné. Ruce setrvaly v poloze, jakou byly měly, když seděl na zlaté židli, a také nohy podržely ohnutí kolenou, které měly při sezení na třínožce. Byly úplně nehybné, jako by zkamenělé a zledovatělé v kloubech.

Stacketon položil bezvládné tělo Howardovo na podlahu chodby a zde počal je tříti. Učiniv několik magnetických tahů, dosáhl toho, že tělo stalo se opět vláčným a poddajným a pozbylo dřívější mrtvolné ztuhlosti. Čím déle byl mimo dosah výparů propasti, tím úspěšnější stávala se práce Stacketonova, až posléze podařilo se mu přítele probuditi nepatrným dýchnutím ve tvář. Do očí, neustále otevřených, vrátil se přirozený veselý život, a obličej Howardův nabyl své obvyklé tvářnosti. Zsinalá bledost byla za několik okamžiků vystřídána zdravou červení, a Howard pravil žoviálně po chvíli překvapeného rozhlížení se:

„Jak dlouho jsem spal, Stacketone? Dověděl jste se něčeho kloudného? Brní mi trochu hlava, a také kolena se pode mnou třesou.“ –

Potácel se chvíli po chodbě, pak opět vrátily se mu normální síly a úplná vláda nad tělem. Zmalátnělost trvala pouze několik okamžiků.

„Vaše tělesná schránka, milý Howarde, stala se na chvíli přijímacím salonem, kde se vystřídala během krátké doby velmi pestrá a zajímavá společnost. Světlo i tma procházely vaším obličejem, celá stupnice

intelligencí všech barev, celé spektrum bytostí, příteli! Sdělení, třebaže kusá a neúplná, jsou pro nás značné ceny, ač neřekla nám o smaragdu mnohem více, než jsem sám mohl vytušit. Byl bych tak rád položil ještě bohatou řadu jiných otázek, leč okolnosti nebyly dosti příznivý. Nebylo naprosto možno fixovati na delší dobu onu jemnou a ušlechtilou intelligencí, která byla by mohla tak mnoho říci. Nejsme vyzbrojeni a připraveni, Howarde. Chybí nám látek, nářadí a nástrojů, jimiž bychom mohli dosíci isolačního kruhu a odříznouti přístup jistému druhu bytostí. Leč, čeho jsme se dověděli, stačí konec konců. Máme veškeré nitky v rukou.“ –

Stacketon vylíčil Howardovi podrobně celý průběh magického spánku a opakoval mu učiněná sdělení.

„Nevím, čeho byste mohl více žádati, Stacketone, po dnešní výpravě. Myslím, že byla až do této chvíle úplně zdařilá. Nyní stačí ještě zmocniti se smaragdu a můžeme se vrátiti k domovu. Jsem již úplně silen, a moje ramena mohou poskytnouti vašim nohám vydatné opory.“ –

Howard opřel se rukama o stěnu chodby, a Stacketon vyhoupl se na jeho ramena. Opíraje se levou rukou o stěnu, natáhl pravou po smaragdu. Dosáhl ho bez obtíží. Odtrhl zlatou nit, na níž visel, a seskočil s ramenou Howardových. Smaragd houpal se na zlatém vláknu, jsa zavěšen v přejemné zlaté síti, a bohatá hra světel a stínů naplnila chodbu, tančíc po jejích stěnách. Zabalil kámen do hedbávného šátku a vsunul jej do kapsy.

„Hedbáví bývá znamenitým isolátorem všech předmětů tohoto druhu,“ – poznamenal. – „Víte, co je mi záhadou?“ – pravil Howard, – „Že kámen, který dovede zpracovávati síly prostředí a ovzduší a transformovati je v původní tvar životního světla, nevyčerpává těchto sil také z bytostí živých, s nimiž

vchází ve styk a že naopak jim svých soustředěných sil propůjčuje.“ –

„V tom, tuším, netřeba spatřovati záhady. Kámen, který jest jaksi kondensátorem životního světla, ubírá energii pouze předmětům, v nichž je buďto slabě vázána nepatrnou individualisací, nebo v nichž není vázána téměř vůbec. Magnetismus bytosti intelligentni, jsa silnějším, přejímá ji pak zpracovanou ve způsobu magického světla, jakmile se uvede se smaragdem ve spojení bezprostředním stykem s tělem. V době živelného vzkypění vášní v lidské bytosti mizí soudržnost jeho astrálních a psychických prvků, smaragdový kámen stává se v tom okamžiku mocnějším, jeho přitažlivost nabývá vrchu, a ona část bytosti, jež je zachovatelem a nositelem formy, vtéká do kamenného krystalu a jest jím absorbována, rozdíl je pouze ten, že bytost, nemající schopnosti assimilovati pro sebe energie a síly svého prostředí a okolí, musí nevyhnutelně podlehnouti zkáze. Nastane onen stav, jemuž se říká fysická smrt. Chcete cigarettu, Howarde?“

„Díky, Stacketone. Až překročíme propast. Chcete-li, můžeme nastoupiti zpáteční cestu, abychom přišli domů před půlnocí.“ –

Překročili primitivní a kolísavý most a vraceli se, ohlížejíce se k místu, kde nalezli zelený zdroj světla. Zlatá třínožka leskla se nyní rudým světlem, – poprvé snad po třech tisíciletích. Šumot a. sykot vařících se vod doléhal k nim z dálky, ztrácel se a zazníval posléze jako slabé hučení větru v korunách stromů, až zanikl úplně.

Když vystoupili z podzemí, byl den na sklonku. Les naplňoval se oním matným šeřením, jež charakterisuje tak význačně dobu bezprostředně před západem slunce. Paseka plnila se žlutavým světlem a stíny vrb, padající na ni, byly dlouhé a tenké. Pak stával se žlutý

přísvit tmavším, nabývaje odstínu šafránového. Hroty stromů zapálily se mírným nachem, který obrážel se i v bublajících vlnách potoka a pokryl nesmělým ruměncem i květy leknínů, houpající se v místech, kde říčka rozšiřovala se v malé jezírko. Rákosí šepotalo zde v kolébavém pohybu hrajících si vln, čistých a tak průhledných, že na dně tůně bylo viděti každý oblásek a každou škebli.

Stacketon díval se dlouho zadumaně do zrcadla tůně, jako by chtěl v něm nalézti obraz Chrysidin. Howard četl jeho myšlenky a zapáliv si cigarettu, procházel se diskrétně opodál. Pak zastavil se nenadále, a jeho oči upiatě dívaly se k jednomu místu. Hned poté zrychlil krok a spěchal za blízké křoviny. Vrtěl chvíli hlavou a vrátil se k Stacketonovi.

„Je čas k návratu, Stacketone, – pojďme!“ –

„Máte pravdu, jest čas. Půjdeme,“ – pravil Stacketon mechanicky, jako ten, kdo nemyslí na slova, která pronáší.

Chvíli kráčeli mlčky vedle sebe, zabráni v myšlenky na dojmy dne. Po chvíli mlčení obrátil se Howard k Stacketonovi a pravil:

„V době, kdy jste stál na břehu a díval se do tůně, viděl jsem mihnouti se za křovím na začátku paseky ženskou postavu. Byla obrácena k nám a spatřivši, že se na ni dívám, zmizela. Spěchal jsem do křoví, za nímž se ztratila, marně snažil jsem se však najíti její stopy. Žena ta byla nahá, zahalená pouze v zelenavý, duhově hrající závoj. Snad byla to pouhá hallucinace, vyvolaná dnešními dojmy a možná, že také trochu ještě vlivem výparů, jichž jsem se nad propastí dostatečně nadýchal.“

Stacketon pokrčil rameny.

„Byla-li nahá, je dobře, že jste jí nedostihl. Bylo by to býval poněkud nediskrétní.“ – Usmál se.

„Hledal jsem spíše její stopy, než jí samotné… Jsem si dobře vědom, že gentleman musí zachovávati korrektní formu i vůči přízrakům, jsou-li rodu ženského. Ostatně měla krásný závoj, zelený, duhově přecházející, Stacketone. Nehledě k tomu, že dryady vymáhají ohledů způsobem zcela jiným, činíce příkrý rozdíl mezi pokrytectvím a cudností.“

„Ano, avšak bytost, kterou se domníváte, že jste spatřil, má zajisté asi velmi živé a čerstvé upomínky na svou lidskou morálku.“

„Kterou vždy pohrdala a které se dovedla vždy smáti tak nevinným a upřímným smíchem, – nemyslíte, Stacketone? Znáte ji zajisté stejně dobře jako já, ne-li lépe.“

„Zajisté, Howarde. Podrobuji se. Nehledě k tomu, že odhodlá-li se jedenkráte k zaměnění své životní formy, musí nésti také do krajnosti veškeré její důsledky. Její objevení se zde nebylo by ostatně nikterak překvapující. Uvažuji-li logicky, jsem ochoten věřiti spíše v její přítomnost zde a v skutečnost jejího zjevu, než v možnost vaší hallucinace.“ – Stacketon zvážněl poněkud, a také s tváře Howardovy zmizel úsměv. Kráčeli tiše večerním šerem, jež počínalo houstnouti v přítmí, jen občas vyměňujíce skoupé slovo.

Byl již pokročilý večer, když dospěli k okraji lesa. Stromy počínala prosvítati hvězdnatá obloha, a tmavá hladina mořská, klidná, spící, nehybná jako voda jezerní, třpytila se po pravé straně.

Blížilo se k jedenácté, když došli do villy. Nebylo nálady uložiti se k spánku. Zážitky dne drážďily a sváděly k rozhovorům. Mysl, zaměstnaná podivnými obrazy, byla příliš čilá a příliš pohyblivá, než aby byla připustila spánek na víčka sebe znavenější.

Stacketon nejdříve vstoupil s Howardem do své pracovny, kde otevřel dvéře hlubokého výklenku.

Vytáhl z kapsy hedbávný svitek a vyňal z něho smaragd. Zářil nádherným, hlubokým leskem a prostíral na vše kolem tajemný, mihotavý závoj, chvějivý a subtilní jako měsíční svit, lámající se o ledové hrany. Avšak světlo drahokamu bylo plné a intensivní a naplnilo celou Stacketonovu pracovnu, ozařujíc každou podrobnost.

Dívali se mlčky na skvělý kámen, který nazván byl smaragdem bohův a diadémem královny nymf, váhajíce dlouho s uzavřením dveří, jako by se nemohli nasytiti pohledu na šperk, pocházející s onoho druhého břehu a obsahující to, co je zdrojem i tajemstvím veškerého života…

Opustili pracovnu, majíce oči naplněné zelenavým světlem; a usednuvše do zahradní besídky, cítili ve svých duších jeho klidné a mohutné plápolání, v němž byl zdroj síly, života a smrti.

Stacketon přinesl dvě láhve starého korintského vína. Stará hospodyně i sluha již dávno spali, jsouce přesvědčeni, že pán nevrátí se před svítáním, jak bylo jeho zvykem při potulkách Hájem Satyrů, a Stacketon přinesl ještě několik kusů studené večeře. Při lampě, visící se stropu besídky, zahloubali se v ono výmluvné mlčení, jež je tak drahé osobám, které si rozumějí. Vánky, přinášející těžké a husté vůně, chvěly se zahradou, pohrávaly listím a zachycovaly se ve vrcholcích cypřišů. Mísily se v snění Stacketonovo, připínaly se k jeho obrazům, pohrávajíce si v jeho duši lehkou rouškou, splývající od ramenou nymfy, jejíž hlava nesla těžké proudy hustých vlasů, barvy temného zlata.

Půlnoc již dávno minula, když přerušil Howard mlčení.

„Je podivno, že nesnažila se zmocniti se smaragdu Mrs. Burtonová, – věděla o něm zajisté.“ –

„Myslím, že se jistě snažila, Howarde. Visel však nad vodami Chrysidinými a snad byl pod mocí, v jejíž dosah vstupovati nebylo pro ni radno.“ –

Stacketon povstal a chodil prudce po besídce. Byl zřejmě rozrušen. Rozechvění vstupovalo do něho teprve nyní, kdy dojmy, uspořádané a srovnané, počaly vyvinovati svůj opravdový vliv.

„Záležitost se pomalu rozplétá, Howarde. Přál bych si, aby postupovalo vše letem. Cítím vždy jasněji, jak je mi tento druh života cizí. Je to možno, že jsem vám ještě před málo dny vykládal o úmyslu, přesvědčovati archeologické kruhy anglické a předkládati jim nejexquisitnější květy, jež vyrostly z antického ducha? Abych ukojil svou ješitnost a dokázal, že byla pravda na mé straně, lidem, u nichž je tak strašně lhostejno, co o mně soudí, mám profanovati nejnádhernější pravdu a nejkouzelnější krásu před intelligentním davem? Cítím, Howarde, v této chvíli obrovský omyl a tragickou chybu, které bych se byl málem dopustil. Život je mnohem hlubší a vážnější než vážnost a hloubka největších filosofů. Cítím, jak vymaňuji se ponenáhlu z homocentrického nazírání na život, jak vymaňuji se i ze své závislosti na lidech a jejich společnosti. Jste jediným z lidí, s nímž mohu se nyní stýkati, Howarde, a jsem šťasten, že to mohu konstatovati. Náš člověk! Naše společnost! Zda může žíti v dnešní společnosti ten, kdo pohlédl hlouběji do tajemství života? Zda možno vrátiti se do šedivé a beznadějné pouště, jež je tak skvěle charakterisována geniálními vynálezy věd technických? Století, dobývající oblak a nebes pomocí aeroplanů! Kam se poděla tragika Ikarova, Howarde, kde je mocný vzdor, jenž staví myšlenku, cit a vášeň před spěžové brány bohův, odvažuje se dotýkati se jejich ohně a unášeti jej na zemi? Od doby, co nosím prsten Chrysidin, jeví se přede mnou vždy v děsivější jasnosti zoufalá poušť

dnešního života lidského. Nové, nemyšlené myšlenky vstupují do mé duše, žhavé a mocné obrazy zachvívají mou bytostí, jež vstupuje překvapena do končin, již dávno tušených, kde odvážné sny naplňují se bušící a bouřící se krví. Vytvoříme nový život, Howarde, vstoupíme v svět, kde podstatou všeho je jediné pravdivá krása, a budeme míti pocit, jaký mají vyhnanci, vracející se po dlouhé době do své staré vlasti, na jejíž existenci již skorém zapomněli.“ –

Oči Stacketonovy plápolaly žhavým leskem, když pozdvihl pohár s vínem, aby dotekl se ve vzrušeném přípitku číše Howardovy. Howard opětoval mlčky přípitek a řekl po malé chvíli:

„Vím dávno, Stacketone, že o vašem životě je rozhodnuto. Jdete rovně a hrdě vstříc, – čemu jdete vstříc?… vím, že je to něco nesmírně velkého, a že přestal jste býti člověkem v téže chvíli, ve které jste se stal účastníkem mythu.“ –

Howard, dívaje se mu do očí, pociťoval, jako by cosi titánského vstupovalo do Stacketonovy bytosti, jako by vyrůstal ze své lidské velikosti do výše nadlidské. Cítil, jak vzpřimuje se cosi v jeho duši a dotýká se beztrestně věcí, smrtelníkům zakázaných. Bylo to něco nesmírně vážného a nesmírně tragického, při čem sevřela se Howardovi hruď, ale při tom tak giganticky velikého, že cítil absurdnost každého počínání, které by se bylo chtělo stavěti v cestu jeho záměrům.

Nedopitá láhev korintského vína zůstala na stole, když odcházeli z besídky. Růže voněly vášnivě a plnily daleko široko vzduch svými opojnými vzdechy, bolestnými jako touha, sladkými jako umírání a silnými jako polibek bakchantčin. Cypřiše rýsovaly se mohutně na čistém nebi, posetém hvězdami a politém světlem měsíce, jenž skláněl se pomalu za obzor. Vše zdálo se býti zúčastněno ve velké slavnosti vášně a touhy. Vonící růžové keře, stíny, přiléhající k zemi a ke

zdem jako v nehnutém, nedutajícím čekání rozpiaté náruče a široce rozevřených očí, silhouetty stromů, chvějící se podivnou nedočkavostí veliké chvíle a temně modrá obloha, jíž procházel tón vášnivé a zbožňované bolesti. Duch června, vstupujícího do druhé polovice a blížícího se letnímu slunovratu, prostupoval vše kolem a vtiskoval celé přírodě svou žhavou pečeť, znak bujné a zhuštěné síly. A do této nehnuté noci, kdy mlčící příroda nespala, ležíc v passivní a toužící nehybnosti onoho plného oddání, kdy oči jsou zavřeny a zuby zaťaty v ret, zatím co veškeré síly a celá věčnost soustředěna jest do jednoho blížícího se okamžiku, ozvala se známá hudba, vycházející z Háje Satyrů, melancholická a divoká, živelná a vášnivá, plná tajemných rythmů přírody a rozbouřené krve, pěnící se pod krutými šlehy bičující vášně.

Naslouchali v nesmírném unesení této báječné hudbě, v níž chvělo se a bilo srdce přírody, a jíž nemohlo nic tak skvěle přiléhati, jako přítomná noc června, blízkého slunovratu. Stacketonovi zdálo se, že nikdy ještě nezaznívala tato hudba tóny tak jímavými a neodolatelnými jako tentokráte. Dlouho ještě chvěla se nehnutou nocí, naplněnou vůněmi růží, oliv a vavřínů. Nedutající příroda zdála se napiatě naslouchati, jakoby se obávala, že jediným vánkem a jediným zašelestěním listu dopustila by se neúcty k této hudbě, která vycházela z její nejvlastnější krve. A když hudba dozněla, rozhostilo se daleko široko mlčení, jež rovnalo se němému obdivu a nezměrné úctě, sklánějící se před písní, v níž spojuje se s duší bohů duše živlův, a která tlumočí nejvzrušenější hlasy všech srdcí, v nichž obráží se bolestná krása podstaty života.

„Tento svět sám o sobě,“ – pravil Howard po chvíli mlčení, – „celá krajina, ve které žijete a kterou jste zvolil svým bydlištěm, Stacketone, má své zvláštní

ovzduší, tajemné a suverénní, jež jako by bylo naplněno obrazy skrytých a neviditelných zrcadel. Je to vlivem intelligencí, jež ji obývají, nebo je to zdání, vyvolané suggescí neuvěřitelných dobrodružství, kterých jsem se stal maně svědkem? Vím jen tolik, že mu cele podléhám, a že se mi stalo tak nevyhnutelným, že mě ani nenapadá brániti se proti němu. Cítím, že kráčíme po půdě, posvěcené doteky velkých dějův a určené, aby byla stále dějištěm věcí, vymykajících se běžným lidským názorům na velikost. Vše je zde jako by očarováno, z každé pídě půdy vystupují neviditelné paprsky, jež propůjčují člověku moc, viděti věci ukryté a nepostřehnuté. Krajina, v níž může se státi buďto každý jasnovidcem, anebo která propůjčuje za jistých okolností duchům živlů moc odívati se v tělo hustší a lidem odívati se v obaly řidší, usnadňujíc a umožňujíc jejich styky.“ –

Došli za rozhovoru do prvního patra budovy a do pracovny, kterou bylo projíti, aby dostali se do obývacích pokojů. Pohlédli ku přístěnku, jehož skulinami prodíralo se zelené světlo, tenounký svazek paprskův, osvětlujících úzkým pruhem část podlahy a stěn.

„Tímto způsobem neukryjeme bezpečně smaragdu; bude třeba ještě zvláštní schránky, do které by mohl býti uložen,“ – poznamenal Howard a otevřel dvéře výklenku. Kámen plápolat klidným světlem, jež vyplňovalo každý kout jizby.

„Sečkejte zde chvíli, Howarde, vrátím se ihned; poodejdu pouze do musejního salonu,“ – pravil Stacketon. Vrátil se s velikou amforou o širokém hrdle, spustil do ní smaragd a přikryl nádobu mramorovou deskou. Zelený svit spoře pronikal nyní úzkou štěrbinou mezi víkem a hrdlem. Když uzavřel a uzamkl Stacketon dvéře výklenku, zmizel úplně, a

nikdo nemohl tušiti přítomnost tajemného světelného zdroje.

„Dobrou noc, Stacketone!“

Zívaje, odešel Howard do svého pokoje. Vyhlédl ještě z okna do horké noci. Těsně u zahradní zdi spatřil rýsovati se na zemi stín. Měl podobu lidské silhouetty se dvěma rohy nad čelem. Chtěl již pospíšiti pro Stacketona. V tom však měsíc, sklánějící se za obzor, zapadl za vrchol hory, a tajemný stín zmizel, splynuv s temnem, jež naplnilo celý kraj. Howard ulehl na lože a v témže okamžiku usnul.

VIII.

ZLATÝ PAPRSEK.

Stacketon nemohl dlouho usnouti. Nepřehledná řada obrazů střídala se před jeho očima. Tančily a míhaly se kolem něho v divokém a splývavém chorovodu a nutily jeho mysl k neustálé činnosti, bránící snům a zaplašující spánek. Usnul k ránu, když v pokoji počalo se šeřiti a první úsměv dne zapaloval se na okrajích obzoru.

V té chvíli pozoroval Stacketon, jak skulinou roletty provléká se zlatý paprsek, jak vstupuje k jeho loži a dotýká se jeho skrání teplým a mazlivým pocelem. Viděl, jak naplňuje celý pokoj matným a jemným světlem, jako by do něho naházel žlutavých, jemně narůžovělých růží, jak posunuje se od rohu k rohu delikátním a diskrétním pohybem, zanechávaje všude stopy svítícího zlatého prachu, až byl takto vyzlacen celý pokoj.

Vyzlativ takto celý pokoj, kráčel zlatý paprsek nazpět k loži Stacketonovu a dotekl se znova jeho

skrání. Stacketon cítil vůni vlasů tmavého zlata a horký dotek rtů – drobných, červených rtů, pootevřených a podobajících se křišťálové číšce, naplněné světlem červánků – a chvění, zcela obdobné záchvěvům strun při okouzlující hudbě, proběhlo jeho nervy. Jeho tělo proměnilo se v hudbu a počalo tančiti se zlatým paprskem v společném rythmu, lehce vzrušeném a lahodně sladěném. Hudbou byl zde spíše pohyb než-li sám zvuk, a do duše pronikal spíše dojem vyvolaných krásných melodií než zvuk sám, jenž nebyl vnímán akkusticky. Hudba tvarů a vln chvěla se pokojem, naplňovala duši edenskou blaženosti, propůjčujíc jí záchvěvy stále rychlejší, jako by zvyšovala o celou oktávu její schopnost chápati krásu a radovati se z ní.

Pak pozoroval Stacketon, jak zlatý paprsek provléká se, ohlížeje se k němu stále svůdným a volajícím pohledem, skulinou roletty. Následoval ho rychle, a cítě se pojednou vzdušným, nehmotným a zářícím jako zlatý paprsek, provlékl se tenounkou štěrbinou a ocitl se uprostřed krajiny, nořící se pozvolna v plachý polosvit ohlašujícího se dne, zatím co na nebi svítily ještě hvězdy a blednoucí měsíc.

Zabloudili na zahradu a tančili po květech kosatců a magnolií, jež zářily pod jejich doteky zábleskem rozkoše skrze krůpěje rosy, jako když usmířená láska směje se skrze slzy. Zlatý paprsek dotýkal se travin a květů, a Stacketon vznášel se v jeho horkém a melodickém objetí mezi vlajícími rouškami mlh.

Pak opustili zahradu a odlétali vonícím vzduchem daleko do lesa, kde zlatý paprsek zanechával v mechu a mezi spadalým listím zářící stopu, jež poznamenávala všechna místa, kudy se ubírali. Ocitli se na břehu říčky, ve stínu rákosin, kde pod starou vrbou spal mladistvý satyr, maje rohy ověnčeny polními a lesními květy a ústa pootevřena v úsměv,

prozrazující zřetelně, jaký byl jeho sen. Zlatý paprsek poceloval jej lehce na víčkách, za nimiž mihotaly se sny polobožské puberty, a úsměv sličného kozonoha rozšířil se ve výraz ještě blaženější. Pak pootevřel víčka, ukázal hluboké, propastné oči a zadíval se roztržitě do sebe. A ověnčen lesními květy, usedl na větev staré, rozsochaté vrby, v jejímž listí se takřka ztrácel. Shlížel koketně svůj mladistvý půvab v zrcadle tůně a pak, jako by sám sebou spokojen, pohlédl sebevědomě a radostně k nebi a chopil se dvojité třtinové píšťaly. Do ranního vzduchu linuly se vesele vášnivé zvuky bez jediného stínu sentimentality, jichž duše nevěděla ničeho o touhách, které jsou nevyplnitelné. Tryskaly do mlčenlivého pološera, a týž úsměv, který ozařoval před chvílí tvář spícího satyra, vznášel se na jejich vlnách.

Zlatý paprsek byl však neklidný a nesetrval dlouho na témže místě. Pospíchal dále podél pobřeží říčky, chvěl se po rozbrázděné kůře vrb a zdravil světlým úsměvem květy vodních rostlin, plující po hladině. Les řídl, a bylo již viděti za jeho okraje k lukám. Louky byly rozlehlé, porostlé vysokou travou, a místy zdvihala se z nich osamělá skupina cypřišů a osamělá skála. Ubírali se proti proudu říčky, vzhůru, k jedné z těchto skupin cypřišů, kterou říčka protékala, a která tvořila zde nepatrný cypřišový háj. Uprostřed háje zdvíhala se vysoká a strmá skála, právě nad jezírkem, tvořeným v těchto místech bystřinou, jež vlévala se do široké kotliny, obklopené na všech stranách vysokými cypřiši, a vytékala průtokem, skrytým diskrétně spodními větvemi těchto štíhlých stromů, shlížejících svou monumentální vznešenost v černých, průzračných a klidných vodách osamělé tůně. Vzrušená hra zlatého paprsku vykouzlila v tomto tmavém a mlčelivém prostředí jakýsi zakřiknutý a nesmělý úsměv. Paprsek dotýkal se leknínů, které

stály na nepohnuté vodě a dívaly se k nebi, pokrytému tu i tam pastósním mrakem. Byly smutné, mlčelivé a bílé, jako květy, které rodí se z tajemství a jsou ošetřovány smutkem. Nepohnuly se na černé vodě, průzračné jako temný křišťál, nezachvěly se pod dotekem vln, které byly patrně v těchto místech vzácností budící úžas, ani pod dechem vánků, které snad jedenkráte za rok dotkly se hladiny čeřivým pohybem a rozšuměly vrcholky vážných černých stromů v píseň, smutnější a zasněnější ticha, jež lemovaly hustou a širokou obrubou živoucí tmy. A když dotekl se zlatý paprsek bledých a křehkých květů, vykouzlil na nich úsměv, jenž činil jejich smutek ještě hlubším a jejich mlčení ještě pronikavějším.

Tůně ta byla tůní smutku a tůní touhy, jež ztuhla v pózu mlčící bolesti. Vše bylo temné nad touto tůní a kolem ní. Vše bylo mrtvé a ztuhlé. Vše bylo nehnuté ve zdrcujícím klidu, který podobal se zakleté bouři. Husté skupiny cypřišů, lemujících břehy, podobaly se nepravidelným druzám krystallů tmy, a strmá skála, ověšená nesčetnými závoji jejich stínů, tyčila se k temně modrému nebi, zastřenému tu i tam hustým oblakem, jako zkamenělý výkřik rouhajícího se Titána. A na povrchu skály, strmé a vysoké, avšak mnohem nižší cypřišů, jejichž stíny kladly se na ni v hustých a těžkých vrstvách, stály zříceniny mramorové svatyně, s podlouhým obětním kamenem. Několik iónských sloupů, s hlavicemi částečně uraženými, jež válely se u jejich podstavců, porostlých tmavým mechem, bělalo se v této temnotě, v tomto kraji stínů, a vyvolávaly matný sen o postavách, zahalených v bílé řízy a kráčejících v němém průvodu k obětnímu kameni…

Zlatý paprsek vznesl se na temeno skály, vyhoupl se k zříceninám svatyně a procházel se mezi sloupovím. A pak vyskočil na obětní kámen a zazářil na jeho povrchu jako vzpomínka na hrdé plameny,

které tyčily se zde kdysi k nebi v nehnutém vzduchu, jejž naplňovaly vůní kadidla a myrrhy. Nyní ploužila se tudy pouze vůně pryskyřic, stoupající a vlnící se z kmenů mlčelivých a nehnutých stromů, a slabě kořenná vůně listoví.

A v těchto vůních chvěl se nostalgický a těžký sen o minulosti, o zbožných večerech, prochvěných zvuky kithar a forming, o bílých tělech kněžek, jež svítila za vonných soumraků temnotami, prozářenými hvězdami, a shlížela svou nedotknutou a cudnou nahotu v morionovém zrcadle průhledné tůně; – o mystických tancích, za nichž bílé, rythmické údy splétaly a vlnily se v hudbu, vyjadřující tajemné modlitby, zakázané profánním pod trestem smrti.

Teď zdálo se, jako by se byl zastavil čas v těchto místech, jako by věky bez povšimnutí přenášely se přes morionovou tůň, jako by vše bylo zde stanulo a uzavřelo se veškerým dalším změnám, veškerým dotekům dob, střežíc žárlivě a úzkostlivě své temné bolesti a svého hlubokého mlčení, v něž kanuly neviditelné stíny Stygu a Acherontu. Zříceniny chrámu nebortily se dále, setrvávajíce v témže stavu zničení. Skála neměnila svých základů, zůstávajíc nedotknuta ve svém tvaru passivními a temnými vodami, silhouetty stromů, rýsující se na temněmodré obloze, měly stále tytéž obrysy, a květy leknínů, plující po ebenu vod, zachovávaly stále přísně svůj počet a svou polohu. Tak se aspoň zdálo a takovým dojmem působilo toto prostředí, ve kterém i zlatý paprsek stal se pojednou jaksi zasmušilým a teskným, jako se změní usměvavý přísvit, když spočine na zmodralých, nafialovělých rtech…

A na černé skále, na niž stlaly se hustě černé závoje cypřišových stínů, na místě, kde temno bylo nejhustší a nejneproniknutelnější, na samotném okraji před bílými sloupy a nad zrcadlem tůně, seděla jakási

postava. Byla tak zahalena ve stíny, že nebylo jí zprvu ani viděti. Byl to satyr, satyr v plné síle mužného věku, s tváří neobyčejné krásy a božské vznešenosti. Dva rohy nad hrdým čelem mluvily o energii vůle a myšlenky, tryskající z božské hlavy a schopné zdrtiti vše, co postavilo by se v cestu tomuto mocnému a krásnému božstvu. A přece zdálo se, že výraz, mluvící o energii myšlenky a vůle, schopné rozdrtiti vše, co odvážilo by se postaviti se v cestu této božské intelligenci, nemluvil pravdy. Póza, ve které polobůh seděl na skále, usvědčovala tento výraz ze lži.

Tvář jeho mluvila o smutku nevyplněné touhy a o tragice nedosažitelného, o marném vzpínání se k hledanému cíli a o strašlivém vzdoru proti nebesům. Lokte satyrovy byly opřeny o kolena a hlava složena do dlaní, sklánějíc se nad ebenem tůně. Oči měl upřeny před sebe do neurčita. Byly černé, hluboce černé, hlubší a černější tůně, jež se pod nima rozevírala. Nehty prstů, zarývajíce se do tváří pod očními důlky, stahovaly lícní svalstvo poněkud dolů a působily, že oči byly otevřeny ještě šíře, odkrývajíce svůj smutek v celé zdrcující plnosti jeho majestátu. A tento smutek nebyl pouhým smutkem smrtelníků na zemi, ale něčím, co nesčetněkráte převyšovalo a násobilo veškeré představy o smutku, a něčím, pro co nelze nalézti výrazu v lidské řeči. Neboť jako rozkoše a radosti, kterých bohové požívají, nekonečně převyšují největší radosti smrtelníků, tak i smutky, dotknou-li se jich, jsou nekonečně a nezměrně veliké, vpravdě božské, a převyšují vše, co může rozteskniti a zastíniti srdce lidská.

Svalnaté nohy a ruce se nechvěly, a nebylo ni stínu poddávající se citovosti pozorovati v nervech. Smutek satyrův byl bolestí, jež nedotkla se nikdy prosby a jež splývá pouze s nepřetržitým titanským vzdorem. Boltce, nahoře špičaté, přiléhající k pyšným skráním,

zvyšovaly ještě výraz mohutného a divokého vzdoru, hrdé a živelné velikosti, nádherné a neodolatelné velkolepou primitivností svého projevu.

Zlatý paprsek sestoupil s obětního kamene, vznesl se k očím satyrovým a vykouzlil v jejich tmě plápolavou zář. A tato zář nebyla již září úsměvu, ale proměnila se v očích satyrových v divoké a hrozivé plameny bezedné vášně a ničivé síly a osvítila jejich výraz v celé bezedné hloubce jeho temnosti a tragiky. A Stacketon, popatřiv na jejich dno, pochopil, proč jsou tato místa tak strašlivě a nadlidsky temná…

Strnule a nehybně setrvával satyr ve své póze. Jeho nohy, visící se strmého skaliska a opírající se kopyty o malý výčnělek, byly ohnuty v pravý úhel a vypadaly, jako by celý zjev kozonohův byl pouze výmluvnou a mistrnou sochou, – tak nepohnutě seděl zde polobůh, a tak kamenně tvrdé byly rysy jeho obličeje.

Světlé a radostné záření na obloze ohlašovalo, že probudilo se jitro, a že nastal již úplný den, avšak jeho radostné a veselé hlasy vyhýbaly se těmto místům. Nic z rejů pohyblivého a plného života nepronikalo v tyto končiny, všecky vnější zvuky jako by se odrážely od nedobytné a ztuhlé atmosféry prostředí a padaly nazpět, aniž pronikly jediným jejím atomem. Ptáci prchali z dálky před cypřišovým hájem, a bylo-li jim letěti jeho směrem, vyhnuli se mu širokým obloukem. Nikdy nestavěli hnízd ve větvích temných stromů a nikdy na nich neusedli, aby si odpočinuli po dlouhém letu. Nikdy nesnesli se k morionové tůni, aby se napili z jejích nehnutých vod, neoživených bzučením jediné vážky a nezvlněných pohybem jediné rybky. Proud nepozorovaně a neslyšitelně procházel tůnu zachovávaje přísně a úzkostlivě vzezření její zakleté nehybnosti a neodvažuje se pohnouti hlubokým mlčením místa.

Satyr seděl dlouho ve své zasněné a ztuhlé póze, s lokty opřenými o kolena, zády ohnutými v před a hlavou obrácenou kamsi přes tůň, do neznáma a neurčitá, snad k místům, z nichž vyšla kletba posud nedokonaného Mythu. Pak jeho trup se vzpřímil a jeho hlava se vztyčila, dávajíc vášnivému smutku projevovati se v nové formě pyšného majestátu. Jeho hrdost stávala se nyní, možno-li, ještě božštější, jeho krása světlejší a plápolavější v temné hloubce výrazu. Satyr pozdvihl z trávy sedmičlennou syringu a přiložil ji k bolestně a pyšně staženým rtům.

Divoká a uchvacující hudba naplnila mrtvou končinu, jež nezachvěla se pod jejími bouřlivými vlnami, jako by fascinována z nehybnosti zakletí v nehybnost zdrceného a podmaněného obdivu. Hudba vášnivá a melancholická, plná bouřlivého cítění a nezadržitelné touhy, hudba, v níž chvěla se duše titánů a héroů, a každý její tón podobal se jiskře ohně, který uloupen byl s nebe. Tryskala v proudech mocnějších a bouřlivějších, jako svazky žhavých blesků, metaných od země k nebesům, a v zápětí přecházela v píseň bezejmenné touhy a v šepot nezměrné lásky, hned tlumená, hned hřímavá, ale stále stejně žhavá, stejně nezadržitelná a stejně tmavá.

Stacketon znal dobře tuto hudbu. A zlatý paprsek, který ozařoval ještě před chvílí hluboké temnoty satyrových očí, vysmekl se z nich, zachvěl se opět po boku Stacketonově, a dotknuv se prostředního prstu jeho levé ruky, otočil se kolem něho bleskurychlými spirálami, jež splynuly v jedinou okrouhlou plochu.

Stacketon pootevřel oči, a jeho pohled spočinul na zlatém prstenu Chrysidině, ozářeném paprskem slunečním, jenž prodíral se skulinou roletty. Vyskočil s lože, přistoupil k oknu a vytáhl záclonu. Byl skvělý,

zářící den, naplněný sluncem. A z dálky, směrem Háje Satyrů, zaznívala stále ještě divoká a božská hudba.

IX.

SETKÁNÍ.

Bylo téměř poledne, když sešli se Howard se Stacketonem na verandě villy, aby vypili svůj čaj a věnovali se při cigarettách vzpomínkám a myšlenkám, jež byly by se zdály komukoli jinému fantastickými a ztřeštěnými. Modravý kouř vlnil se tenkými stuhami kolem cypřišů zastiňujících verandu a visel takřka nepohnut v klidném vzduchu, naprostém bezvětří, jež činilo horký den ještě parnějším. Byl devatenáctý červen, den blízký letnímu slunovratu, a léto bylo naplněno největší a nejplnější žhavostí, při níž jed stává se nebezpečnějším, vášeň opojnější a láska zhoubnější.

Howard přemýšlel o podivném stínu, který viděl předešlé noci, když chýlila se k jitru, a Stacketon dával defilovati před svým duševním zrakem veškerým obrazům, jež přinesl mu sen dnešní noci, či spíše dnešního jitra. A zdálo se mu, že zůstalo ještě cosi ze zasněnosti noční viseti na jeho řasách, které dívaly se na vše jakousi tajemnou mlhou, divným a opojivým oparem, jenž okouzloval a odhmotňoval vše, čeho se pohled dotekl. Obrazy dnešní noci byly jistě mnohem skutečnější a plastičtější, než vše, co zjevovalo se nyní jeho očím, počínaje klidnou hladinou modrého moře, zarámovanou do černé obruby cypřišů, stojících po obou stranách přední fronty villy, nad níž vznášeli se bílí rackové, a konče posledním vrchem, vroubícím v zastřených dálkách pozlacený obzor. Vše, co

spatřoval, zdálo se nyní Stacketonovi nezměrně plochým a cizím, zatím co obrazy snu, vyvstávající znova a znova v jeho duši, nabývaly stále větší určitosti. Díval se tváří v tvář do očí smutnému a temnému satyrovi, snícímu, tesknícímu a vzdorujícímu nad morionovou tůní, jehož hudba byla mu tak dobře známa, a jehož poslední píseň sotva dozněla v tyrkysovém a zlatém vzduchu dnešního dne, a bloudil končinami, jichž krásou kochala se ještě před nemnohými chvílemi jeho duše, když následovala zlatého paprsku.

Bylo ticho mezi Howardem a Stacketonem, zvláštní a významné ticho, prozrazující, že duše obou mužů naplněny jsou představami něčeho nesmírného, čeho nelze vymeziti slovy lidské řeči. Cosi vznášelo se nad nimi a bylo to mocné, hluboké a neodvratné. Dívali se mlčky k moři, jehož hladina byla rovná jako zrcadlo, sedíce nepohnutě ve svých proutěných křeslech. Jen občas zapraskal sotva slyšitelně suchý tabák v cigarettě, a i tento tichounký, sotva pozorovatelný zvuk nabýval v mlčelivé rozmluvě obou mužů nepříjemné a rušivé hlučnosti.

Pak přišla stará hospodyně odklízet se stolu talíře a podívala se mlčky na Stacketona. Neřekla slova, podívala se pouze na něho a lehce povzdechla, jako by chtěla říci, že je škoda slov, a že je zde zbytečno se dále namáhati. A zdálo se, že pociťuje zvláštní rozkoš, když hřmotné řinčení talířů porušilo mlčení, jehož obsah tušila a jehož nenáviděla starostlivostí staré rodinné služebné, osobující si určitá pěstounská práva.

„Upadli jsme v nemilost, Stacketone! Bude nyní čas, abychom se polepšili.“ – Stacketon mávl nedbale a nervosně rukou.

„Dnes prominete, Howarde, opustím-li vás na dvanáct, nebo snad i čtyřiadvacet hodin. Je to

naprosto nutné a je vyloučeno, že byste mohl jíti se mnou.“ –

Howard kývl hlavou.

„Rozumím, Stacketone. Jsem na to připraven již delší dobu. Hleďte, abyste se vrátil před západem slunce.“ –

„Uvidím. Zatím doufám, že najdete dosti příležitosti, abyste přemohl dlouhou chvíli. Moje celá bibliothéka je vám k ruce, a parný den uběhne vám částečně rychle při koupání a delších plavbách. A zachce-li se vám lovu, víte, kde hledati pušky.“ – „Zajisté, Stacketone. Nemám již dávno práva míti dlouhé chvíle, neboť jsem okouzlen vaším případem, a za druhé, jest nejvyšší čas, abych začal pracovat. Moje Andromeda je na plátně nedokončena a čeká již tři neděle marně na můj štětec. Doufám, až se vrátíte, že budu moci vám ukázati hotový obraz, – aspoň v hlavních a stěžejných rysech.“ –

„Máte pravdu, Howarde. Je třeba, abyste dokončil svoji Andromedu pokud možno nejrychleji, jinak hrozí nebezpečí, že nebudete jí již moci zpracovati ve směru, jakým byla původně myšlena a pojata. Váš názor se změnil značně od chvíle, kdy jste začal obraz malovati –“

„A myšlenka se poněkud zlomila. Vím o tom dobře, Stacketone. Pozoruji sám, jak podléhá obraz stále znatelnější metamorfose a jak se odchyluje stále více od základní myšlenky. Stává se stále méně Andromedou a mění se v cosi jiného…“

„Nemyslím ani, že myšlenka se zlomila. Učinila pouze jakousi vzestupnou dráhu, křivku vývojovou, která teď dostoupila vrcholu a činí základnu, z které jste vyšel, důvodnější a cennější. Ale je třeba, abyste vše zachytil v tomto prchavém okamžiku. Jinak odchýlíte se tak, že celá věc se shroutí do sebe. Na odvážném vrcholku dělí vás pouze píď od propasti

nicoty. Tvrdíte, že věc přestává býti stále více Andromedou. Já tvrdil jsem již od počátku, že není zde pravé Andromedy a že znamenala pouze vnější dekoraci, splývavý a na pohled neodlišitelný rámec. Tvořil jste intuitivně, Howarde, ale zprvu vám bylo popřáno dívati se pouze klíční dírkou, a nyní se díváte pootevřenými dveřmi. Je přece jasno, že mnohé se tím změnilo, mnohý pojem nabyl jasnosti a mnohý byl opraven.“ –

„Zdá se, že znáte mé dílo lépe než já. Pronikl jste do všech jeho pórů a do všech jeho nervů, Stacketone. Nuže, dobrá. Jakmile se vzdálíte, vezmu plátno, stojan a barvy a odeberu se ke své skále. Je tam stinno, svěží vzduch, a bude se pěkně pracovati. Než se vrátíte, bude práce dokončena. Kdybyste se vrátil před západem, najdete mne u skály. Je to nanejvýše tři čtvrti hodiny od villy. Ostatně, nemýlím-li se, byl jste tam již.“ –

„Znám ji přece dobře z vašeho obrazu, Howarde, a jistě bych tam došel po tmě. Neslibuji však, že se vrátím před západem. Nemám vůbec tušení, jak dlouho bude trvati má vycházka. Zbytečně dlouho na mne nečekejte, a kdybych se do večera nevrátil, jděte klidně spát. A nehleďte na mne tak starostlivě, jinak bych se musil domnívati, že jste se nakazil od mé staré chůvy.“ –

„Nemohu, než znova vám doporučiti, abyste se hleděl vrátiti před západem slunce. Mé obavy nejsou babskými strachy pověrčivých hospodyň, Stacketone. Háj Satyrů za noční doby není nikterak hostinným, a vy máte nejméně důvodů, věřiti v jeho bezpečnost. Jsou jistá tušení, jichž dlužno poslouchati.“ –

„A která jsou velmi pochybná, poněvadž nevíme vždy, jsou-li opravdu tušeními, nebo pouhou indisposicí, vzniklou poruchami zažívání. A těžké korintské víno, které jsme spolu pili minulé noci,

nenechává mě ani na chvíli na rozpacích o původu vaší stísněnosti. Měl jsem přece příležitost nejednou přesvědčiti se o jeho vlivu na váš organismus. Vypil jste ho o nepatrné množství více a byl jste mimo to poněkud vysílen po námahách výpravy. Toť vše, Howarde. Nemějte o mne obav, – vrátím se zcela jistě dnes v noci, a možná, že již před večerem. Zatím se tu mějte dobře a pracujte na svém obrazu. Kdybyste byl náhodou prací unaven a četba knih vás omrzela, vezměte si mé archeologické zápisky, snad najdete v nich ještě některé zajímavosti.“ –

Stacketon sešel se schodou a dal se stezkou, vedoucí mezi lukami k Háji Satyrů, po které tak nesčetněkráte kráčeli s Howardem. Jeho bílý šat ztrácel se mezi křovinami a opět se vynořoval. Konečně jevil se již jen jako nepatrný bílý bod, až zanikl mezi stromy hlubokého lesa.

Howard chvíli díval se k lesu, kouře cigaretty. Pak vzal malířské náčiní a sestupoval ku břehu. Louky byly plny zpěvu cikád a bzučení divokých včel, ve stromech zpívali ptáci, a nad hladinou ozýval se křik racků. Nakažlivá radost ze života, vykřikující hlasitě ze všech koutů přírody, zmocnila se Howarda a zaplašila veškery jeho chmurné myšlenky. Usedl před vysokou skalou na pobřeží, která strměla přímo z modrých vod, zavěsil napiaté plátno na stojan a počal pracovati.

*

Stacketon kráčel Hájem Satyrů, v němž vládl příjemný chládek, a v němž vzduch prosycen byl silnými vůněmi květů. Vyšší letní temperatura způsobovala intensivnější vypařování etherů a olejů, a vůně byly pronikavější než kdy jindy.

Háj Satyrů byl velmi bohat oněmi bylinami, jež mají tak pozoruhodné vlastnosti v lékařství, a jichž ukryté

síly dovedou působiti za jistých okolností přímo zázračně. Nikdo jich zde netrhal, neboť nebylo odvážlivců, kteří byli by vstoupili mimo případy krajní nutnosti do tohoto lesa, obetkaného takovou spoustou pověr a pověstí, a nejvzácnější byliny bujely zde jako býlí, nepovšimnuty nikým a vyplňujíce celé paseky. Šťavnatá a chemicky bohatá půda hvozdu měla úrodnost a žírnost oněch zemí, které byly kdysi sopečnými, a skýtala výtečných podmínek veškerým druhům květeny – i těm, které náležejí do rodu nejzhýčkanějších a nejvybíravějších. A tento pochmurný hvozd, jenž vyvolával již pouhou představou husí kůži u venkovanů, nebyl svým vnitřním vzhledem nikterak pochmurný. Bylo zde mnoho pasek, přirozených průseků, pastvin a úvalů, naplněných v hodinách poledních nejplnějším a nejžhavějším sluncem a zpestřených bujně vyrostlými květinami, jež draly se na povrch i zpod kamenů svou žádostivou a prudkou silou divoké a vášnivé mízy. Květy žhavé a rudé jako mák hořely zde v slunci; květy, honosící se sytou barvou oranžovou a obrácené k nebi jako vzdorovité terče, dychtivé zachycovati do svých křehkých těl palčivé a rozžhavené zlaté střely, jichž barvu nesly. Květy sytě modré, vyrůstající v hustých trsech na rozlehlých plochách průseků a míst, kde nebylo stromů, nesoucí barvu oblohy, téměř nepřetržitě modré v těchto místech a budící z dálky dojem rozevírající se tůně uprostřed lesa.

Byla-li pestrou flora, byla neméně pestrou i fauna. Ptactvo všech druhů, jimiž honosí se lesy těchto zeměpisných šířek, sídlelo ve větvích věkovitých stromů a plnilo vzduch nepřetržitým jásotem a zpěvem. Ani zvěře nechybělo v tomto lese, jenž měl ve většině svých končin veškeré známky hlubokého pralesa. Byla zde zvěř nejrozmanitějších druhů, jež pobíhala volně, nikým nepronásledována, a nejevila

vůči člověku nijaké plachosti, jako jí nejevili ani ptáci, setrvávající klidně na svých místech i tenkráte, když člověk, velmi vzácný host těchto končin, přiblížil se jim na dosah ruky.

Zvláště neobyčejným zjevem tohoto lesa byly divoké kozy, které zde žily od dob nepamětných. Pověst lidová bájila, že žijí zde pouze samci těchto kopytníků, výhradně kozlové, a že nikdo ještě nespatřil zde kozlí samice. Jejich počet se neměnil od dob nepamětných, zůstávaje celkem stále týmž. Kozlové objevovali se pouze ze značnější dálky, z blízka jich ještě nikdo nespatřil, a Stacketon byl by celou jejich existenci odkázal do říše bájí, kdyby sám nebyl kdysi spatřil poblíže vchodu do podzemí divokého kozla, který mu záhadným způsobem náhle zmizel.

Stacketonovi táhly hlavou veškery pověsti, které kdy zaslechl o tomto mohutném a krásném hvozdu, a které měly vedle zvláštní a podmaňující atmosféry, jež naplňovala a obklopovala Háj Satyrů, obrovskou zásluhu, že zachránily tento les před doteky vandalských rukou a nejen les, ale veškero jeho obyvatelstvo rostlinné i živočišné, jež splývalo s jeho individualitou, doplňujíc tak výrazně jeho povahu. Vše bylo zde nedotknuté a panenské, duše přírody procházela se zde v plné kráse své neposkvrněné nahoty, nikde nebylo stopy neuctivých lidských rukou. Paseky, které vyskytovaly se na některých místech uprostřed lesa, byly záhadou, kterou vysvětloval si doktor Stacketon změnami půdy, jakýmisi sporadickými ostrůvky; uprostřed lesnaté hlíny, na nichž země nebyla vzrůstu stromů příznivá, zatím co kolem nich zdvihaly se koruny stromů téměř nedohledného stáří.

Kráčeje tímto lesem po vysokém a hustém mechu, v němž ztrácela se úplně obuv, a jenž tlumil úplně zvuk kroků, vydávajících jen co chvíli slabý šelest při

stoupnutí na hrstku spadalého listí, vzpomínal Stacketon dob, kdy nebyl patrně ještě neoživen lidskými bytostmi, a kdy konaly se snad v jeho tajemných hlubinách za tichých nocí bohoslužby u obětních kamenů, teď propadlých hluboko do země, zarostlých travou a křovinami a nepří velikých mystérií, v nichž odkrývaly se adeptům velikých mystérií, v nichž odkrývaly se adeptům taje veškerého života, a jež končily patrně zkouškami v podzemním labyrintu, – sídle velikého antického řádu a mocné filosofické školy, o jejíž síle svědčila diskrétnost, s jakou dovedla zůstati utajena, pracujíc v největším skrytu a v nejhlubší tichosti, v bezprostředním a stálém styku s nadlidskými intelligencemi. V této mohutné a bezpodmínečné diskrétnosti bylo cosi, co připomínalo tajné společnosti egyptské a pythagorejské, jež, vedouce lidstvo a bdíce nepřetržitě nad jeho vývojem, zůstávaly úplně skryty, projevujíce se pouze svou činností a jejím ovocem, jehož původu nebylo lze nalézti.

Tyto myšlenky táhly hlavou Stacketonovou, když kráčel v hodinách poledních Hájem Satyrů, jemně sešeřeném a osvěžujícím, nejevícím ničeho z oněch hrůz, jež rodily se v jeho temnotách za doby noční. Či pronikl již tak mocně jeho atmosférou, že na něho již nepůsobila, a že naopak počínal se vyvinovati mezi ním a duší lesa tichý a přátelský vztah? Druhý případ byl zde sotva, neboť Stacketon cítil, že toto prostředí lesní není mu vesměs přátelským, a v duchu dával za pravdu obavám Howardovým a jeho varovnému hlasu. Vždy, kdykoli vstoupil do tohoto lesa, cítil, že ocitá se v prostředí, sobě velmi blízkém a příbuzném, avšak i velmi nepřátelském. Zdálo se mu, jako by se vše zde před ním skrývalo, číhajíc na něho odkudsi ze zálohy, jako by byl obklopen nepřetržitě tajemnými pohledy, z neviditelných skrýší a z pod stínů větvoví ho

sledujícími, hned výsměšně, hned hněvivě a pomstychtivě. Cítil tyto neviditelné pohledy páliti na svém těle, měl však vždy pohotově pohrdlivý úsměv, jímž na ně odpovídal, nejsa si při tom dostatečně jist, zda odpovídá jím na své vlastní představy a na úklady nepřítele ve svém nitru, nebo na nepřátelství objektivně zjistitelné, zevnější a tudíž méně nebezpečné.

Nyní, v době polední, zanikly tyto představy a dojmy záhy a nenalezly opěrné půdy v nitru Stacketonově. Byl ostatně prošel tímto hvozdem již nesčíslněkráte, za všech denních i ročních dob, a znal dopodrobna veškeré dojmy, které se v něm rodily, předvídal jich příchod s jistotou mathematickou a vítal je takřka jako staré a dobré známé, bez nichž byl by „Háj Satyrů“ ztratil mnoho ze svého podivného půvabu, a bez nichž byl by se zde Stacketon cítil cizincem.

Ve vzduchu vířily ozvěny divných hlasů, jako zaznívajících z minulosti a stále nedoznívajících a neuhasínajících, jako by měl zvuk jejich zaniknouti kdesi v budoucnosti svým tetelivým a zmírajícím tónem. Byly něčím akusticky neskutečným, ale plným skutečnosti a nutnosti vnitřní tyto zvláštní hlasy, vnímané přímo duší, bez pomoci nástrojů smyslových; byly jako svědomím tohoto lesa, jehož neslyšitelný hlas měl tak pronikavou a děsivou skutečnost. Stacketonovi se zdálo, že otvírá les před ním nové tajemství a že činí tak proti své vůli, na základě jakési nevysvětlené nutnosti, a že naplňuje se hněvem, jsa nucen dávati takto naslouchati šepotu svého nejskrytějšího nitra nepovolanému svědku a vetřelci, samozvanému účastníku nejintimnější mluvy přírodní duše.

Pak tyto tajemné a neslyšitelné hlasy lesní zanikaly, byvše zatlačeny myšlenkami na dnešní poslání

Stacketonovo. Vyšel na pouhou procházku, nejsa si jist, že půjde za pevným cílem. Nebyl si tím jist ani ve chvíli, když odcházel od Howarda, jemuž vysvětloval své dojmy ze započatého obrazu, nazvaného neprávem „Andromedou". Jistota cíle, za kterým vyšel, dřímala nad prahem vědomí, jako něco, co dávno již bylo vyhraněno v nitru bytosti, co bylo definitivní, nezlomnou jistotou a nutností, co snad právě pro tuto vyslovenost a jasnost unikalo pozornosti vnějších vodítek a orgánů, co však silou svého spirituelního magnetismu, vycházejícího z nejvnitrnějšího středu vzepiatého a sebevědomého ducha, udělovalo své suverénní a nezvratné rozkazy, bez nutnosti formulovati a uváděti důvody, nad něž bylo daleko povzneseno svým božským určením.

Čím déle kráčel v před a čím více vnikal do hloubi lesa, jsa poslušným a ochotným mediem svého vlastního já, tím jasněji a zřetelněji prorážel na povrch nezvratný cíl, jemuž se blížil a který viděl nyní před sebou s prorockou jasností. Kráčel, nehledaje cesty. Vyhýbal se některým neschůdným částem lesa širokými oblouky a vracel se opět zcela bezpečně do původní předsevzaté dráhy. Kráčel takřka bez zastávek a odpočinků, ponořen neustále do sebe, do svých vzrušených a zanícených snění, a kochaje se se zbožným obdivem obrazy svého vlastního nitra, bělostným přízrakem, zahaleným ve zlatý závoj a v nachová oblaka vzdechů, stoupajících z věčně krvácející touhy. Co sledoval před hodinou ještě jaksi somnambulisticky, probouzelo se teď zřetelně v jeho duši; jeho bytost celá soustředila se s mocným a všecky Vrstvy prostupujícím napětím vůle k jedinému předmětu. Veliká vnitřní záře prostoupila jeho bytost, rozlívajíc se širokými a mocnými světelnými vlnami z centra srdce, kde zrodil se v plamenech mystický tvar budoucího Osudu.

Chvílemi se mu zdálo, že od zlatého prstenu, který měl navléknut na středním prstu levé ruky, a na jehož vnitřní straně vyryto bylo jméno Chrysidino, táhne se tenounký, neviditelný zlatý paprsek, tenčí nejjemnějšího vlákna, jehož konec svírá v nehmotných prstech neviditelná ruka kdesi daleko od míst, jimiž nyní kráčel.

Poledne přešlo pozvolna v méně prudký, ale vydatnější žár odpolední. Den sestoupil se svého vrcholku. Stacketon podíval se na hodinky. Byly dvě hodiny po poledni. Kráčel již dlouho středem lesa. Usedl nyní na chvíli do mechu, dívaje se, jak sluneční disk, prosvítající hustými a vysoko vztyčenými korunami stromů, překročiv zenit, počíná se schylovati směrem k moři.

Vysoké a rozložité trsy obrovských kapradin vyrůstaly kolem balvanu, ležícího před Stacketonem Byl podlouhlý, nachýlený, zapadlý napolo do země, pokrytý mechem a lišejníky. Jeho pravidelný tvar svědčil, že sloužil kdysi za kámen obětní. Teď vracel se zvolna v původní beztvárnost a větral v drobný písek a prsť, aby zahlazeny byly poslední vnější stopy starého iniciačního řádu.

Stacketon, odpočinuv si v hustém mechu a prosniv zde asi hodinu, dal se znova na cestu. Odpoledne se nachylovalo. Na malé mýtině natrhal hrst lesních bobulí. Prudké červnové slunce vniklo do nich a dalo jejich šťávám palčivou sílu. Byly těžce aromatické; a zanechávaly v ústech dlouhé ozvuky silných ,vůní. Došel ke břehu Chrysidina potoka. Odložil šat a vyhledav si místo méně hluboké, přebrodil říčku, nesa šaty ve vztyčených rukou nad sebou. Pak položil se na břehu do vysoké trávy a vystavil své tělo žhavým dotekům odpoledního slunce, doposud zářícího nad mýtinou, lemovanou vysokými stromy, jež působily, že

plná záře sluneční padala v tato místa pouze několik hodin před polednem a po poledni.

Oschnuv na slunci a osvěžen massáží lehkého větru, jenž se nyní zdvihl od východu a šlehal příjemně jeho tělo, oblékl opět šat a odebral se na chvíli k místu, kde byl vchod do podzemního labyrintu. Bylo nedotknuté, tak jak je posledně opustil s Howardem. Země, kterou zaházeli kámen nad otvorem, spojila se již s kořeny mechu pevně k ní přirostlého, a bujná tráva vyrážela ze všech stran. Nikdo nebyl by mohl poznati, že je zde vchod do hlavního a největšího tajemství Háje Satyrů. Stacketon dupl několikráte na zemi. Nevydala podezřelého dunění, hustý mech utlumil vše a nedovolil prozraditi, že dole otvírá se mohutná dutina.

Uspokojen vrátil se k prameni a kráčel vzhůru po jeho toku. Potok zahýbal se v malebných křivkách, tvoře místy malá jezírka, v nichž shlížely stromy svůj zádumčivý půvab. Na březích těchto tůní bylo mnoho rákosin, jichž tenká a pohyblivá stébla narážela na sebe, vydávajíce v mírném větru nepřetržitý šepot, jenž mísil se v monotónní hudbu šumících korun stromových. Tu i tam zasvítil bílý leknín a těsně u břehu žlutý kalich obrovského blatouchu, svítící jako zlatá obětní miska. Vážky třepotaly ve vzduchu gázovými křídly, usedaly na hbitě proudící vodu a houpaly se na tenkých stvolech vysokých rostlin.

Jak ubíral se vzhůru proti proudu, stával se tento rychlejším a čilejším. Občas řítil se s miniaturního vodopádu, padal se skály a rozděloval se dole o balvany, jichž temena vyčnívala z vody, pokrývaje hladinu bělostnou pěnou. A pramen zpíval nepřetržitě svou píseň, píseň neutuchající touhy a doufajícího smutku. Stacketon slyšel v jeho hudbě mohutnou báseň s velikým množstvím strof, z nichž každá končila týmž jímavým refrénem. Byla to píseň lásky,

smutku a naděje, a Stacketon jí naslouchal u vytržení. Stébla rákosin tvořila jí zvláštní doprovod, jenž zvyšoval suggestivní její sílu.

A Stacketon, naslouchaje této sesilující se hudbě a opájeje se jí, kráčel dále vzhůru, proti proudu říčky, vysokou travou, kráčel tak dlouho, až stromy počínaly řidnouti a šera zvolna ubývalo, ač den začal schylovati se ke konci. Již bylo viděti za les, k širokým lukám, pokrytým pestrými květy, jimiž vinula se říčka, protékajíc místy osamělou skupinou několika cypřišů, místy opět se proplétajíc útesy opuštěných skal, jež tu i tam čněly k obloze.

Tmavomodrá obloha počínala již prosvítati řidnoucím stromovím Háje Satyrů. Lesa ubývalo stále více. Stacketon blížil se jeho konci, od něhož ve vzdálenosti tří kilometrů na východ sbíhaly se tři prameny v potok Chrysidin, řítící se hned v zápětí po svém spojení se srázné skály, zvané Tachyrroia, vodopádem deset metrů vysokým. Stacketon dospěl na konec lesa, stanul na okraji rozsáhlých luk a pastvin, jichž velká rovina byla přerušována občas skalnatými hřebeny mírných vrchů, a pohlédl vzhůru.

Ač les působil na něho mohutným dojmem, a ač uvykl Háji Satyrů tak, že nevyvolával pobyt v něm již v jeho hrudi stísněnost, pocítil Stacketon zvláštní úlevu, když ocitl se náhle opět ve volném prostranství, přímo pod klenbou temněmodré oblohy, uprostřed husté zeleně trav. Lehký vítr, jehož vanutí cítil již v lese, stal se nyní prudším a přinášel vůně vzdálených oliv, pomíšené vůněmi polních květů. Stacketon vydechl z hluboka, cítil, jak hruď rozšiřuje se mu zvláštní rozkoší, a jeho zrak radostně bloudil po prostoru, širokém a ozářeném, lemovaném daleko a daleko na východě modravými vrcholky hor, sotva viditelnými, přes to, že vzduch byl dnes úplně jasný, čistý a průhledný.

Nohy jeho bořily se do měkké a křehké trávy, rákosiny zpívaly v otevřeném prostranství hlasitěji svůj doprovod písni pramene, a les za ním, k němuž se občas ohlédl, vzdaloval se od něho stále více. Jednotlivých stromů nebylo lze již rozeznati, splývaly nyní všecky v kompaktní a černou hradbu, rýsující se ostrými obrysy na ozářené obloze a táhnoucí se po levé i po pravé straně do veliké dálky. Mohutné šumění, které doléhalo ještě před chvílí k sluchu, umlklo ponenáhlu úplně; Stacketon byl vzdálen již na kilometr od Háje Satyrů a od stoku tří pramenů nad Tachyrroiou dělily ho pouze již dva kilometry. Přešel kolem několika skal a kolem několika skupin cypřišů. Prošel i malým hájem cypřišovým, jímž protékal potok, tvoře mlčelivou a nehnutou tůň pod skalou, pokrytou úplně stíny stromů, ji přesahujících, a nesoucí na svém temeni několik polopokácených bílých sloupů mramorových. Vzpomněl si, že byl na tomto místě před velmi kratičkou dobou, a jeho zrak bloudil mezi stíny, jež kladly se na temeno skály. Nebylo tam nikoho. Prošel rychle miniaturním cypřišovým hájem a kráčel dále po břehu říčky, stále stejně široké, až dospěl k Tachyrroii.

Byla to skupina tří skal, z nichž dvě, těsně se dotýkajíce a splývajíce svými boky, byly oddělovány pouze svými vrcholky, mezi nimiž prohlubovalo se přirozené koryto. Tímto korytem protékal Chrysidin potok. Za Tachyrroiou setrvávala již půda ve výši skály, nehledě k jejím nejvyšším vrcholkům, které ji převyšovaly asi o deset nebo dvanáct metrů, takže místo, ve kterém počínal Háj Satyrů, bylo jaksi nížinou. Pod Tachyrroiou vyhloubily si prudce dopadající vody jezírko, malou tůň, sotva o tři metry širší normálního řečiště, jejíž hladina částečně pokryta byla lekníny. Také zde byl břeh porostlý hustými stébly zpívajících rákosin.

Proud vodopádu měl šířku asi čtyř nebo pěti metrů. Vody, valící se přes skálu, přikrývaly úplně vchod do nevelké jeskyně, otevírající se na straně vodopádu a vysoké víc než dosti, aby muž vysoké postavy mohl se v ní neshrben a pohodlně procházeti – bez stísněného pocitu, jaký budí klenba, snášející se příliš nízko nad hlavou.

Stacketon všiml si této jeskyně, kterou činily vody nepřístupnu, již několikráte. Její tmavý otvor byl velmi zřetelně viditelný pod hustou, ale průhlednou vrstvou valících se vod. Byl právě uprostřed mezi vodami, as dva metry široký a stejně asi vysoký, takže proud po každé straně přesahoval jej ještě asi o metr. Od temene vodopádu vzdálen byl asi čtyři metry. Stacketon vystoupil na skálu a hledal otvoru, který by mohl býti druhým vchodem do jeskyně. Počínala ho dnes zajímati více než kdy jindy a pociťoval chorobnou touhu vniknouti do její hlubiny. Vody v ní býti nemohlo, neboť skalní stěna, s které se vody řítily, byla úplně kolmá a okraj dna jeskyně byl přesahován okrajem její klenby.

Poblíže koryta, mezi dvěma skalnatými výběžky, byla ve skále úzká trhlina, úplně zakrytá ostružinovými keři, které nad ní vyrůstaly. Stacketon kapesním nožem odřezal jejich větve a provlékl se otvorem. Byl v délce asi tří metrů úplně vodorovný a (tak úzký, že bylo lze jen po čtyřech jím projíti. Pak svažoval se šikmo; tělo Stacketonovo klouzalo po nakloněné ploše, až ocitl se na konci trhliny, jež rozšiřovala se do jeskyně.

Stanul v ní. Dno bylo rovné, kamenité; vody přetékající přes otvor vchodu, který zakrývaly, tvořily jako by veliké průhledné dvéře, nepřetržitě pohyblivé, za nimiž mihotala se zeleň luk, prokmitávající modrými, zlatými a rudými květy, a silhouetty stromů, strmících sporadicky z rozlehlých pastvin. Slunce,

blížící se vrcholkům Háje Satyrů, svítilo průhlednými a hustými vrstvami řítící se vodní zdi, rozžehalo nejpestřejší a nejživější barvy, čarovnou směs roztavených drahokamů, jichž žhavá světla míhala se po stěnách jeskyně, měníce ji celou ,v kouzelnou komnatu, naplněnou hudbou barev, světel ,a plamenů, skandovanou harmonicky s rythmem tekoucí a budoucí vody. Vzduch voněl zde po lučních a polních květech, které jako by byly teprve před chvílí odtud odneseny.

Stacketon procházel se chvíli lázní světel, barev a plamenů. Zatajil se mu dech v nezměrném obdivu. Opustil jeskyni, sestoupil se skály a usedl na břehu tůně, dívaje se do vody a naslouchaje její písni. Slunce dotýkalo se již vrcholů Háje Satyrů a nabývalo barvy červenavé. Kraj stápěl se v nachovém světle, vody přijímaly jeho záři a vracely ji v mocných reflexech. Celé nebe zažehlo se na západě, a Háj Satyrů nořil se do jeho záplavy, odívaje se ve slavnostní roucho. Slunce zapadalo v celé letní slávě, s veškerou nádherou, s veškerým jásotem světel, jaký dovedlo rozvinouti v průhledném červnovém vzduchu. Sklonilo se za Háj Satyrů, a veliká záře, vznášející se nad lesem a obrážející se v celé přírodě, označovala místo, kde klesalo zvolna k mořským vlnám, do modrého a vzdouvajícího se objetí.

V ten čas píseň vod stávala se zřetelnější, melodičtější, hlubší a výmluvnější. Rákosí chvělo se teď rythmičtěji a méně mechanicky, jako nezávisle od pocelů večerního větru. V přírodě rozhošťovalo se zvolna ticho, zpěv ptáků umlkal, pouze cikády mísily své zvuky v písně vod a rákosí. Slunce mizelo stále hlouběji, a červeň na obloze temněla. Vzduch ochladil se poněkud. Nad lukami vznášely se bílé závoje mlh, a z bublajících vod vystupovaly lehounké páry,

zabarvené reflexem znachovělé oblohy v lehounkou červeň.

Stacketon díval se na jejich lehounká oblaka, zahalující křoviny a shluky rákosí, a pozoroval, jak se zhušťují, jako by z vody vystupovaly stále nové a nové závoje a kladly se na sebe, tvoříce tak stále silnější a méně průhlednou vrstvu. A hudba mezitím zaznívala stále podivněji, rozkošněji a neodolatelněji. Monotónnosti pouhého pádu a pohybu vod ubývalo, a v melodickém šumu ozývaly se stále zřetelněji hlasy božského zpěvu, při němž duše zachvívala se nezměrnou, nepopsatelnou rozkoší, při níž slzy radostného nadšení rodily se ve stínu řas a tváře zažíhaly se subtilním ohněm nekonečné něhy. Stacketon cítil, jak celá stupnice citů, sublimovaných a křišťálově čistých, v jichž hranách rozkládá se světlo nejvnitrnějších a nejnedostupnějších nebes, prochází střídavě a postupně touto hudbou, touto písní božské lásky, v jejímž rythmu skrývá se tep nesmrtelné a věčně mladé krve.

Jemný a hrdý smutek přecházel pozvolna v píseň svítící naděje, zatím co touha, podbarvující tyto melodie živelným akkordem, pronikala a prostupovala vše stále intensivněji. Pak náhlá radost, nadšení a horoucí extase počínala mluviti z čarokrásné hudby, a v zápětí již vše tlumilo se v tóny nadobyčejné jemnosti, v žhavý šepot lásky, volající k vysilujícímu objetí nevýslovné blaženosti.

V této žhavé a sladké písni počal rozeznávati Stacketon slova, zřetelná, jasná slova, pronášená řečí, jaké nikdy neslyšel a které rozuměl a kterou chápal do všech jejích přejemných odstínů s neobyčejnou a překvapující jasností. Byla to řeč myšlenek a citů, oděných v roucho nejkrásnějších a nejmelodičtějších tónů, jaké kdy dotkly se sluchu smrtelníkova. Stacketon, když později pokoušel se slova ta přeložiti

do jazyka lidského, cítil, jak ztrácejí svou jemnost a vzdušný božský půvab, jak deformují se pod doteky výrazů, jež vyrostly z nazírání hmotného a jež nebyly by mohly vystihnouti ani krásy stínu, vrženého závojem nesmrtelné bohyně.

Byla to slova lásky, která kanula k němu hořícími krůpějemi, jako bohatá šňůra perel, kladoucích se kolem jeho duše zázračným náhrdelníkem. Pod vlivem jejich strhující hudby cítil, jak jeho duše vztyčuje se z těla vysoko hořícím plamenem. Cítil, jak jeho tělo stává se vzdušnějším, lehčím, jak pozbývá částečně své hmotnosti, a jak ubývající tělesnost nahrazována jest jakousi světelnou a jemnou tkání.

Slunce zapadlo zatím skoro úplně. Stacketon díval se v hlubokém zasnění do bílých mlh, vznášejících se nad vodami, nad nimiž počaly prosvítati zvolna první hvězdy. Bílé páry tančily kolem tříštících se a hučících vod v pravidelném pohybu, chvějíce se jako tóny stříbrných strun kithary. Viděl, jak stávají se hustšími, potom, jak svinují se v stříbrné a zlaté klubko, a zdálo se mu, že zahlédl v nich nejasné obrysy. Pak počala prosvítati v proplétajících se barvách zlaté a bílé i světle modrá, jež nabývala odstínu každým okamžikem jasnějšího a pevnějšího. Obrysy i barvy se diskrétně, ale viditelně zhušťovaly, zachovávajíce při tom svou delikátní a hlubokou jemnost. Pak nabyly tvaru definitivního:

Z lůna vod zdvihla se bílá postava ženy, mladé, úchvatně krásné ženy, jejíž zjev byl tak okouzlující, že srdce při pohledu na ni přestávalo tlouci, a že tvář, která se na ni dívala, počala zářiti odleskem, jenž ozařuje tváře Nesmrtelných. S božských skrání řinul se bohatý proud vlasů barvy temného zlata. Tělo, jež bylo oslnivé bělosti, zářilo pouze na třech místech jasnou a vášnivou červení… Byla zahalena v průhledný modrý závoj, jenž poletoval v graciosních a teplých

vlnách kolem jejích boků a jenž byl jediným jejím oděvem. Oči její spočívaly upřeně na Stacketonovi, spočívaly na něm s žádoucí a nezadržitelnou něhou, při níž krev přecházela v nachové páry, a při níž srdce měnilo se v jediný akkord edenské hudby. A tyto oči byly modré bezednou hloubkou oněch safírových tůní, v nichž hvězdy, shlížejíce se, nabývají desateronásobné záře a nového světelného života.

Kráčela nebo vznášela se k Stacketonovi po hrotech vln, byla celá světlem a hudbou, již duše absolutní krásy učinila svým božským výrazem. A slova její, která nabyla nyní ještě větší jasnosti a zřetelnosti, proudila večerním soumrakem:

„Sen, jenž prošel staletími a tisíciletími, a jehož obraz zachvíval se v etherických plamenech nebes a v pohyblivých zrcadlech vod, aby každé z nich vrhalo v mou duši jiný odstín krásy, vchází v slavnou skutečnost, aby naplnila se vůle božského zákona.

„Buď vítán, křišťálový sne, jenž v zřídle Foiba Apollóna nabyl jsi života, abys naplnil mou duši štěstím a krásou a láskou a abys život můj posvětil v elysejském ohni svatého spojení.

„Buď vítán ty, který budeš králem té, jež bude královnou živlů; buď vítán ty, který, vyvolený ze smrtelníků, vstupuješ v déšť božských paprsků, abys se stal účastným velkého a věčného života Nesmrtelných. Synu lidský, jenž zrodil jsi se bohem! Dítě temné doby, jež zrodilo se ke slávě Světla! Dítě hlíny, jež září nejvznešenější krásou a jež usedne ke stolu bohů, aby stalo se účastno radostí, synům lidským zakázaných!

„Spěj v mé náručí, drahý a zbožně milovaný již dávno před svým zrozením! Spěj v moje objetí, neboť naplnila se doba ve chvíli, kdy touha dostoupila zenitu, a kdy znamení lásky vstoupilo do znamení Blíženců.

„Hle: obzor se rozsvěcuje, slavná hudba tryská ze vzduchu a spojuje se v mohutném souzvuku s hudbou, jež vystupuje z mateřské země a ze všech hlubin nadšených vod.

„Hle: obraz se rozsvěcuje. Sen se naplňuje září, jež jest krví života. Duše květů vystupují z kalichů a stoupají vzhůru po paprscích hvězd, jež znějí pod jejich doteky a zpívají rozkoš vyplněné touhy.

Pojď do mého objetí!“ –

Takový byl asi obsah slov, jež tryskala z úst Chrysidiných do duše Stacketonovy. Pouhý obsah. Chatrný a nedostatečný, podán v řeči smrtelníků. Neboť ani pouhého jich obsahu nebylo lze přetlumočiti do jakékoli lidské řeči. Stacketon tlumočil si jej ve vzpomínkách v jazyku řeckém, jenž stíral poměrně nejméně s božského jeho kouzla.

Vrhl se do jejího objetí, a závrať, jaké nelze pocítiti ani při pohledu na nejnebeštější krásu, zrcadlenou v prostředí pozemském, zmocnila se jeho srdce. Země prchala pod jeho nohama. Vše ztrácelo se a mizelo, vše, mimo božské zjevení, spočívající na jeho prsou a přissáté svými rty k jeho ústům.

„Chrysido! Zlatá a božská Chrysido! Nesmrtelná a vznešená kráso – božská harmonie, jež budíš závist Afroditinu! Zářící lásko! Bílé světlo, seskupené v nesmrtelné hudbě tvarů kolem vítězného ducha a samotného srdce krásy!“ –

Stacketon nepoznával svého hlasu. Byl to on, jeho hlas, ale tisíckráte zjemněný a zhudebněný vznešenými a vzrušenými rythmy symfonie, jež naplnila jeho bytost.

Usedli nad jemně zčeřenými hřebeny vln. Závoje mlh na březích, na vlnách i na lukách počaly se vzdouvati v rythmických pohybech, a Stacketon spatřil pod nimi prosvítající bílá těla nymf, spojených v zářivý a slavný chorovod, za zvuků tajemné hudby, jejíhož

zdroje nebylo lze nalézti, ale která, jak se zdálo, vycházela z harmonie pohybujících se tvarů, jsouc vyluzována přímo tancem, jeho vlnami, jeho vypiatými rythmy.

Byl to slavnostní tanec bohyň, tanec obřadů svatebních, symbolisující příbuzenství duší a tvarů, dithyramb o božských spojeních a velikých nezměnitelných zákonech lásky… Celý obzor, od temněmodrých a hvězdnatých nebes až ke kalichům květů, od modravých a ztrácejících se vrcholků hor na východě až k okraji lesa a azurovému pruhu mořskému, byl naplněn touto písní, jež mohla nalézti analogie jediné v nebeské hudbě sfér…

Chorovod nymf rozšiřoval se v stále větší kruh, jenž, zvětšuje se, vzdaloval se od svatební dvojice. Jeho píseň však zněla stále stejně mohutně, a vzduch naplněn byl stále stejně mocně chvějivými a zářícími rythmy.

„Zítřejší noci," – pravila Chrysis za elysejské hudby, a její hlas splýval s melodií padajících vod, – „zítřejší noci vstupuje slunce do znamení raka a bude sklenut most, jímž překročíš do říše bohů a staneš se jedním z nich. Stanul jsi ve stínu Velkého Boha Pana a vykonal jsi veškeré zkoušky, které ti Fátum uložilo. Jest však ještě třeba, abys prošel lázní safírového plamene, by tělo tvé, jež jest výrazem hérojské krásy tvé duše, nabylo jemnosti a neporušitelnosti našich těl a vymaněno bylo ze zákonů převtělování. Pak ozdobím své čelo opět diadémem královny nymf, jenž pozbyl pro mne ceny, když touha po tobě zapálila moji duši. Náleží mně, krásný synu lidský, a pro mne byl určen vysokým zákonem Nesmrtelných. Přísahala jsem, že nedotkne se mého čela a mých vlasů, dokavad obraz nenabude života a nestane se mým. Čas se nyní naplnil. Dnes budeš mým; zítra vstoupíš mezi nesmrtelné, i vložím na své čelo zelený kámen, abych

stala se královnou a paní veškerých živlů. Jest třeba, abys zítra o půlnoci přišel v tato místa a přinesl s sebou zelený kámen, který jsi nalezl nad mými vodami, a který ti bude na cestě ochranou. Měj však pozor před úklady, jež staví se ti v cestu, a vyhýbej se dle možnosti Háji Satyrů. A nyní pojď! Svatební komnata jest připravena.“ –

Měsíc, blížící se úplňku, ozařoval červnovou noc a naplnil celý kraj daleko široko svým bílým světlem. Perlové závoje nymf nabyly v jeho záři duhovějšího lesku, a modrý závoj Chrysidin zazářil tisíci drobnými krystally safírovými.

Vstoupili do jeskyně. Vchod, zahražený hustými proudy valících se vod, zářil mystickým ohněm v úplňkovém světle měsíce a rozhazoval po stěnách záři křišťálů, perel a modrých opálů. Jako by zdi skládaly se z pohyblivých plamenů, vytrysklých z hranolů démantových. Bílý terč měsíce a stříbrné body hvězd dívaly se sem tančícími paprsky, uváděnými v nepřetržitý pohyb tekoucími vodami.

Podlaha byla celá vystlána lučními, polními a vodními květy, jež naplňovaly zářící jeskyni sladce omamnými a dráždivými vůněmi. Chrysis odložila modrý závoj, dala zazářiti svému tělu v nezastřené nádheře a spočinula mezi květy.

A té noci stala se Chrysis chotí Stacketonovou.

*

Když se Stacketon probudil z pevného a těžkého spánku beze snů, byl plný a jasný den. Byl nyní opět sám. Avšak květy, rozestlané po podlaze, byly mu neklamným znamením, že nebyl pouze obětí marnivého snu. Přešel po svatebním koberci květů a protáhl se z jeskyně. Jeho tělo zdálo se mu stále ještě mnohem lehčím a jemnějším, avšak onen ideální stav

lehkosti a vzdušnosti, který mělo před probuzením, pominul úplně. Vzpomněl si na lázeň safírového plamene a kývl zadumaně hlavou.

Ubíral se podél pramene a přidal do kroku, pozoruje, že slunce vystoupilo již značné nad obzor. Byl překvapen, že slyší spoustu tajemných hlasů, jež vycházely z mlčících věcí přírody, a jichž nikdy před tím neslyšel. Zmocnilo se ho cosi jako závrať, která však v zápětí pominula. Nemohla míti trvalého přístupu k duši toho, jenž prošel závratí nejbožštější a nejnebeštější rozkoše.

V myšlenkách dospěl do Háje Satyrů a prošel jím mechanicky, nevšímaje si míst, kolem nichž se ubíral. Duše jeho byla plna zářivého chvění a hudby.

Pouze divoká píseň, známá a neustále stejně živelná, vyrušila ho nenadále z jeho snění. Zaslechl ji právě ve chvíli, když vycházel z lesa a vstupoval na stezku, vedoucí k ville. Zaznívala zdaleka, odkudsi z druhé strany lesa. Stacketon obrátil se a stanul na okamžik. Zachvěl se, – poprvé při zaslechnutí těchto tónů. Pak se lehce usmál, vztyčil hlavu a pospíchal k domu. Villa již z dálky kynula mu bílými stěnami, a nedaleko od ní spatřil Howarda, spěchajícího mu vstříc.

X.

NOC PŘED JEDENADVACÁTÝM ČERVNEM.

Spatřiv z dálky Howarda, lidské obydlí a na moři bílé plachty rybářských bárek, pohybujících se liknavě a líně za nepatrného větru, byl poněkud vytržen ze svých myšlenek a vrátil se – se zřejmou nechutí – k myšlenkám na lidstvo a na svou lidskou přirozenost.

Dílo nebylo posud dokonáno, a bytost Stacketonova musila ještě projíti důležitým magickým processem, aby se mohla nadobro a pro vždycky odloučiti od šedivé a prokleté společnosti moderního lidstva.

Přemýšleje nyní, při pohledu na dílo lidských rukou a v prostředí, jež bylo čistě lidským, o dojmech minulého dne i noci, pozoroval širokou propast, která dělila ho jak od jeho vlastní bytosti předvčerejška, tak od veškerého ostatního lidstva. Během necelých čtyřiadvaceti hodin stala se s ním tak obrovská a pronikavá změna, jaké nemohl konstatovati ani od let svého dětství k věku mužného mládí. A přece nemohl zjistiti ve svém nitru ni stínu nenávisti k lidstvu. Spíše touhu, pozdvihnouti je z jeho bědnosti; a pocit, který ho od lidstva dělil, byl méně pocitem odporu než pocitem cizoty.

Přátelství vůči Howardovi neutrpělo rovněž ni nejmenší trhliny. Stacketon vítal ho, vida ho spěchati z dálky, s neuvědomělou touhou, aby mohl býti účastníkem a obyvatelem téhož světa, do něhož měl vstoupiti sám. Neboť Howard, který byl svědkem a částečně i vzdáleným koefficientem děje, jenž se rozvíjel z velkolepého mythu do doby všeobecného úpadku krásy a poesie, nabývaje tím příchuti intensivně paradoxní, srostl v myšlenkách Stacketonových s tímto dramatem, a již tato associace stačila, aby byl duši Stacketonově drahým a blízkým i tenkráte, když pocítil, že stal se cizincem ve veškerém ostatním světě lidském.

Mezitím přiblížil se Howard, a Stacketona zmocnilo se překvapení, když spatřil jeho rozrušenou a bledou tvář.

„Co se stalo, Howarde? Jste změněn k nepoznání! Lekáte mne!“ –

„Stal se veliký malér, Stacketone. Ba, skoro katastrofální! Smaragd z amfory zmizel!“ –

Stacketon zbledl.

„Zmizel? Jak? A kam? Vypravujte rychle, prosím vás, a pokud možno málo slovy!“ – „Nevím přesně jak, ale jsem si takřka jist, že má jej Mrs. Alice Burtonová.“ – „Mrs. Alice Burtonová? Jak se to mohlo státi?“ –

„Bylo by tisíckráte lépe, kdybychom jej byli nechali na jeho místě, nebo kdybychom jej byli zničili.“ –

Tvář Stacketonova pokryla se sinavým odleskem.

„Vypravujte rychle, Howarde!“ –

„Stalo se to snad před hodinou, rozhodně ne dříve. Když jste se nevrátil ani včera večer, ani dnešního rána, měl jsem za to, že vrátíte se kolem poledne. Nabyl jsem přesvědčení, že jste přenocoval kdesi venku a počítal jsem, že, vyjdete-li z rána, můžete se k poledni vrátiti. Vzal jsem tedy své barvy a plátno a odebral se ke skále, abych dokončil obraz, jehož se mi nepodařilo dokončiti včera. Asi před dvěma hodinama dokončil jsem svou práci a vrátil se k domovu. Na moři spatřil jsem plachetní bárku, plující podél břehu k severu, směrem k lesu. A v bárce seděla Mrs. Alice Burtonová. Smála se a mávala šátkem, když mne spatřila. Plachtu řídil elegantní pán s kozí bradou, jehož jsem neznal. Zmocnil se mne nepokoj a spěchal jsem tím více k domovu. Ve dveřích uvítala mne hospodyně a oznamovala mi, že byla zde návštěvou Mrs. Alice Burtonová. Nezastihnuvši nikoho doma (věděla patrně dobře, že nikoho nezastihne!), usedla na chvíli v přijímacím salonu, kam ji hospodyně uvedla, a protože se nemohla nikoho z nás dočkati, odešla, zanechavši nám vzkaz pozdravů. Zmocnilo se mne ihned temné tušení a spěchal jsem do laboratoře. Otevřev dvéře výklenku a odkryv amforu, shledal jsem ke svému zděšení, že mé tušení bylo velmi odůvodněné. Ihned jsem běžel k pobřeží, hledaje nějaké lodi. Marně. Několik plachetních bárek bylo na samotném okraji obzoru a bylo bezvýsledno, volati po

nich. Když uvažuji o věci nyní, vím, že by bývalo vše bezvýsledno, kdybych se byl i nějaké lodi dovolal, a kdyby i váš motorový člun nebyl porouchán.“ –

Stacketon zaryl zuby do rtů. Jeho oči svítily divoce. Plápolaly nezvratitelnou, šílenou silou a odhodláním, jeho pohyby a hlas nedávaly však znáti ničeho z vnitřního rozrušení.

„Mohl jsem to konečně předvídati, Howarde. Byl jsem velmi neopatrným a neprozřetelným.“ –

Vstoupili do pracovny. Stacketon otevřel dvéře výklenku a pohlédl do amfory. Smaragd byl ten tam. Byla prázdná. Jen na dně bělal se papírový obdélník. Stacketon ponořil ruku do nádoby a vyňal z ní dámskou navštívenku, nesoucí jméno: Mrs. Alice Burtonová.

Pohlédli na sebe. Nastala chvíle těžkého a tragického mlčení.

Stacketon pokrčil rameny.

Usedli na verandu. Poledne bylo dávno minulo, a hospodyně přinesla posnídávku. Nedotkli se téměř pokrmů. Svlažili několikráte rty červeným vínem chijským a zapálili si cigaretty. Skoupý rozhovor otáčel se kolem posledního dobrodružství Stacketonova a kolem smaragdu.

Stacketon povstal a přecházel nervosně po verandě, kouře cigarettu za cigarettou, Howard mechanicky kreslil na mramorovém stolku podobizny, zatím co jeho myšlenky ničeho nevěděly o této činnosti.

Cosi napiatého a neodvratného viselo ve vzduchu. Atmosféra, jinak čistá, svěží a posilující, byla nabita zvláštní elektřinou, jež působila, že dech stával se těžkým a hruď svírala se pod divným a skličujícím tlakem.

„Jest naprosto nutno, abychom jej nalezli,“ – pravil po hodině mlčení Howard. „Budeme jí hledati.

Vypátráme ji a najdeme již prostředek, kterým ji přinutíme, aby nám jej vrátila.“ –

Stacketon se usmál.

„Než byste ji našel, bylo by dávno pozdě, Howarde. – Našel-li byste ji vůbec.“

Howard díval se k moři, jež mírně vzdouvalo se v lehkém větru, jako by chtěl na jeho hladině vypátrati stopy člunu Alicina. Rythmická hra vln, modrých jako skalice, obsahovala cosi nezměrně melancholického a teskného, jako věčné a marné vzdouvání a vzpínání se k témuž neviditelnému cíli, ustavičnou, zoufalou a vysilující práci Danaid.

„Do villy přišla sama?“ – poznamenal po chvíli Stacketon.

„Ano. Sama přišla, a když odcházela, nebyla nikým očekávána. Muž, který řídil plachtu jejího člunu, očekával ji patrně na břehu.“ –

Howard se znova zamyslil. Jeho pozornost soustřeďovala se teď výhradně na hluboký tikot nástěnných hodin, který za tichého odpoledne doléhal z pokoje na verandu. Odměřený a jednotvárný tikot odděloval čas výsměšným a chladným tónem, a Howardovi zdálo se, jako by v jeho doznívání ozývala se vzdálená ozvěna kroků čehosi neodvratného. Stával se mu krajně nepříjemným tento zvuk za hlubokého a soustředěného mlčení. Pociťoval chorobnou a nervosní touhu, vskočiti do pokoje a hodiny zastaviti. Aby přehlušil jejich zvuk, počal procházeti se po kamenné dlažbě verandy. Jednotvárný tikot, označující ubývání dne a ustavičné přibližování se Čehosi, zněl však dále v jeho hlavě a naplňoval jeho duši tísnivými a pochmurnými dojmy.

Ke čtvrté hodině opustil Stacketon verandu a odešel do své pracovny. Howard viděl, jak připravuje měděnou pánev a jak vytahuje ze skříně láhev s

broušeným hrdlem, obsahující jakousi drogu. Pak uzavřel dvéře své laboratoře.

Howardovi bylo těsno a úzko ve ville. Přecházel chvíli po svém pokoji, pak opět po verandě, vracel se od místa k místu a naplňoval všecky místnosti hustými oblaky modrého cigarettového kouře. Pak opustil villu a chodil po zahradě. I zde zdál se mu vzduch těžkým a skličujícím. A Howard odešel k mořskému pobřeží, pozoruje v myšlenkách křivolaký let racků, vznášejících se ve vzduchu jako bílé mávající šátky neviditelných rukou. Vlny šuměly a hučely, házejíce na břeh oblaka bílé pěny a chrastíce směsí oblásků a škeblí na měkkém a písčitém dně, jež přecházelo nenápadným a mírným svahem v břeh.

Byl jeden z nejkrásnějších dnů, a příroda vydechovala opět ono nakažlivé veselí, jež prýští z nekonečné a upřímné radosti ze života. I Howard podlehl zde tomuto kouzlu. Ovzduší, naplněné sluncem a jásavými hlasy přírody, rozlévalo kolem rozkošnou a radostnou lehkomyslnost, oddávající se pouze okamžiku a vyssávající veškery rozkoše chvíle bez jediné myšlenky na okamžiky budoucí.

První nával stísněnosti, vzniklé odnesením smaragdu, k němuž připínal tak důležitou moc a jemuž přikládal tak vážnou roli v celém dramatě, jež rozvinulo se nyní před ním v šarlatové nádheře jako obrovský magický květ, pominul nyní, Howard počal záležitost posuzovati klidněji a ne bez jistých prvků optimismu, vlastního jeho povaze umělce. Jeho myšlenky hledaly prostředků na znovuzískání zeleného kamene, a za nedlouho nezdála se mu možnost jeho opětného nabytí příliš nesnadnou. Posléze nabyla u něho vrchu myšlenka, že kámen vůbec není nepostradatelný, a že jeho ocitnutí se v rukou Aliciných nemá tak vážného významu, jaký zprvu této příhodě přičítal.

V dáli ozýval se zpěv rybářů, chystajících se k nočnímu rybolovu. Jejich bárky, rozestavené daleko od břehu, lemovaly obzor bílými a pohyblivými body plachet.

Howard zvláštní associací vzpomněl všech námah a nebezpečí, jež podstoupil se Stacketonem za získáním smaragdu, a usmál se náhle, pomysliv, že záležitost nepostrádá bolestného humoru: Celá výprava stala se nyní jakýmsi aktem nedobrovolné dvornosti vůči Mrs. Alici Burtonové. Pak, zpozorovav, že slunce, polévající moře a měnící celou hladinu v rythmickou hru roztopeného zlata, sklání se již hluboko k okrajům obzoru, vrátil se s uklidněnou myslí k ville.

Nenaleznuv Stacketona na verandě, v zahradě, ani v pokojích, zaklepal na dvéře laboratoře. Stacketon býval velmi vytrvalým ve svých pracích; zahloubal-li se do nich, ztrácel úplně pojem času, a bylo třeba nejednou vyburcovati ho z jeho studia, aby nezapomněl na nutnost spánku a potravy.

„Stacketone! Jest již večer a čas k jídlu! Mám obrovský hlad! Pojďte! Přimrzl jste opět ke své práci!“ –

Howardovi nedostalo se odpovědi. Zaklepal ještě jednou a otevřel dvéře. Pracovna byla prázdná. Stacketona v ní nebylo. Shledav, že zmizel také jeho klobouk, vyšel opět z domu, hledaje ho a domnívaje se, že vyšel si po práci osvěžit se večerní vycházkou. Hospodyně potvrdila jeho domněnku. Viděla odcházeti Stacketona směrem k Háji Satyrů.

Howard zahloubal se na nějaký čas do četby. Pak, nemoha se Stacketona dočekati, odešel znova na pobřeží, naslouchaje monotónní hudbě šplounajících vln. Byl již plný večer. Nejdelší den roku schýlil se ke konci, a na čistém nebi, nezastřeném jediným mráčkem, rozsvěcela se hvězda za hvězdou a zaplál veliký zlatý měsíc, nořící se z oranžových par.

Howarda počal se zmocňovati opět neklid. Vracel se domů s tlukoucím srdcem, třesa se téměř před jistotou, že nezastihne Stacketona opět doma.

Došed do villy shledal, že jeho obava byla oprávněna. Bylo jisto, že Stacketon nevysel na pouhou procházku před večeří, nýbrž že se odebral za vážným účelem do Háje Satyrů. Stacketon učinil tak již častěji, aniž vyvolal obav Howardových. Dnes však stalo se to za okolností vážnějších i za noci nejkritičtější, a myšlenka na dopolední událost počala Howarda znova znepokojovati. Díval se nervosně na hodinky. Bylo půl jedenácté.

Zdvihl se silný vítr a rozšuměl koruny stromů v hlučnou píseň. Současně ozval se od Háje Satyrů zvláštní hluk, jakého Howard nikdy ještě neslyšel, a jehož nebylo lze přirovnati k nijakému známému zvuku.

Howard posléze se vzchopil, náhle, jako by elektrisován, a vyběhl bez klobouku ven. Spěchal k Háji Satyrů. Šumot stromů stával se hlasitějším, čím více se blížil pověstnému lesu. Když ocitl se pod klenbou jeho vysokých stromů, hustou a téměř neproniknutelnou, jíž jen občas pronikalo několik paprsků měsíce, sesílil se hluk tak, že podobal se šumu rozvlněného moře.

Howard spěchal lesem nazdařbůh, padaje do roklin, zraňuje se o trny křovin a klopýtaje přes kořeny i přes trouchnivějící padlé kmeny, z nichž vycházel místy slabý fosforeskující svit.

„Stacketone! Stacketone!“ volal každé chvíle do hluboké tmy.

„Stacketone!“ Odpovídala výsměšně ozvěna, splývající s pekelným lomozem šumících stromů. Také zvuk zvláštních hlasů, které slyšel Howard již dříve z Háje Satyrů, počal se sesilovati každým okamžikem.

Byla to divoká vřava nejrůznějších a nejhrůznějších křiků, rozléhajících se Hájem.

V dálce před ním počínalo svítati. Howard blížil se mýtině, ozářené měsíčním světlem. Vřava hlasů se zvyšovala tak, že přehlušila i šumění stromů. Přiblíživ se okraji široké mýtiny, stanul Howard přimrazen. Spatřil skupinu ženských postav, mladých a nahých, oděných jediné v zelené závoje, jež vlály divoce kolem bílých těl v šíleném tanci, svíjejíce se ve fantastických spirálách. Chorovod jejich ztrácel se v dáli, daleko za mýtinou, v hlubinách lesa, naplněných tmou. Pak slyšel Howard ženský hlas, který velmi dobře znal, a který byl dnes tak silný, že přehlušil vřavu melodického ryku, jenž naplňoval hvozd příšernou hudbou.

Z hlubin lesa vyjela na kentauru krásná žena. Ve vlasech nad čelem svítil jí zelený kámen, rozlévaje po celém jejím nahém těle prudkou záři. Zelené paprsky rozbíhaly se na všecky strany z velikého drahokamu, splétaly a spojovaly se v řídkou síť zářícího závoje, jemné světelné pavučiny, jež zahalovala část sličného těla, vzpřímeného na hřbetě kentaurově.

Howard, který stál jako přikován k zemi, nejsa schopen pohybu ni hlasu, poznal ihned, kdo je tato žena. Pravá ruka její svírala zlatý kantharos, přetékající červenou tekutinou. Její oči planuly v paroxysmu nejstrašnější a šílené vášně, když vztyčila pohár do výše, volajíc:

„Nechtěl jsi se státi mým za živa, spojím se s tvou krví aspoň nyní!“

Tu zelený smaragd nad jejím čelem nabyl barvy krvavě rudé a zvětšoval se stále, až vzrostl ve velkou šarlatovou kouli. V její červené záři mizela zvolna postava ženy, sedící na kentauru, ztrácela se, bledla, až zanikla docela. Pak vyšlehl z otáčející se a syčící koule šarlatový blesk, a lesem rozlehlo se ohlušující

zahřmění. Koule rozstříkla se v milliardy drobounkých jisker, jež v zápětí zhasly. Ve vzduchu rozšířila se silná vůně ozónová. Howard spatřil ještě v záři blesku, za něhož se koule rozlétla, jak kentaur uhání bez jezdkyně v divokém úprku mezi stromy. Pak zapotácel se a klesl na zem v náhlých mdlobách.

Když se probudil z hlubokých mrákot, počínalo svítati. Mdlé, bezbarvé a neurčité světlo pronikalo mezi stromy a viselo uprostřed mýtiny, naplněné tichem. Ani stopy po divokém ruchu, změti řičících hlasův a šíleném chorovodu. Jen tráva, udupaná a rozdeptaná uprostřed mýtiny, připomínala výjev, který byl spatřil o půlnoci.

Nyní procházel Howard mýtinou, volaje bezvýsledně Stacketona. Jen táhlá, několikanásobná ozvěna odpovídala na jeho volání. Náhle stanul ohromen. Tvář jeho stáhla se bolestí a zděšením.

V mechu před ním ležel doktor Harry Stacketon. Šat, strhaný s jeho těla, válel se v cárech opodál. Tělo bylo na nesčetných místech rozdrásáno, a na tepnách byly vyryty stopy drobných zubů. A nohy i hruď byly pokryty krvavými stopami kozlích paznehtů.

*

Koncem června roku 19** přinesly „Daily Chronicle“, „Times“ – a po nich ostatní listy anglické – tuto depeši:

Neštěstí archeologa professora doktora Harryho Stacketona. Jak se oznamuje z Athén, stihlo slavného badatele v oboru starořeckých památek politováníhodné neštěstí, které olupuje vědecký svět anglický o jednu z největších autorit. Professor doktor Harry Stacketon konal již po delší dobu důležitá archeologická studia na poloostrově Ch…, jichž výsledky uložil částečně v posledních číslech bývalého

orgánu oxfordského Musea „Archaeological Magazine“. Slavný učenec, který stál teprve na počátku své plodné činnosti, byl vyrván životu v třicátém roce věku svého, když badatelský talent jeho počínal se projevovati nejmohutněji. Professor Stacketon nalezen z rána dne 21. června svým přítelem, malířem Ralphem W. Howardem, mrtev v tak zvaném Háji Satyrů. Tělo učencovo bylo úplně rozdrásáno, a jest jisto, že padl za obět divoké zvěři, oživující hojně tento starý les, – zejména divokým kozlům, kteří jsou zvláštností Háje Satyrů, a jichž kopyta zanechala na těle badatelově zřetelné stopy.“

Konec.

OBSAH.